

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr XXXI/213/2017

Rady Gminy Wydminy, z dnia 28 marca 2017 r.

STRATEGIA ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO

GMINY WYDMINY NA LATA 2017-2030

WYDMINY, GRUDZIEŃ 2016 R.

A handwritten signature in blue ink, consisting of stylized letters, likely representing the author or official responsible for the document.

Szanowni Państwo

Zarządzanie strategiczne, monitoring efektów i nakładów oraz zaawansowane planowanie, połączone z konsultacjami społecznymi, stały się współcześnie wyznacznikami właściwego zarządzania w sektorze publicznym.

Zastosowanie takich rozwiązań wymaga często wprowadzenia zmian organizacyjnych oraz podnoszenia świadomości i kompetencji osób odpowiedzialnych za różne obszary życia społeczno-gospodarczego w gminie. Głównymi przesłankami aktualizacji Strategii rozwoju gminy Wydminy były:

- konieczność jej dostosowania do nowoczesnych standardów zarządzania publicznego,
- dynamicznie zmieniająca się sytuacja gospodarcza gminy (wymagająca precyzyjniejszego planowania zasobów),
- wymagania polskiej i europejskiej polityki wobec obszarów wiejskich,

Przygotowanie niniejszego dokumentu, "Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy", poprzedzono szczegółową diagnozą sytuacji społeczno-gospodarczej gminy w oparciu o dostępne dane statystyczne. Kluczowe wnioski, w postaci wyzwań rozwojowych, skonsultowano z mieszkańcami podczas spotkań i prezentacji dokumentu na forum publicznym. W efekcie prac i dyskusji wypracowano główne kierunki rozwoju dla gminy na najbliższe 13 lat, budując jej obraz w przyszłości zawarty w wizji:

Przyjazna mieszkańcom i przyjeźdnym gmina, o zrównoważonym rozwoju, o korzystnych warunkach do życia, pracy i inwestowania, wykorzystująca swój potencjał historyczny, infrastrukturalny i ludzki.

Prezentowany dokument Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy na lata 2017-2030 jest zwięźczeniem prac, które trwały od czerwca 2016 r., przy współpracy ekspertów z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Strategia zawiera wszystkie elementy przynależne do tego typu dokumentów. Przyjęte założenia metodyczne są zgodne ze współczesnym dorobkiem teorii i praktyki zarządzania strategicznego, wzbogacone o indywidualne rozwiązania, dopasowane do specyfiki funkcjonowania naszej Gminy, jako koordynatora działań zmierzających do urzeczywistnienia wizji jej rozwoju.

Podjęcie się obowiązku trudnego procesu wdrażania i monitorowania Strategii dowodzi naszego wspólnego zaangażowania w realizację przyjętego uchwałą Rady Gminy dokumentu i chęci osiągnięcia mierzalnych wyników tego procesu. Realizacja Strategii powinna prowadzić do pozytywnych zmian społeczno-gospodarczych rozumianych jako osiągnięcie postępu w stosunku do stanu obecnego.

Wójt Gminy Wydminy

Radostaw Król

SPIS TREŚCI

	<u>Str.</u>
I. Wprowadzenie	4
II. Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie gminy	8
1. Uwarunkowania geograficzne i przyrodnicze	8
1.1. Położenie i sieć osadnicza	8
1.2. Klimat i gleby	9
1.3. Zasoby wodne	10
1.4. Grunty leśne	11
1.5. Obszary prawnie chronione	12
2. Potencjał historyczny i kulturowy	13
3. Potencjał demograficzny i społeczny	15
3.1. Ludność	15
3.2. Rynek pracy	19
3.3. Infrastruktura społeczna	21
3.4. Kapitał społeczny	24
4. Potencjał gospodarczy	26
4.1. Wyposażenie w infrastrukturę techniczną	26
4.2. Podmioty gospodarcze	27
4.3. Sektor rolniczy	30
4.4. Turystyka	33
III. Analiza uwarunkowań rozwoju z wykorzystaniem metody SWOT	37
IV. Wizja, misja i cele rozwoju gminy Wydminy	43
Wizja rozwoju gminy	44
Plan operacyjny	45
Kierunki realizacji Strategii - jej cele i działania	46
V. Proces wdrażania Strategii	55
Zarządzanie	55
Monitorowanie i ewaluacja	56
Mierniki realizacji Strategii	58
VI. Spójność dokumentu Strategii z dokumentami komplementarnymi	68
Załączniki	76
<i>Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy na lata 2017-2030</i>	
<i>Wersja elektroniczna dokumentu Strategii</i>	

WPROWADZENIE

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy definiuje długookresowe wyzwania rozwojowe, przed którymi stają samorząd i mieszkańcy. Jest ona próbą odpowiedzi na pytania dokąd zmierzamy i co chcemy osiągnąć, mając określony bagaż doświadczeń i dysponując konkretnymi możliwościami działania.

Prezentowany dokument, odpowiadając na oczekiwania społeczne, informuje o kierunkach rozwoju, pomaga w budowaniu społecznej świadomości, pozwala także na planowanie przyszłości, w której będzie żyło się lepiej. Jest to ważne narzędzie komunikacji władz gminy z mieszkańcami. Strategia służy także nakreśleniu programu inwestycji skoncentrowanego na tych przedsięwzięciach, które pozwolą na maksymalizowanie korzyści. Niniejszy dokument można także traktować jako próbę całościowego opisu różnorodnych działań wywołujących pozytywne przemiany, których społeczność lokalna wymaga i oczekuje.

W systemie zarządzania polityką rozwoju niniejsza strategia pełni kluczową rolę, jako generalny plan postępowania władz samorządowych, partnerów społecznych i gospodarczych, którzy mogą się na nią powoływać w procesie pozyskiwania środków zewnętrznych oraz w oparciu o nią budować własne plany strategiczne. Prezentowany dokument jest podstawowym narzędziem współdziałania partnerów sektora publicznego z przedstawicielami sektorów społecznego i gospodarczego. Tworzenie lokalnych partnerstw w trakcie realizacji przyjętych w strategii celów i działań może mieć kluczowe znaczenie dla rozwoju Gminy, w tym również w związku z pozyskiwaniem zewnętrznych źródeł finansowania (ZIT, obszar funkcjonalny³⁹, Lokalna Grupa Działania, itp.).

Niniejsza Strategia nie obejmuje wyłącznie zadań będących w kompetencjach samorządu gminnego, ale wskazuje na rozwiązania niezbędne dla stałego i efektywnego rozwoju całej wspólnoty lokalnej. Takie podejście jest zgodne z nowym paradygmatem polityki regionalnej, jakim jest wieloszczeblowe zarządzanie rozwojem lokalnym.

Działania władz Gminy Wydminy, związane z realizacją niniejszej Strategii, będą podporządkowane zasadom:

- **zrównoważonego rozwoju** – oznaczającą dążenie do poprawy jakości życia mieszkańców i trwałego rozwoju gospodarki oraz odpowiedzialnego korzystania z zasobów środowiska naturalnego, przy uwzględnieniu skutków podjętych działań tak dla obecnych, jak i przyszłych pokoleń;
- **koncentracji działań** – umożliwiającej skupienie uwagi na najważniejszych wyzwaniach i dążeniu do dokonywania wyborów uwzględniających w pierwszym rzędzie działania o charakterze priorytetowym;
- **skuteczności i gospodarności** – polegającej na dążeniu do maksymalizowania efektów działań przy jednoczesnym minimalizowaniu ponoszonych nakładów. Gmina będzie dążyć do racjonalnego i odpowiedzialnego gospodarowania dostępnymi zasobami;

³⁹ m.in. Zintegrowana Strategia Rozwoju Powiatów Wielkich Jezior Mazurskich,

- **zintegrowanego rozwoju** – oznaczającego twórcze, kreatywne podejście do problemów, wdrażanie innowacyjnych rozwiązań w lokalnej gospodarce oraz wykorzystywanie nowoczesnych technik w zarządzaniu zmianą;
- **pomocniczości** – koncentrującej uwagę samorządu i społeczności na rozwiązywaniu lokalnych problemów u ich źródła. Zasada ta oznacza także stworzenie warunków umożliwiających delegowanie zadań lokalnym wspólnotom, organizacjom pozarządowym, czy przedsiębiorcom, jeśli są w stanie je zrealizować. Zwraca ona także uwagę na potrzebę wspierania przez samorząd gminy głównie tych działań, z którymi nie mogą sobie poradzić instytucje niższego szczebla (lokalna społeczność), a to oznacza potrzebę budowania partnerstwa na rzecz realizacji niniejszej Strategii.

Strategia Rozwoju Gminy Wydminy na lata 2017-2030 jest efektem prac prowadzonych przez władze samorządowe Gminy Wydminy oraz ekspertów Centrum Rozwoju Obszarów Wiejskich i Wydziału Nauk Ekonomicznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, w ścisłej współpracy z mieszkańcami. Przedstawiony dokument uwzględnia wnioski i rekomendacje sformułowane w ramach debaty publicznej, której elementem były w szczególności sesje z udziałem Zespołu Projektowego ds. Opracowania Strategii, a także informacje uzyskane od mieszkańców poszczególnych sołectw⁴⁰.

W Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy na lata 2017-2030 położono nacisk na zrównoważony rozwój Gminy (bazujący na zintegrowaniu polityki środowiskowej, gospodarczej, przestrzennej i społeczno-kulturowej), prowadzący w efekcie do *poprawy jakości życia mieszkańców i budowania trwałych podstaw ekonomicznych, przy poszanowaniu zasobów środowiska przyrodniczego*.

W skład Zespołu Projektowego ds. Opracowania Strategii weszli m.in. przedstawiciele władz samorządowych Gminy, urzędnicy samorządowi, przedstawiciele oświaty i kultury, pomocy społecznej, przedstawiciele lokalnego biznesu, organizacji pozarządowych, sołtysi oraz zainteresowani udziałem w pracach nad założeniami dokumentu Strategii mieszkańcy gminy.

⁴⁰ w trakcie prowadzenia prac nad Strategią rozesłano po wszystkich sołectwach kwestionariusz ankiety, w którym zainteresowani rozwojem własnej gminy mieszkańcy mogli wyrazić swoje opinie i wskazać potrzeby.

Prace nad Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy rozpoczęły się w czerwcu 2016 r., zgodnie z umową podpisaną pomiędzy Gminą Wydminy i Uniwersytetem Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie.

Konstrukcję Strategii oparto na partnerskim modelu budowy planów strategicznych jednostek samorządu terytorialnego, w pełni komplementarnym z praktykami krajowymi oraz unijnymi instytucji wspomagających rozwój lokalny i regionalny.

Promowana przez europejskie instytucje idea planowania strategicznego opiera się na szerokim partnerstwie lokalnym wspieranym przez konsultantów zewnętrznych. W związku z tym ważne było zaangażowanie do procesu opracowania i wdrażania niniejszej Strategii lokalnych liderów życia społecznego i gospodarczego. Członków **Zespołu Projektowego ds. Opracowania Strategii** zaprosił do współpracy Wójt Gminy Wydminy Pan Radosław Król. W skład zespołu weszli m.in. przedstawiciele samorządu lokalnego, urzędnicy samorządowi, przedstawiciele oświaty, instytucji polityki społecznej, reprezentanci sfery biznesu i lokalnych organizacji pozarządowych, przedstawiciele instytucji użyteczności publicznej oraz reprezentanci sołectw wchodzących w skład gminy. Dzięki licznej reprezentacji mieszkańców gminy prace warsztatowe i konsultacje społeczne przebiegały efektywnie.

Zastosowane podejście do opracowania Strategii pozwoliło, by dokument ten mógł stanowić ważny element prowadzenia polityki rozwoju. Należy podkreślić, że jest on syntezą świadomych wyborów i rekomendacji przedstawicieli poszczególnych miejscowości w Gminie.

Przed przystąpieniem do prac nad Strategią została przeprowadzona szczegółowa diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie gminy Wydminy, w ujęciu dynamicznym i porównawczym odnoszącym istniejący stan do sytuacji w powiecie i w regionie. Efektem prac było powstanie obszernej prospektywnej „Diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie gminy”. Ta część Strategii stanowi ważny punkt wyjścia do prac planistycznych. Praca analityczna konsultantów była prowadzona w oparciu o materiały, dokumenty i dane pozyskane z GUS (BDR), PUP w Giżycku, a także informacje pochodzące z Urzędu Gminy Wydminy.

Ważnym etapem prac nad Strategią była ocena zasobów wewnętrznych gminy oraz analiza otoczenia zewnętrznego pod kątem szans i zagrożeń dla jej dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego. W tym celu na pierwszym spotkaniu z Zespołem Projektowym, w dn. 29 czerwca 2016 r., przeprowadzono analizę SWOT. Dyskusję nad określaniem silnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń usystematyzowano poprzez określenie bloków tematycznych ważnych w kontekście rozwoju gminy (w tym m.in. infrastruktury technicznej i społecznej, ochrony środowiska, polityki gospodarczej, turystyki, promocji). Zamieszczona w Strategii analiza SWOT stanowiła podstawę służącą formułowaniu wyzwań strategicznych dla gminy.

Kolejnym etapem prac, będącym jednocześnie ważnym obszarem uwagi Zespołu Projektowego ds. Opracowania Strategii była weryfikacja zaproponowanego przez ekspertów planu operacyjnego. Przedłożony do konsultacji Plan powstał na bazie dokonanych wcześniej analiz, spotkań w sołectwach i opracowań. Przy jego ostatecznej wersji zostały uwzględnione postulaty i wnioski zgłaszane przez przedstawicieli lokalnej społeczności.

Dla ukazania hierarchii powiązań łączących poszczególne elementy planu operacyjnego, zaprojektowano go w czterostopniowym układzie, z podziałem na:

- **priorytety**
- **cele strategiczne** – długookresowe, koncentrujące się na pytaniu - *co chcemy osiągnąć?*
- **cele operacyjne** – średniookresowe zmierzające do poszukiwania odpowiedzi na pytanie - *w jaki sposób to osiągnąć?*
- **działania i zadania** syntetyzujące zebrane opinie nt. *co należy zrobić, aby to osiągnąć?*

Plan operacyjny został poddany dyskusji i niezbędnym uzupełnieniom w trakcie kolejnych spotkań ekspertów z przedstawicielami lokalnej społeczności, które odbyły się w lipcu, październiku i listopadzie 2016 r. w Wydminach, a także w trakcie spotkań w kilku sołectwach (we wrześniu 2016 r.).

W trakcie prowadzenia konsultacji uznano, że istnieje potrzeba skierowania do mieszkańców gminy ankiety, w której zapytano m.in. o problemy, a także o oczekiwania dotyczące przyszłych działań. Ankiety, za pośrednictwem sołtysów rozprowadzono we wszystkich sołectwach gminy Wydminy. Uzyskano zwrot 226 wypełnionych ankiet.

Zwieńczeniem pracy merytorycznej ekspertów i zespołu projektowego jest dokument perspektywiczny i długofalowy, w którym wskazano priorytety i narzędzia realizacji Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy na lata 2017-2030. Wartością dodaną omawianego dokumentu jest jego spójność z dokumentami strategicznymi wyższego rzędu, na czele ze Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020, Strategią zintegrowanego rozwoju powiatów Wielkich Jezior Mazurskich i Lokalną Strategią Rozwoju LGR Wielkie Jeziora Mazurskie.

Przyjęto zasadę, że na etapie wdrażania *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy* będzie ona modyfikowana i aktualizowana w taki sposób, by jej realizacja była dostosowana do bieżących potrzeb i aspiracji lokalnej społeczności.

Spotkania z Zespołem Projektowym ds. Opracowania Strategii były prowadzone metodami interaktywnymi, z wykorzystaniem narzędzi i technik treningowych, pozwalających uczestnikom na dokonywanie analizy i przedkładanie propozycji możliwych rozwiązań. Takie podejście metodyczne pozwala uznać uczestników spotkań za lokalnych ekspertów, a rolę konsultantów sprowadza do prowadzenia procesu budowania Strategii oraz proponowania narzędzi i wskazywania przykładów rozwiązań sprawdzonych w innych jednostkach samorządu terytorialnego. Każde spotkanie było prowadzone z wykorzystaniem wielu technik, w tym m.in. wykładu z użyciem prezentacji multimedialnych, technik kreatywnych, pracy z formularzem, techniki pracy zespołowej oraz moderowanej dyskusji.

II. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO-GOSPODARCZEJ NA TERENIE GMINY

1. Uwarunkowania geograficzne i przyrodnicze

1.1. Położenie i sieć osadnicza

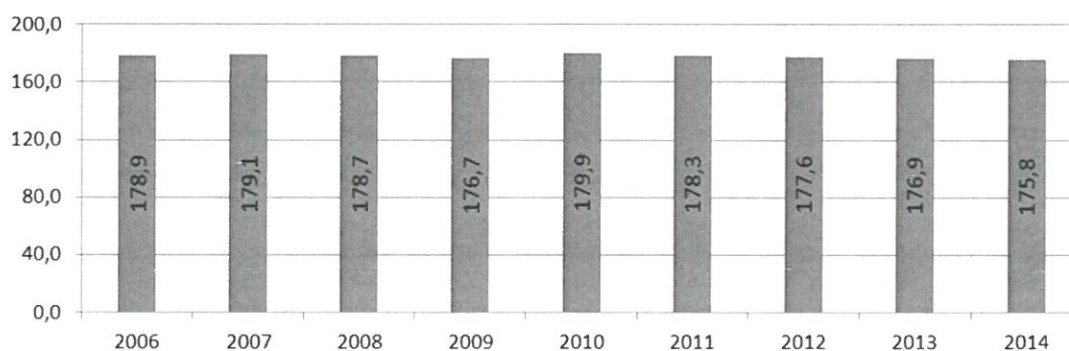
Gmina wiejska Wydminy jest położona we wschodniej części województwa warmińsko-mazurskiego, w powiecie giżyckim. Od północy graniczy ona z gminą Kruklanki, od wschodu z gminą Świętajno powiatu oleckiego oraz gminą Stare Juchy powiatu ełckiego, od południa z gminą Orzysz powiatu piskiego, a od zachodu z gminami – Miłki i Giżycko (rys. 1). Siedzibą władz samorządowych i innych instytucji zlokalizowanych na terenie gminy jest wieś Wydminy.

Rys. 1. Granice administracyjne gminy Wydminy oraz gmin z nią sąsiadujących (stan na 1.01.2015 r.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powierzchnia gminy wynosi 233 km², co stanowi 1,0% powierzchni województwa warmińsko-mazurskiego i 20,8% powiatu giżyckiego. Na terenie gminy w 2014 r. funkcjonowało łącznie 37 miejscowości wiejskich, które tworzyły 28 sołectw. Na jedną miejscowość wiejską w 2014 r. przypadało średnio 176 osób (w województwie – 373), podczas gdy w 2006 r. – 179 osób (rys. 2).

Rys. 2. Ludność przypadająca na 1 miejscowość wiejską w gminie Wydminy w latach 2006-2014 (stan w dniu 31.12.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Wykaz miejscowości wiejskich i sołectw w gminie Wydminy

Miejscowości wiejskie	Berkowo (osada), Biała Giżycka (osada), Cybulki (wieś), Czarnówka (wieś), Dudka (osada), Gajłówka (wieś), Gajrowskie (wieś), Gawliki Małe (osada), Gawliki Wielkie (wieś), Gębałki (osada), Grądzkie (wieś), Grodkowo (osada), Hejbuty (wieś), Krzywe (osada), Łękuk Mały (osada), Malinka (wieś), Mazuchówka (wieś), Okrągłe (wieś), Orłowo (wieś), Pamry (osada), Pańska Wola (wieś), Pańska Wola (osada), Pietrasze (wieś), Radzie (wieś), Ranty (osada), Rostki (osada), Róg Orłowski (osada), Siedliska (wieś), Siemionki (wieś), Skomack Mały (osada), Sucholaski (wieś), Szczepanki (wieś), Szczybały Orłowskie (wieś), Talki (wieś), Wężówka (wieś), Wydminy (wieś), Zelki
Sołectwa	Berkowo, Biała Giżycka, Cybulki, Czarnówka, Dudka, Gajrowskie, Gawliki Małe, Gawliki Wielkie, Grądzkie, Hejbuty, Malinka, Mazuchówka, Okrągłe, Orłowo, Pamry, Pańska Wola, Pietrasze, Radzie, Ranty, Siedliska, Siemionki, Sucholaski, Szczepanki, Szczybały Orłowskie, Talki, Wężówka, Wydminy, Zelki

1.2. Klimat i gleby

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, w tym gminy Wydminy, panują specyficzne warunki klimatyczne. Tereny te należą bowiem do najzimniejszych obszarów w Polsce. Obserwuje się tutaj stałe ścieranie się mas powietrza atlantyckiego i kontynentalnego. Co więcej w ostatnich latach obserwowany jest wzrost liczby dni (zwłaszcza wiosną i wczesnym latem), kiedy napływa powietrze podzwrotnikowe, stąd też pojawiają się zimy zarówno mroźne i słoneczne, jak również ciepłe i deszczowe, a lata suche i gorące następujące przemiennie z chłodnymi i wilgotnymi.

Wyniesienie nad poziom morza, nagromadzenie zbiorników wodnych, a także występowanie terenów podmokłych powoduje, że poszczególne pory roku wkraczają tu w innych terminach, niż w pozostałych regionach kraju. Wiosna zaczyna się na przykład o około 10-14 dni później i jest chłodniejsza niż w innych obszarach Polski, a przygruntowe przymrozki mogą pojawiać się nawet pod koniec maja lub w pierwszych dniach czerwca. Wpływ wód powierzchniowych zaznacza się także w wilgotności powietrza, która w okresie letnim waha się w granicach od 60 do 80%. Najwięcej dni słonecznych przypada na maj i czerwiec oraz wrzesień, natomiast najmniej na listopad i grudzień. Na omawianym terenie w ciągu całego roku odnotowuje się około 110 dni z pełnym zachmurzeniem i około 160 dni z zachmurzeniem częściowym⁴¹.

Wynikiem zmienności klimatu jest krótki okres wegetacji i wypasu zwierząt, co rzutuje w dużej mierze na efekty ekonomiczne gospodarowania. Średni okres wegetacji wynosi tutaj bowiem zaledwie 185-195 dni i jest od 2 do 4 tygodni krótszy niż w południowo-zachodniej Polsce.⁴²

Gleba w środowisku przyrodniczym spełnia bardzo ważną rolę. Jej właściwości, odporność na zagrożenia oraz dokonujące się przemiany kształtują jakość środowiska przyrodniczego danego obszaru. Gleba pełni również bardzo ważną rolę w rolnictwie, dostarczając odpowiednią ilość surowców roślinnych potrzebnych do produkcji żywności. Wiodącą funkcją gospodarczą gminy Wydminy jest rolnictwo, stąd duże znaczenie ma jakość gleb, jak też racjonalne ich gospodarowanie. W gminie nie występują grunty orne I i II klasy, natomiast klas – III a, III b i IV a. Grunty te stanowią 67,8% ogółu gruntów ornych gminy. W strukturze użytków zielonych największą powierzchnię zajmują użytki zielone klasy IV – 70,13%, następnie klasy V – 17,24% i klasy III – 12,62%.

⁴¹ Tamże, s. 37.

⁴² Tamże, s. 37.

1.3. Zasoby wodne

Duże znaczenie dla obszaru objętego diagnozą posiadają wody powierzchniowe będące ważnymi obiektami o wartościach przyrodniczych i turystycznych. Mają szczególne znaczenie dla stosunków wodnych gminy, a przy tym wykorzystywane są do wielu celów gospodarczych m.in. do zaopatrzenia rolnictwa w wodę, do celów rybackich, transportu wodnego i rekreacji oraz niejednokrotnie są odbiornikami ścieków.

Na terenie gminy zlokalizowanych jest 20 jezior, a jeziorność gminy wynosi około 5%.

Parametry jezior zlokalizowanych na terenie gminy Wydminy⁴³

Jezioro	Wyso-kość n.p.m. w m:	Powierzchnia w ha		Głębokość w m		Maksymalna w m		Długość linii brzegowej w m	Wskaźnik rozwinięcia ⁴⁴	Objętość jeziora w tys. m ³	Wskaźnik odstąpienia ⁴⁵
		jeziora	wysp	maks.	śred-nia	długość	szero-kość				
Gawlik	132,0	416,8	7,0	12,6	6,0	2800,0	2300,0	13550,0	1,87	25008,0	69,5
Wydmińskie	130,5	130,5	130,5	130,5	130,5	130,5	130,5	130,5	130,50	130,5	130,5
Łękuć	151,0	80,6	-	5,0	2,7	2225,0	500,0	5800,0	1,82	2176,2	29,9
Pamer	146,4	60,5	-	6,2	3,1	950,0	800,0	4250,0	1,54	1875,5	19,5
Dobrzyń	142,0	50,3	-	21,0	6,8	1300,0	550,0	3550,0	1,41	3420,4	7,4
Białe ^a	144,9	42,8	-	19,1	7,2	1400,0	450,0	3850,0	1,66	3081,6	5,9
Okragłe	147,0	19,3	0,2	9,0	3,8	570,0	450,0	1950,0	1,25	733,4	5,1
Skomackie ^b	146,1	22,6	-	3,1	1,4	1120,0	400,0	3150,0	1,87	316,4	16,1
Róg	150,0	22,0	-	3,8	2,1	950,0	500,0	2400,0	1,44	462,0	10,5
Białe ^c	131,5	14,9	-	4,0	2,1	920,0	220,0	2250,0	1,64	312,9	7,1
Sowa	136,0	14,3	-	2,2	1,3	550,0	450,0	1600,0	1,19	185,9	11,0
Pamerek	146,4	13,2	-	1,8	0,8	620,0	350,0	1750,0	1,36	105,6	16,5
Czarne	132,3	7,7	-	3,0	1,8	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Gębałko	129,7	5,2	-	2,1	1,2	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	62,6	6,4
Upaćcik	122,0	5,0	-	4,0	1,8	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	92,6	8,5
Smoleń	b.d.	2,2	b.d.	2,2	1,5	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Osiotek	b.d.	1,2	b.d.	b.d.	b.d.	140,0	100,0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Stawek	b.d.	1,1	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.
Talki ^d	b.d.	1,0	b.d.	b.d.	b.d.	100,0	80,0	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.

a Koło Białej Giżyckiej. b Inaczej Skomack Mały. c Koło Wydmin. d Inaczej Talki Stawek.

Charakterystyka jezior zlokalizowanych na terenie gminy Wydminy⁴⁶

Jezioro	Charakterystyka jeziora	Ryby występujące w jeziorze
Gawlik	Zbiornik o rozwiniętej linii brzegowej z 10 wyspami. Rzeźba obrzeża urozmaicona. Jezioro zarośnięte miernie. Bogata roślinność zanurzona.	leszcz, lin, sandacz, szczupak, węgorz
Wydmińskie	Zbiornik sandaczowy o bardzo rozwiniętej linii brzegowej, z licznymi zatokami, półwyspami i ośmioma wyspami.	sandacz
Łękuć	Wydłużony, płytki zbiornik o średnio rozwiniętej linii brzegowej, wysokich i stromych brzegach w otoczeniu pól, łąk, a od wschodu lasów.	brak danych
Pamer	Sandaczowy zbiornik o miernie rozwiniętej linii brzegowej, wyrównanym dnie, połączony rowem z jeziorem Pamerek. Brzegi pagórkowate, wysokie, miejscami strome, otoczone łąkami i polami, zbiornik mało zarośnięty.	brak danych
Dobrzyń	Zbiornik o mało rozwiniętej linii brzegowej. Jego otoczenie stanowią pola i nieużytki.	karaś, karp, leszcz, lin, okoń, płoć, sielawa, szczupak, węgorz

⁴³ www.mojemazury.pl.

⁴⁴ Wyraża stosunek długości linii brzegowej do obwodu koła, którego powierzchnia jest równa powierzchni jeziora.

⁴⁵ Informuje o podatności danego jeziora na wpływy czynników zewnętrznych takich jak promieniowanie słoneczne, opady atmosferyczne. Jest to wskaźnik, który informuje również o potencjalnej podatności na zanieczyszczenia jeziora.

⁴⁶ Tamże.

Białe ^a	Leszczowy zbiornik o średnio rozwiniętej linii brzegowej. Brzegi łagodnie wyniesione, a miejscami strome. Jezioro miernie zarośnięte.	brak danych
Okragłe	Małe, płytkie, linowo-szczupakowe jezioro. Brzegi wysokie, miejscami strome, pagórkowate, otoczone polami i łąkami.	brak danych
Skomackie ^b	Linowo-szczupakowe jezioro o brzegach wysokich, stromych, otoczone polami i łąkami.	brak danych
Róg	Jest to hodowlane jezioro linowo-szczupakowe, niedostępne do wędkowania. Brzegi zbiornika w części środkowej wysokie, strome, pozostałe płaskie, otoczone polami i łąkami.	brak danych
Białe ^c	Bezodpływowe karasiowe jezioro o miernie rozwiniętej linii brzegowej, w otoczeniu lasów.	karaś
Sowa	Brak szczegółowych informacji.	brak danych
Pamerek	Małe, płytkie jezioro linowo-szczupakowe. Brzegi przeważnie płaskie, a na krańcach wypiętrzone i strome – otoczenie stanowią pola i łąki, miejscami podmokłe.	brak danych
Czarne	Brak szczegółowych informacji.	brak danych
Gębałko	Brak szczegółowych informacji.	brak danych
Upalcik	Brak szczegółowych informacji.	brak danych
Smoleń	Brak szczegółowych informacji.	brak danych
Osiótek	Brak szczegółowych informacji.	brak danych
Stawek	Brak szczegółowych informacji.	brak danych
Talki ^d	Brak szczegółowych informacji.	brak danych

a Koło Białej Giżyckiej. b Inaczej Skomack Mały. c Koło Wydmin. d Inaczej Talcki Stawek.

1.4. Grunty leśne

Uzupełnieniem jezior i dodatkowym walorem turystyczno-rekreacyjnym obszaru są liczne tereny leśne. W 2014 r. łączna powierzchnia gruntów leśnych⁴⁷ w gminie Wydminy wynosiła 5410,8 ha, co stanowiło 0,7% gruntów leśnych województwa. Powierzchnia ta w porównaniu do 2006 r. wzrosła w gminie o 202,2 ha, tj. o 3,9% (w województwie o 2,8%). Pomimo tego, ich udział w ogólnej powierzchni gruntów leśnych w województwie w obu latach utrzymał się na identycznym poziomie. W strukturze gruntów leśnych według form własności w 2014 r. grunty leśne publiczne stanowiły 90,5%, a grunty prywatne pozostałe 9,5%.

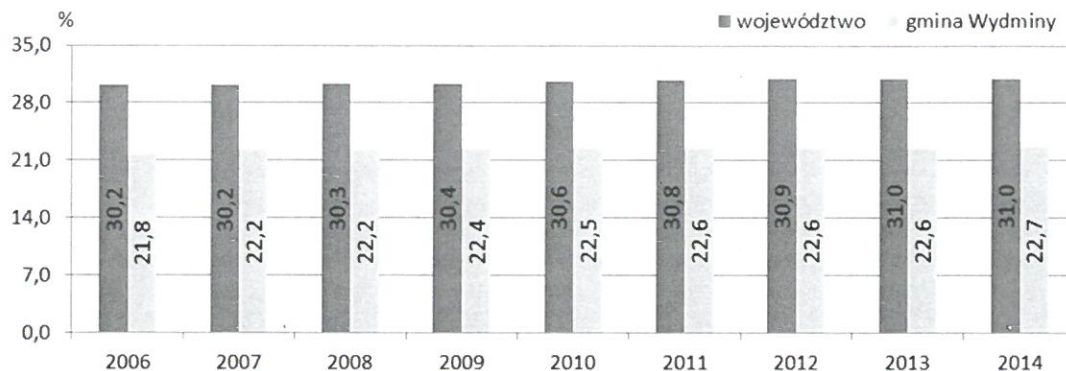
Lesistość⁴⁸ gminy Wydminy w 2014 r. wynosiła 22,7% i była niższa niż średnio w województwie, gdzie wynosiła 31,0%. Na analizowanym obszarze w porównaniu do 2006 r. zanotowano wzrost lesistości (o 0,9 p.p.; w województwie o 0,8 p.p.) (rys. 3).

W latach 2006-2014 w gminie Wydminy łącznie pozyskano 4340 m³ drewna (grubizny⁴⁹), co stanowiło 0,9% drewna pozyskanego w tym okresie w województwie. W samym 2014 r. pozyskano 328 m³. Pozyskanie drewna w poszczególnych latach było znacznie zróżnicowane i wahało się od 122 m³ w 2006 r. do 1205 m³ w 2009 r. (rys. 4)

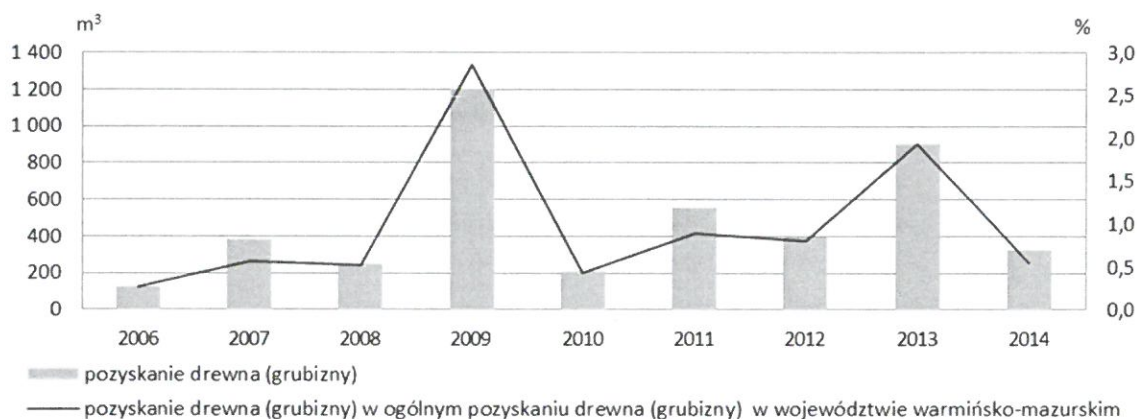
⁴⁷ **Grunty leśne** to grunty o zwartej powierzchni co najmniej 0,10 ha, pokryte roślinnością leśną (powierzchnia zalesiona) lub przejściowo jej pozbawione (powierzchnia niezalesiona).

⁴⁸ **Lesistość** jest to udział lasów w powierzchni ogółem danego obszaru.

⁴⁹ **Grubizna** jest to drewno okrągłe wielkowymiarowe i średniowymiarowe. Drewno wielkowymiarowe jest to drewno o średnicy górnej od 14 cm (bez kory) mierzone w pojedynczych sztukach. Drewno średniowymiarowe jest to drewno o średnicy (mierzonej bez kory): górnej od 5 cm wzwyż i dolnej do 24 cm – mierzone w pojedynczych sztukach, w sztukach grupowo i stosach. Drewno małowymiarowe (drobnica) to drewno okrągłe o średnicy dolnej do 5 cm (bez kory) mierzone w sztukach grupowo lub w stosach.

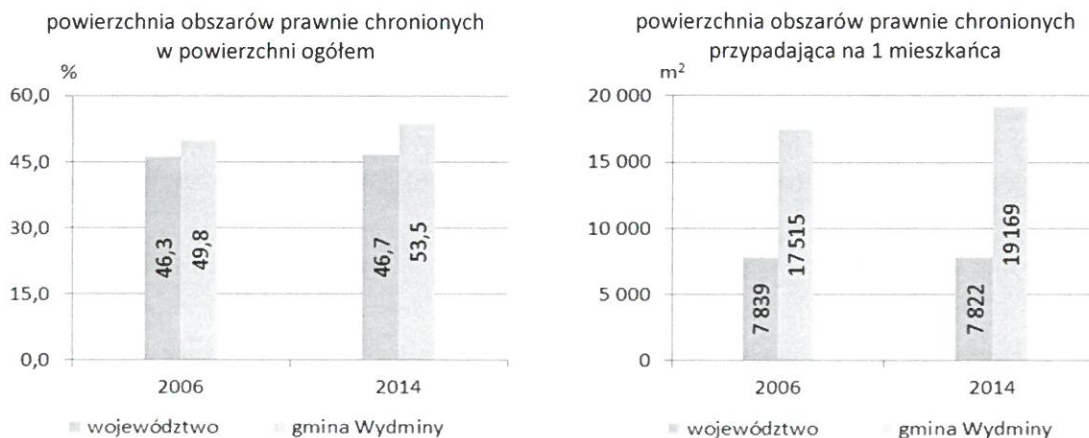
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS. Rys. 3. Lesistość gminy Wydminy w latach 2006-2014 (stan w dniu 31.12.)

Rys. 4. Pozyskanie drewna (grubizny) w gminie Wydminy w latach 2006-2014

1.5. Obszary prawnie chronione

Duże zróżnicowanie środowiska przyrodniczego gminy przyczyniło się do objęcia jej znacznej powierzchni przepisami ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. 2004 Nr 92, poz. 880 z późn. zm.). W 2014 r. powierzchnia obszarów prawnie chronionych w gminie Wydminy wynosiła 12465,7 ha, co stanowiło 53,5% powierzchni gminy (w województwie wskaźnik ten kształtował się średnio na poziomie 46,7%). W porównaniu do 2006 r. powierzchnia obszarów prawnie chronionych na analizowanym terenie wzrosła o 871,0 ha, tj. o 7,5% (w województwie o 1,0%) (rys. 5).

Rys. 5. Powierzchnia obszarów prawnie chronionych w gminie Wydminy w 2006 i 2014 r. (stan w dniu 31.12.) Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Na obszarze gminy Wydminy występują jedynie obszary chronionego krajobrazu, tj.:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Pojezierza Łeckiego,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Puszczy Boreckiej,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Jezior Orzyskich,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Gawlik.

Środowisko regionu Warmii i Mazur, w tym i gminy Wydminy, należy do najczystszych w kraju. Cały obszar objęty diagnozą znajduje się w obrębie **Zielonych Płuc Polski (ZPP)**, a znaczna jego część objęta jest siecią **NATURA 2000**⁵⁰.

Powołanie ZPP ma na celu integrację ochrony środowiska z rozwojem gospodarczym i postępowaniem cywilizacyjnym. Cechy wyróżniające ten obszar stanowią szczególny, złożony, niezwykle atrakcyjny produkt przez co mogą stać się polskim swoistym „towarem” eksportowym. Produkt ten tworzą: niska gęstość zaludnienia dostosowana do warunków naturalnych; zrównoważona sieć osadnicza; spokój i czyste powietrze; dobra jakość środowiska przyrodniczego; unikatowa różnorodność systemu przyrodniczego; atrakcyjne kompleksy lasów, jezior i użytków zielonych; możliwość obcowania z przyrodą nie zmienioną przez cywilizację; bogactwo oraz różnorodność kultur i obyczajów; dobra tradycyjna kuchnia; rozwijająca się infrastruktura usługowa; korzystne warunki do produkcji zdrowej żywności i lokalizacji „czystego przemysłu”.⁵¹

Ponadto w granicach gminy funkcjonuje jeden obszar zaliczony do Sieci NATURA 2000 – Ostoja Puszcza Borecka (Dyrektywa Ptasia).

2. Potencjał kulturowy

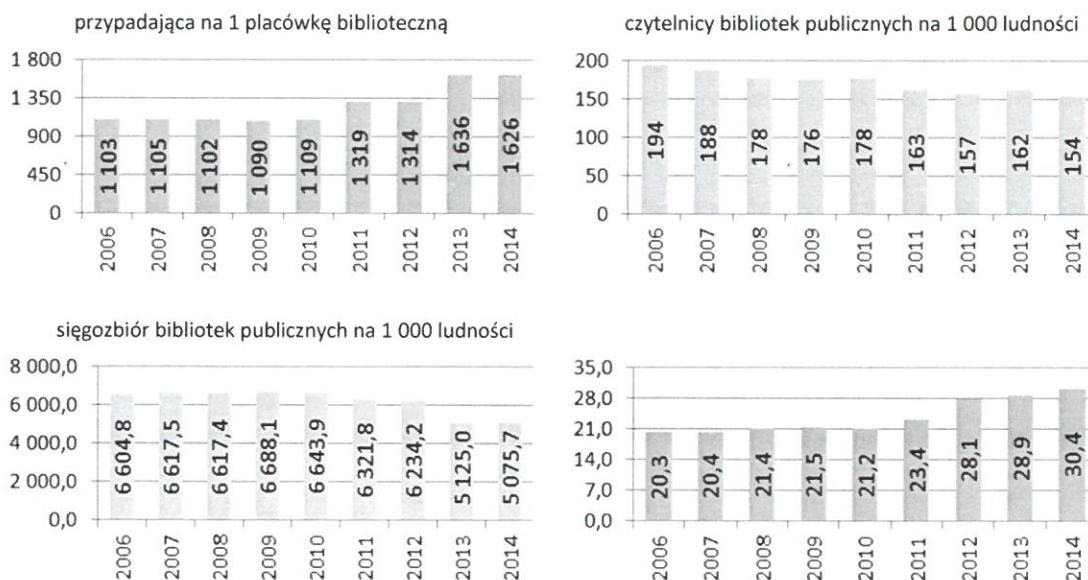
Obiekty krajobrazu kulturowego gminy Wydminy, będące jednocześnie atrakcjami turystycznymi, to przede wszystkim budowle sakralne, zespoły pałacowo-parkowe oraz zabytkowa zabudowa wsi i miast. Współczesne środowisko kulturowe tworzą stowarzyszenia artystów ludowych oraz wszelkie grupy nawiązujące do tradycji, jak muzea i zespoły folklorystyczne.

O atrakcyjności danego obszaru świadczy również dostępność do obiektów infrastruktury kulturalnej, tj. bibliotek, muzeów, kin i ośrodków kultury. Niestety wyposażenie gminy Wydminy w te obiekty jest niewielkie. W 2014 r. na analizowanym obszarze działała biblioteka publiczna posiadająca 3 filie, które miały łącznie do dyspozycji 33 tys. woluminów. W porównaniu do 2006 r. było to mniej o 2 placówki biblioteczne i o 10,7 tys. woluminów. Średnio na jedną bibliotekę zlokalizowaną na terenie gminy w 2014 r. przypadało 1626 osób (w województwie – 3343), a na 1000 ludności gminy przypadało 5076

⁵⁰ **Natura 2000** to nowa forma ochrony przyrody (obok istniejących obszarów prawnie chronionych) wprowadzana po wstąpieniu Polski do Unii Europejskiej. Celem utworzenia ekologicznej sieci Natura 2000 jest ochrona różnorodności biologicznej na terytorium krajów członkowskich Unii Europejskiej. Rodzaje siedlisk przyrodniczych oraz gatunki będące przedmiotami ochrony są wymienione w odpowiednich załącznikach Dyrektywy Siedliskowej (Dyrektywa Rady EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej flory i fauny 92/43/EWG, uchwalona 21 maja 1992 r. zmieniona Dyrektywą 92/62/EWG – w skrócie nazywana Dyrektywą Siedliskową) i Dyrektywy Ptasiej (Dyrektywa 79/409/EWG o ochronie dziko żyjących ptaków, zwana Dyrektywą Ptasia, uchwalona 2 kwietnia 1979 r., a następnie zmodyfikowana dyrektywami 81/854/EWG, 85/411/EWG, 86/122/WEG, 91/244/EWG, 94/24/EWG). W konsekwencji wyznaczono dwa typy obszarów. Pierwszy typ obszarów stanowią specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO), tworzone na podstawie Dyrektywy Siedliskowej dla ochrony typów siedlisk przyrodniczych oraz siedlisk gatunków roślin i zwierząt. Drugi typ obszarów stanowią obszary specjalnej ochrony ptaków (OSO), tworzone na podstawie Dyrektywy Ptasiej dla ochrony siedlisk ptaków. Granice obszarów OSO i SOO mogą się w znacznym stopniu pokrywać, a nawet być identyczne. Ponadto mogą one obejmować część lub całość obszarów i obiektów objętych innymi przewidzianymi przez prawo krajowe formami ochrony (parki narodowe, rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne i zespoły przyrodniczo-krajobrazowe).

⁵¹ Informacje Fundacji Zielone Płuca Polski; www.fzpp.pl.

woluminów (w województwie – 3187). W 2014 r. w stosunku do 2006 r. odnotowano także spadek liczby czytelników wynoszący 21,8% (w województwie – 18,4%). Na 1000 ludności gminy w 2014 r. przypadło 154 czytelników (w województwie – 145), tj. o 40 mniej niż w 2006 r. (w województwie o 35) (rys. 6).

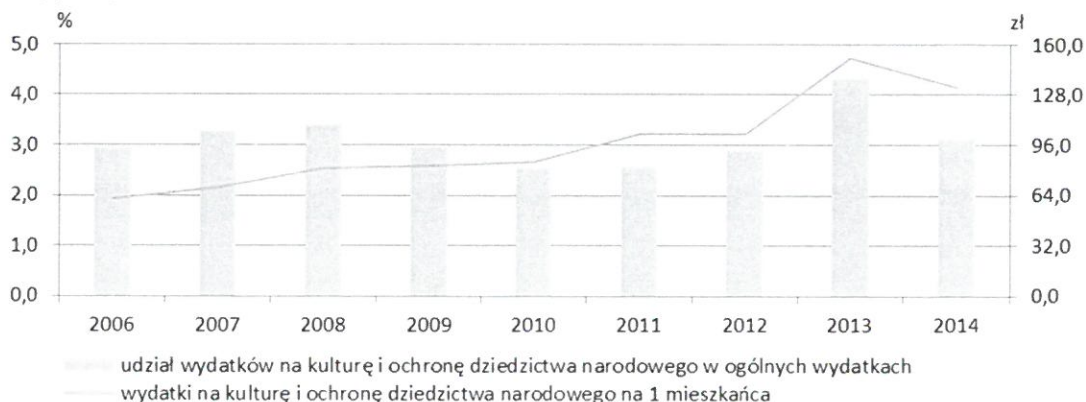
Rys. 6. Wybrane wskaźniki dotyczące bibliotek w gminie Wydminy w latach 2006-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2014 r. na analizowanym obszarze działała jedna instytucja kultury. Instytucja ta w 2014 r. zorganizowała 52 imprezy, w których uczestniczyło łącznie 12,4 tys. osób. Na jedną imprezę przypadła średnio 238 osób. Przy ośrodku tym działało 7 kół zrzeszających 155 członków oraz 10 zespołów artystycznych skupiających 111 członków.

W 2014 r. w gminie wypożyczono łącznie 30,6 tys. woluminów, tj. o 17,3% więcej niż w 2006 r. W województwie w okresie tym wystąpił spadek liczby wypożyczeń (o 10,3%). Jeden czytelnik mieszkający na obszarze gminy wypożyczył przeciętnie 30 woluminów (w województwie – 20), tj. o 10 więcej niż w 2006 r. (w województwie o 2) (rys. 6).

Na wydatki związane z kulturą i ochroną dziedzictwa narodowego samorząd gminy Wydminy w 2014 r. przeznaczył 3,1% środków budżetowych (w województwie – 3,8%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca kwota wydatków wyniosła 132,4 zł (w województwie – 100,7 zł) i była ponad dwukrotnie wyższa niż w 2006 r. (rys. 7).

Rys. 7. Wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego z budżetu gminy Wydminy w latach 2006-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Do najciekawszych obiektów zabytkowych na terenie gminy Wydminy należy zaliczyć:

- Wydminy: Kościół ewangelicki, murowany, z połowy XVI w., obecnie parafia rzymsko-katolicka; budynki mieszkalne przy ulicy Grunwaldzkiej, murowane, z przełomu XIX/XX w.
- Berkowo: zespół dworski z przełomu XIX/XX w. składający się z murowanego dworu i dwóch obór.
- Pamry: zespół dworsko-parkowy z podwórzem gospodarczym, malowniczo usytuowany nad brzegiem jeziora Pamer – w dobrej kondycji pozostał dwór i park krajobrazowy z cennym różnogatunkowym starodrzewem.
- Hejbuty: zespół dworski z pierwszej połowy XIX w. – pozostał mocno zniszczony dwór, niewielkie pozostałości po parku i zabudowaniach gospodarczych.
- Grabnik: zespół dworski z końca XIX w. – pozostał dwór, fragmenty parku i resztki zabudowań gospodarczych.
- Gawliki Małe: zespół dworski z przełomu XIX/XX w. składający się z dworu, oficyny, stajni, obory, dwóch magazynów, gorzelni oraz parku.
- Grądzkie: murowany wiatrak holenderski z połowy XIX w.
- Orłowo: neogotycki kościół ewangelicki zbudowany w połowie XIX w., obecnie cerkiew prawosławna.
- Zelki: Kościół ewangelicki (obecnie parafia rzymsko-katolicka) murowany z połowy XVI w., przebudowany w XIX w.; dzwon z 1691 r.⁵²

3. Potencjał demograficzny i społeczny

3.1. Ludność

Podstawą analiz społeczno-gospodarczych jest określenie potencjału demograficznego obszaru. Stan i struktura zasobów ludzkich warunkuje nie tylko rozwój gospodarczy, ale także społeczny i kulturowy. Co więcej, wskaźniki demograficzne są wykorzystywane do określenia żywotności obszaru. Przejawem zmian demograficznych jest przyrost naturalny, a także zmiany wieku oraz czasu trwania życia ludności. W dniu 31.12.2014 r. na terenie gminy Wydminy **mieszkało** 6,5 tys. ludności, co stanowiło 0,5% populacji województwa warmińsko-mazurskiego. W porównaniu z 2006 r. liczba ludności zamieszkującej ten teren spadła o 1,8%, podczas gdy w województwie wzrosła o 1,2%.

Na spadek liczby ludności na analizowanym terenie wpływ miały dwa czynniki: ujemny przyrost naturalny⁵³ (rys. 8) oraz ujemne saldo migracji⁵⁴ (rys. 9). W 2014 r. przyrost naturalny w gminie wyniósł -3 osoby, a ogólne saldo migracji -61 osób. W przeliczeniu na 1000 osób wartości wskaźników wyniosły odpowiednio -0,5 i -9,4. Jest to spowodowane zmniejszającą się z roku na rok liczbą urodzeń oraz odpływem ludności z gminy do miast położonych w sąsiednich powiatach lub województwach w celu poszukiwania pracy i poprawy warunków życia lub nauki.

Przeciętna **gęstość zaludnienia** w gminie w 2014 r. wynosiła 28 osób na km² i była znacznie niższa niż ta sama wartość dla województwa warmińsko-mazurskiego, gdzie kształtowała się na poziomie 60. Wartość wskaźnika przez cały okres objęty analizą (lata 2006-2014) utrzymywała się na identycznym poziomie.

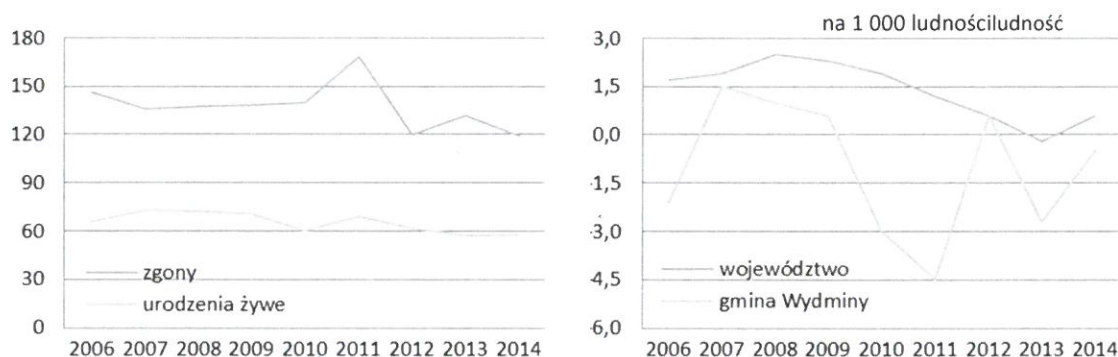
Do szczegółowych analiz ludności według płci i wieku wykorzystuje się piramidę wieku, która pozwala opisać zmiany zachodzące nie tylko w populacji mężczyzn i kobiet, ale także w grupach wieku, w tym zjawisko starzenia się społeczeństwa, jak również dokonywać prognoz liczby ludności. Relacje liczbowe pomiędzy zbiorowością mężczyzn i kobiet oddziałują bowiem na przyszłe procesy demograficzne, a

⁵² <http://gizycko.turystyka.pl/pl/index.php?Menu=2&Next=34>.

⁵³ **Przyrost naturalny ludności** stanowi różnicę między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.

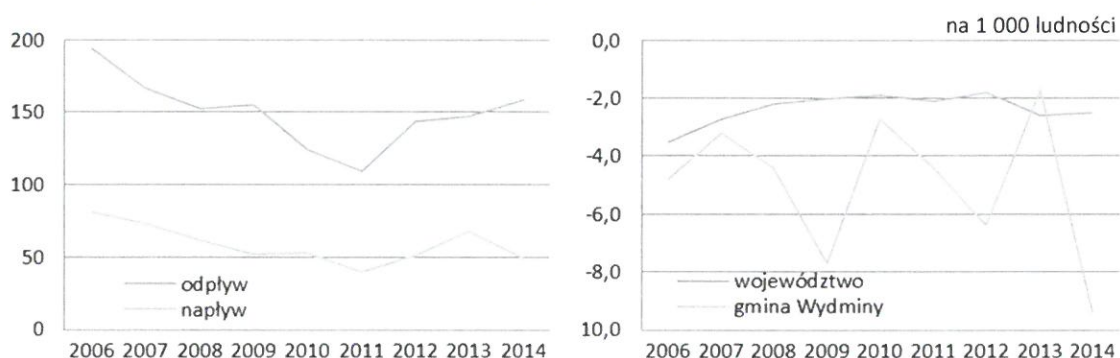
⁵⁴ **Saldo migracji** jest to różnica pomiędzy napływem ludności na dany teren a odpływem ludności z danego terenu.

tym samym pełnią ważną rolę w społeczno-gospodarczym rozwoju regionu. Z kolei ocena rozkładu wiekowego ludności dostarcza wielu informacji o kondycji populacji danego obszaru.

Rys. 8. Przyrost naturalny w gminie Wydminy w latach 2006-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

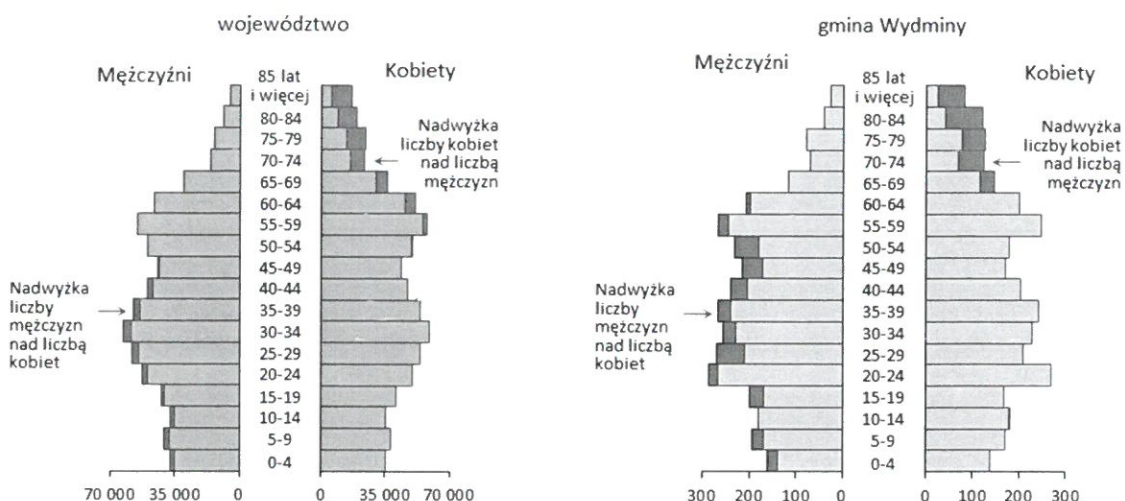
Rys. 9. Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały w gminie Wydminy w latach 2006-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS. wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach

Dobrym miernikiem opisującym relację liczby mężczyzn do liczby kobiet jest **współczynnik feminizacji**⁵⁵. W strukturze ludności mieszkającej na analizowanym terenie udział mężczyzn i kobiet utrzymywał się na zbliżonym poziomie, w wyniku czego w 2014 r. na każdych 100 mężczyzn przypadało 97 kobiet, podczas gdy w województwie 104 kobiety. Pomimo, iż wartość wskaźnika jest relatywnie korzystna i utrzymuje się w ostatnich latach na stałym poziomie, to jest znacznie zróżnicowana w poszczególnych grupach wiekowych. Większa liczba urodzeń chłopców niż dziewcząt powoduje, że współczynnik feminizacji w młodszych grupach wiekowych przyjmuje wartość poniżej 100. Z kolei nadumieralność mężczyzn w starszych grupach wiekowych powoduje, że współczynnik ten przyjmuje wartości znacznie powyżej 100. Szczególnie niekorzystna jest relacja liczby kobiet w stosunku do liczby mężczyzn w wieku matrymonialnym (rys. 10). Wpływa to negatywnie na rozwój demograficzny poprzez spadek liczby zawieranych małżeństw, tym samym spadek liczby urodzeń i nasilenie się procesu starzenia ludności⁵⁶.

⁵⁵ Współczynnik feminizacji wyraża liczbę kobiet przypadających na 100 mężczyzn.

⁵⁶ Rakowska J., Wojewódzka-Wiewiórska A. 2010. *Zróżnicowanie przestrzenne obszarów wiejskich w Polsce – stan i perspektywy rozwoju w kontekście powiązań funkcjonalnych*. W: Ekspertyza wykonana na zamówienie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Warszawa, s. 7.

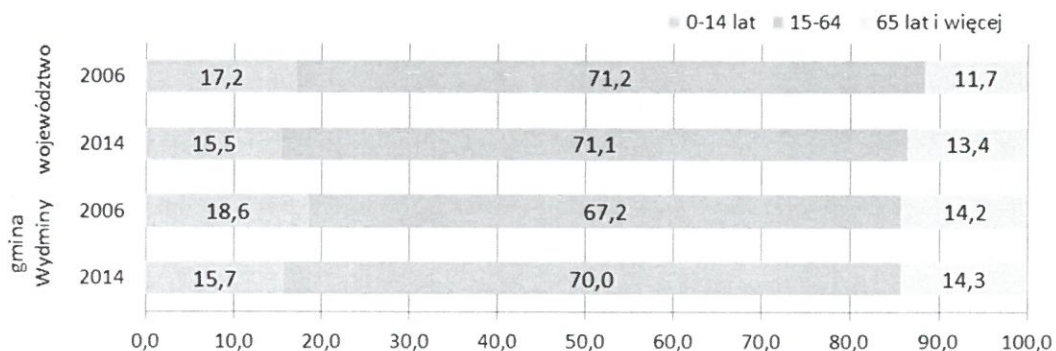

Rys. 10. Ludność w gminie Wydminy według płci i grup wieku w 2014 r. (stan w dniu 31.12.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Znacznie głębsze zmiany niż w przypadku struktury ludności według płci występują w przypadku struktury według wieku. Wyodrębniając określone grupy wiekowe można kierować się właściwościami biologicznymi danej populacji i stosować podział ludności według biologicznych grup wieku bądź też cechami ekonomicznymi i stosować podział ludności według ekonomicznych grup wieku.

Podział ludności **według biologicznych grup wieku** pozwala na wskazanie kierunków zmian zachodzących w populacji. W przypadku tego podziału wyodrębnia się następujące grupy: 0-14 lat, 15-64 lata oraz 65 lat i więcej. Podział ten pozwala określić, jaki odsetek ogółu ludności stanowią dzieci, jaka ludność dorosła, a jaki ludzie starzy, i w konsekwencji wskazać stopień zaawansowania demograficznej starości ludności danego kraju lub regionu. W 2014 r. w gminie Wydminy udział dzieci wynosił 15,7% (w województwie – 15,5%), ludności w wieku 15-64 lat – 70,0% (w województwie – 71,1%), a w wieku 65 lat i więcej – 14,3% (w województwie – 13,4%). Można więc zauważyć, że struktura dla gminy jest bardzo zbliżona do struktury w województwie. W porównaniu do 2006 r., w 2014 r. nastąpił spadek udziału dzieci w populacji, a wzrost odsetka osób w wieku 15-64 lata i powyżej 65 lat (rys. 11). Zmiany te spowodowane są spadkiem liczby urodzeń, jak również wydłużaniem się przeciętnego trwania życia ludności. Występujący wzrost liczby ludności w wieku 65 lat i więcej oraz stałe zwiększanie się jej udziału świadczą o nasilaniu się procesu starzenia demograficznego ludności.

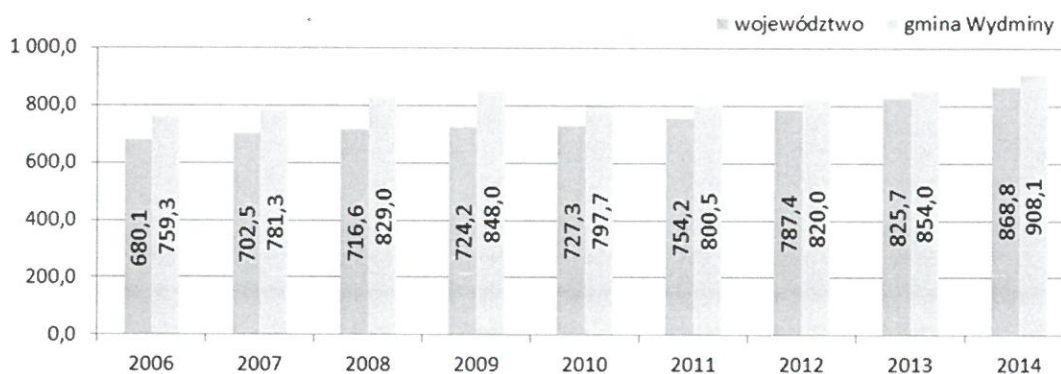

Rys. 11. Struktura ludności według biologicznych grup wieku w gminie Wydminy w 2006 i 2014 r. (stan w dniu 31.12.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Miarą procesu starzenia demograficznego ludności jest także relacja między liczbą dzieci a liczbą osób starszych. Zależność ta wskazuje, ile osób w wieku 65 lat i więcej przypada na 1000 dzieci będących w wieku 0-14 lat. Informuje, więc o żywotności danego obszaru, a wysokie jej wartości w konsekwencji mogą prowadzić do zachwiania równowagi pomiędzy osobami wchodzącymi w wiek produkcyjny a osobami opuszczającymi rynek pracy. W 2014 r. wskaźnik ten w gminie Wydminy ukształtował się na poziomie 908 (w województwie – 869). W porównaniu do 2006 r. wartość tego wskaźnika wzrosła o 149 (w województwie o 189), co świadczy o pogorszeniu się relacji międzypokoleniowej w gminie (rys. 12).

Rys. 12. Ludność w wieku 65 lat i więcej na 1 000 ludności w wieku do 15 lat w gminie Wydminy w latach 2006-2014 (stan w dniu 31.12.)

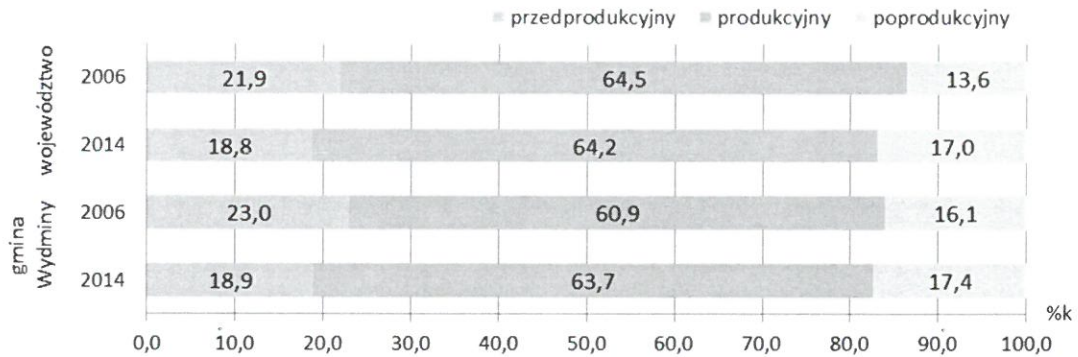
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Z kolei z punktu widzenia rynku pracy szczególne znaczenie ma struktura populacji **według ekonomicznych grup wieku**. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku na terenie obszaru objętego diagnozą, podobnie jak struktura ludności według biologicznych grup wieku, jest zbliżona do struktury w województwie. Na terenie gminy Wydminy w 2014 r. odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym⁵⁷ wynosił 18,9% (w województwie – 18,8%), w wieku produkcyjnym – 63,7% (w województwie – 64,2%), a w wieku poprodukcyjnym – 17,4% (w województwie – 17,0%) (rys. 13). Można więc zauważyć, że struktura ludności obszaru objętego diagnozą według ekonomicznych grup wieku kształtowała się nieznacznie lepiej niż w województwie. Należy jednak podkreślić, że w porównaniu do 2006 r. zanotowano spadek udziału liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym, a wzrost udziału liczby ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym, co świadczy m.in. o zachodzącym na tym terenie procesie **starzenia się społeczeństwa**, które w przyszłości będzie mieć poważne skutki społeczno-gospodarcze.

Zmiany relacji między poszczególnymi grupami wieku według kryteriów ekonomicznych przekładają się na wielkość **współczynnika obciążenia demograficznego**⁵⁸. Na każde 100 osób w wieku produkcyjnym na terenie gminy w 2014 r. przypadało 57 osób w wieku nieprodukcyjnym (w województwie – 56). W porównaniu do 2006 r. wartość tego wskaźnika spadła o 7 osób (w województwie wzrosła o 1 osobę). Spowodowane to było wzrostem liczby ludności w wieku produkcyjnym i spadkiem liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (rys. 14).

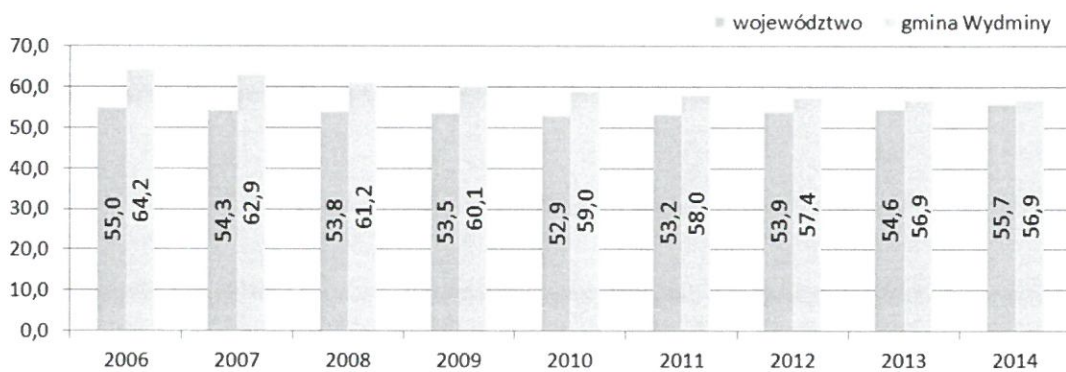
⁵⁷ Przez ludność w wieku produkcyjnym rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet – 18-59 lat. Przez ludność w wieku nieprodukcyjnym rozumie się ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. do 17 lat oraz w wieku poprodukcyjnym, tj. mężczyźni – 65 lat i więcej, kobiety – 60 lat i więcej.

⁵⁸ Miernik ten informuje o stopniu ekonomicznego obciążenia ludności w wieku produkcyjnym ludnością pozostałą (tj. w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym). Im wyższa wartość wskaźnika, tym większe obciążenie osób pracujących kosztami utrzymania dzieci i osób będących na emeryturze.

Rys. 13. Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w gminie Wydminy w 2006 i 2014 r. (stan w dniu 31.12.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Rys. 14. Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym w gminie Wydminy w latach 2006-2014 (stan w dniu 31.12.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.2. Rynek pracy

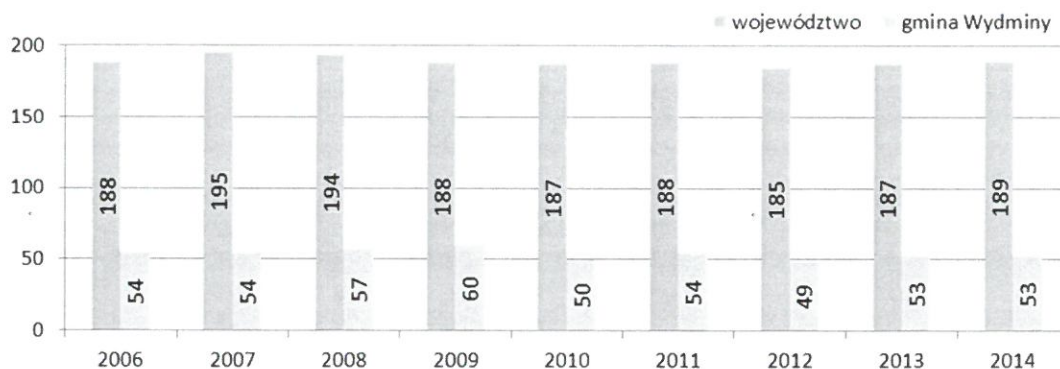
Jednym z najważniejszych problemów całego województwa warmińsko-mazurskiego, jak i gminy Wydminy, jest trudna sytuacja na rynku pracy oraz duży poziom ubóstwa. Wysoka stopa bezrobocia, niska aktywność ekonomiczna ludności, mała mobilność pracowników oraz niedostateczny popyt na pracę przekładają się na mniejszą wartość przeciętnych miesięcznych dochodów rozporządzalnych oraz mniejszą wartość przeciętnych miesięcznych wydatków w gospodarstwach domowych, a co za tym idzie na większy niż przeciętnie odsetek osób korzystających z pomocy społecznej⁵⁹.

Charakterystyka rynku pracy obszaru, obok charakterystyki potencjału demograficznego, stanowi podstawę analiz społeczno-gospodarczych, bowiem wartości wskaźników opisujących strukturę zatrudnienia i poziom bezrobocia pozwalają wskazać oraz ocenić problemy społeczno-gospodarcze danego terenu. Jednak z uwagi na fakt, że wiele danych statystycznych jest gromadzonych jedynie dla województw czy powiatów dokładna jego analiza jest utrudniona.

Według rocznej sprawozdawczości statystycznej w 2014 r. w podmiotach zatrudniających powyżej 9 osób (bez pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie oraz fundacjach, stowarzyszeniach i innych organizacjach) w gminie Wydminy **pracowało** 347 osób, to jest o 2,5% mniej niż w 2006 r. W strukturze pracujących według płci, kobiety stanowiły 61,7% a mężczyźni 38,3%.

⁵⁹ Strategia polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku, Załącznik do Uchwały Nr XIV/253/12 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 21 lutego 2012 r., s. 27.

Wskaźnik koncentracji zatrudnienia dla obszaru gminy w 2014 r. osiągnął niższą wartość niż jego średnia wartość dla województwa. Na 1000 mieszkańców gminy w 2014 r. przypadało 53 pracujących, podczas gdy w województwie 189 (rys. 15).

Rys. 15. Pracujący na 1 000 ludności w gminie Wydminy w latach 2006-2014 (stan w dniu 31.12.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Bezrobocie to jedno z największych wyzwań obszaru objętego diagnozą. W głównej mierze jest ono zjawiskiem strukturalnym wynikającym z braku równowagi między podażą pracy (liczbą miejsc pracy, którą oferuje gospodarka w danych warunkach społeczno-ekonomicznych), a popytem na nią (liczbą ludności zainteresowanej i gotowej wykonywać pracę) i ściśle wiąże się ze zmianami zachodzącymi na rynku pracy. Niedopasowanie ilościowe bądź strukturalne (jakościowe) popytu i podaży powoduje trudności na rynku pracy (bezrobocie lub niewykorzystane miejsca pracy). Według danych powiatowego urzędu pracy w 2014 r. w gminie Wydminy bez pracy pozostawało łącznie 390 osób, co stanowiło 0,4% ogółu bezrobotnych w województwie. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych więcej niż połowa to mężczyźni (52,8%) (rys. 16). W porównaniu do 2006 r. w urzędach pracy jako osoby bezrobotne zarejestrowanych było o 50,6% mniej osób. Przyczyny spadku liczby bezrobotnych to: ich odpływ z powodu podjęcia zatrudnienia, wyjazd z miejsca zamieszkania w celu poszukiwania pracy, a także migracja zarobkowa do krajów Unii Europejskiej.

Na 1000 ludności zamieszkującej gminę przypadało 60 bezrobotnych (w województwie – 68). W porównaniu do 2006 r. wraz ze zmniejszeniem się liczby zarejestrowanych bezrobotnych spadła również wartość analizowanego wskaźnika (o 59 osób) (rys. 16).

Udział osób bezrobotnych w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym w 2014 r. na analizowanym obszarze wynosił 9,4% (w województwie – 10,6%) (rys. 16). Należy tutaj zaznaczyć, że duża część rejestrowanego obecnie bezrobocia nie wynika bezpośrednio z rzeczywistego braku miejsc pracy, ale z nowego trendu w gospodarce. Trend ten charakteryzuje się zanikiem zainteresowania osób w wieku produkcyjnym określonymi rodzajami niskopłatnego zatrudnienia lub niechęcią do zdobycia odpowiednich do wymagań rynku pracy, kwalifikacji (najczęściej w ramach zawodów technicznych).

Rys. 16. Bezrobotni zarejestrowani w gminie Wydminy w latach 2006-2014 (stan w dniu 31.12.)
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

3.3. Infrastruktura społeczna

Poziom wyposażenia danego regionu w infrastrukturę, zarówno społeczną jak i techniczną, oraz nasycenie środkami finansowymi na jej rozwój (także z funduszy europejskich) warunkuje w długim okresie stałą poprawę jakości infrastruktury oraz staje się czynnikiem oddziałującym na jej rozwój. Odpowiednia jakość i ilość rozwiązań infrastrukturalnych może przyciągać na dany teren nowych mieszkańców, a co za tym idzie, przyczynić się do zwiększenia funduszy samorządu terytorialnego skierowanych na zaspokojenie ich potrzeb. Odpowiednie wyposażenie w infrastrukturę społeczną i techniczną odgrywa także dużą rolę w promocji ekonomicznej gminy oraz jest warunkiem koniecznym do uzyskania sukcesu gospodarczego.⁶⁰ Z kolei słabo rozwinięta infrastruktura stanowi jedną z najważniejszych barier rozwoju danego obszaru.⁶¹

W rozdziale tym zostaną przedstawione informacje dotyczące stanu infrastruktury społecznej, a konkretnie edukacji, ochrony zdrowia i pomocy społecznej. Charakterystyka infrastruktury technicznej zostanie przedstawiona w kolejnym rozdziale dotyczącym potencjału gospodarczego. Poziom nasycenia infrastruktury technicznej jest bowiem podstawowym warunkiem funkcjonowania i rozwoju działalności gospodarczej na danym terenie.

⁶⁰ Bański J. 2008. *Wiejskie obszary sukcesu gospodarczego*. Studia Obszarów Wiejskich, tom XIV. Wyd. Polskie Tow. Geograf., PAN, Warszawa, s. 124.

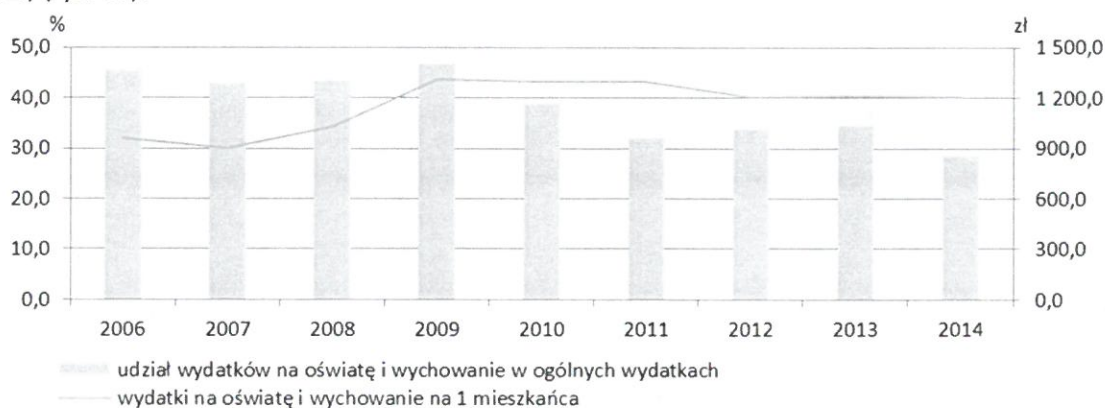
⁶¹ Paradowski M. 2007. *Znaczenie odnowy wsi dla rozwoju regionalnego*. Materiały z konferencji „VI Europejski Kongres Odnowy Wsi”, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, 23-26 maja, Kamień Śląski, s. 1.

Edukacja

Dostęp do **wychowania przedszkolnego** w gminie Wydminy w 2014 r. zapewniało 5 placówek wychowania przedszkolnego⁶², do których uczęszczało łącznie 89 dzieci. Funkcjonowały również 4 **szkoły podstawowe**, do których uczęszczało łącznie 405 uczniów, 2 **gimnazja** kształcące 222 gimnazjalistów oraz 1 **liceum ogólnokształcące**, w którym uczyło się 43 uczniów.

Na zadania związane z oświatą i wychowaniem gmina Wydminy w 2014 r. przeznaczala 28,4% swoich funduszy (w województwie – 32,8%). Wydatki w 2014 r. były jednak niższe niż na początku badanego okresu, kiedy to wynosiły 45,5% w gminie i 35,4% w województwie. W przeliczeniu na 1 mieszkańca gminy kwota wydatków oświatowych cały czas rosła i w 2014 r. wynosiła 1204,8 zł (w województwie – 890,0 zł) (rys. 17).

Rys. 17. Wydatki na oświatę i wychowanie z budżetu gminy Wydminy w latach 2006-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Opieka zdrowotna i pomoc społeczna

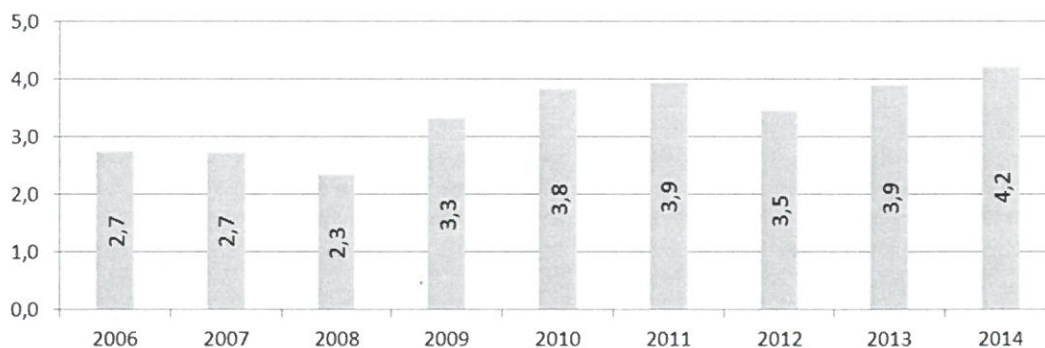
W przypadku infrastruktury społecznej ważne znaczenie dla mieszkańców posiada dostęp do opieki zdrowotnej i pomocy społecznej. Zadania z zakresu ochrony zdrowia realizowane są przez Samodzielne Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej, których koszty działalności są finansowane przez Narodowy Fundusz Zdrowia. Na obszarze gminy Wydminy w 2014 r. działały 2 ambulatoryjne zakłady opieki zdrowotnej⁶³, prowadzono 1 praktykę lekarską oraz 1 aptekę. Z opieki specjalistycznej i szpitalnej mieszkańcy gminy mogli korzystać z ośrodków funkcjonujących w sąsiadującym z gminą – Giżycku. Na jeden zakład ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w gminie przypadało średnio 3252 mieszkańców (w województwie – 1746), a na jednego mieszkańca 4 porady (identycznie jak w województwie) (rys. 18).

W 2014 r. na terenie gminy Wydminy działały następujące **instytucje i placówki świadczące pomoc rodzinie**:

1. Placówka Rodzinna w Zelkach,
2. Warsztat Terapii Zajęciowej PSOUU w Siedliskach,
3. Dom Pomocy Społecznej dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych w Wydminach,
4. Poradnia uzależnień w Wydminach.

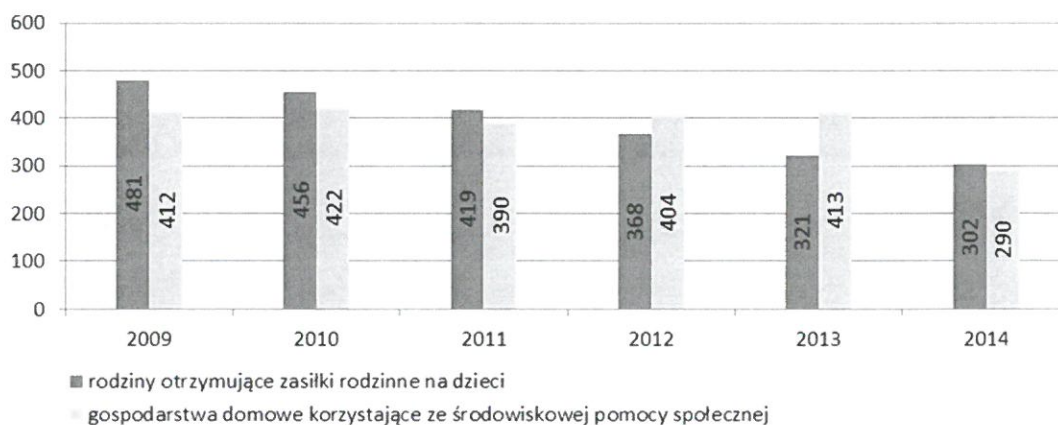
⁶² Do **placówek wychowania przedszkolnego** zaliczono: przedszkola, oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych, punkty przedszkolne i zespoły wychowania przedszkolnego.

⁶³ **Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne** obejmują świadczenia podstawowej lub specjalistycznej opieki zdrowotnej oraz świadczenia z zakresu rehabilitacji leczniczej, udzielane w warunkach niewymagających ich udzielenia w trybie stacjonarnym i całonocnym w odpowiednio urządzonej, stałym pomieszczeniu. Udzielanie tych świadczeń może odbywać się w pomieszczeniach przedsiębiorstwa, w tym w pojeździe przeznaczonym do udzielania tych świadczeń lub w miejscu pobytu pacjenta.

Rys. 18. Porady lekarskie udzielone na 1 mieszkańca w gminie Wydminy w latach 2006-2014
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

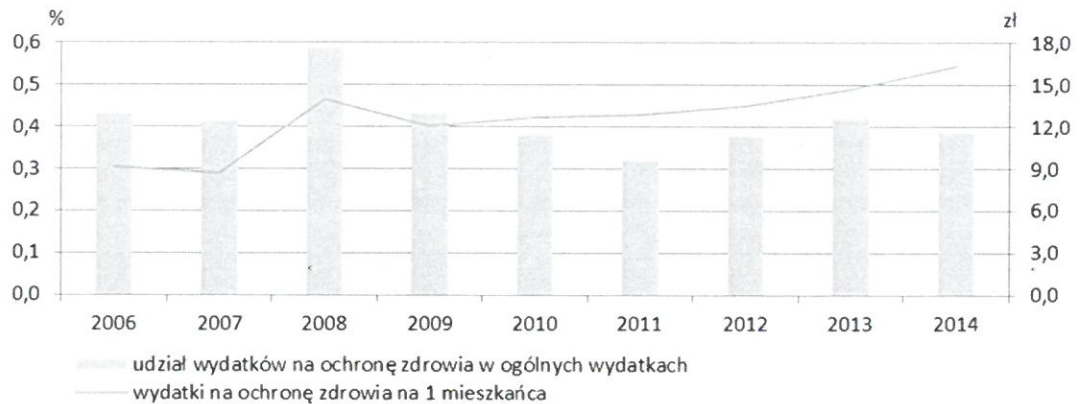
Ze środowiskowej pomocy społecznej⁶⁴ w 2014 r. w gminie skorzystało 290 gospodarstw domowych, w których skład wchodziły 867 osoby, tj. 13,3% mieszkańców tego obszaru (w województwie – 12,8%). Z kolei ze świadczeń rodzinnych w 2014 r. w gminie skorzystały 302 rodziny, które otrzymały zasiłki rodzinne na 651 dzieci (rys. 19).

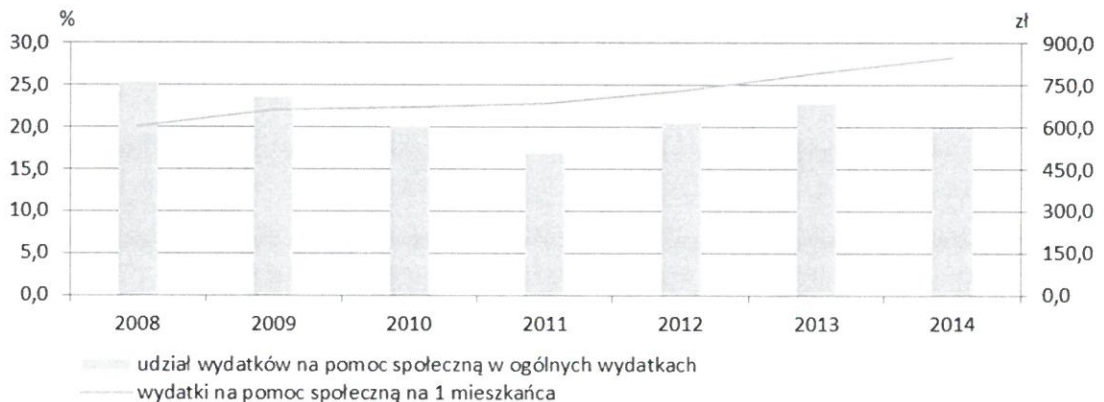
Rys. 19. Pomoc społeczna w gminie Wydminy w latach 2009-2014
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Gmina Wydminy w 2014 r. na zadania związane z ochroną zdrowia przeznaczyła jedynie 0,4% swoich wydatków (w województwie – 0,6%), a z pomocą społeczną – 19,9% (w województwie – 22,6%). Ich udział w analizowanym okresie wahał się w przypadku wydatków na ochronę zdrowia od 0,3% w 2011 r. do 0,6% w 2008 r., a na pomoc społeczną od 16,9% w 2011 r. do 25,3% w 2008 r. W przeliczeniu na 1 mieszkańca w 2014 r. na ochronę zdrowia wydano 16,4 zł (w województwie – 15,0 zł) (rys. 20), a na pomoc społeczną – 845,5 zł (w województwie – 606,1 zł) (rys. 21).

⁶⁴ Dane o świadczeniach pomocy społecznej prezentuje się zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. Nr 115, poz. 728 z późn. zm.), według której dokonano podziału świadczeń na pieniężne i niepieniężne.

Rys. 20. Wydatki na ochronę zdrowia z budżetu gminy Wydminy w latach 2006-2014
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Bezpieczeństwo publiczne

Zadania związane z ochroną ludności, zapobieganiem zagrożeniom życia i zdrowia oraz zapewnieniem bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy realizują jednostki straży pożarnej i policji.

Na analizowanym obszarze w mieście powiatowym Giżycko działa Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej, a jej struktury wspierane są przez jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej. Liczba ochotników w strukturach OSP i liczba zdarzeń odnotowanych na terenie ich działania jest bardzo zróżnicowana. Jednak ze względu na brak pełnych danych dotyczących działalności tych jednostek, nie można dokonać ich charakterystyki.

Funkcjonuje również Komenda Powiatowa Policji w Giżycku. Podobnie, jak w przypadku straży pożarnej, ze względu na brak pełnych danych dotyczących jej działalności na terenie gminy Wydminy, trudno jest przeprowadzić ich charakterystykę.

3.4. Kapitał społeczny

Stopień aktywności społecznej mieszkańców gminy Wydminy można określić między innymi na podstawie ich zaangażowania w tworzenie, rozwijanie i funkcjonowanie organizacji pozarządowych, frekwencji wyborczej oraz na podstawie liczby fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych.

Organizacje pozarządowe, obok sektora publicznego i prywatnego, są odrębnym sektorem działającym na rzecz dobra publicznego. Są one podstawą dla rozwoju lokalnych społeczności, zreszając najaktywniejszych i najbardziej zaangażowanych w sprawy społeczne mieszkańców danego środowiska, a podejmowane przez nie działania aktywizują, i jednocześnie integrują społeczność lokalną. Stanowią również uzupełnienie działań podejmowanych przez lokalne samorządy. Współpraca jednostek

samorządowych z organizacjami pozarządowymi jest szansą na poprawę sytuacji i jakości życia mieszkańców lokalnej społeczności. Na terenie gminy w 2014 r. funkcjonowały następujące organizacje pozarządowe:

1. Forum NGO'S Wydminy (związek stowarzyszeń) w Wydminach
2. Fundacja „Wspólny Świat” w Wydminach
3. Fundacja „Dystans” w Mazuchówkach
4. Fundacja Teatr IOTA w Radziach
5. Fundacja „Projekt Arche” w Wydminach
6. Katolickie Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne w Wydminach
7. Ludowy Klub Sportowy „Mazur” w Wydminach
8. Ludowy Uczniowski Klub Sportowy „Sport z Kulturą” ZSO Wydminy
9. Mazurska Fundacja Młodzieży Niepełnosprawnej „Marzenia” w Wydminach
10. Ochotnicza Straż Pożarna w Wydminach
11. Polskie Stowarzyszenie Diabetyków (koło w Wydminach)
12. Spółdzielnia Socjalna „MIXGRAF – STUDIO REKLAMY” w Wydminach
13. Stowarzyszenie „Echo Wydmin” w Wydminach
14. Stowarzyszenie „Mazurowcy” w Wydminach
15. Stowarzyszenie „Nasze Talki” w Talkach
16. Stowarzyszenie „Okieł Konia” w Radziach
17. Stowarzyszenie „Orłowo-Razem w Przyszłość” w Orłowie
18. Stowarzyszenie „Przyjazna Szkoła Talki” w Talkach
19. Stowarzyszenie na Rzecz Rozwoju Gminy Wydminy w Wydminach
20. Stowarzyszenie Otwarte Serce w Wydminach
21. Stowarzyszenie Pamięci Żołnierzy Wyklętych „Gajrowskie” w Wydminach
22. Stowarzyszenie Prospołecznych Inicjatyw Gminy Wydminy w Wydminach
23. Stowarzyszenie Przyjaciół Sucholasek „Teraz Sucholaski” w Sucholaskach
24. Stowarzyszenie Przyjaciół Zelek „Zelinka” w Zelikach
25. Stowarzyszenie Przyjazna Wieś Gawliki Wielkie w Gawlikach Wielkich
26. Stowarzyszenie Zielona Przystań w Berkowie
27. Stowarzyszenie Zwycię „Wyborców Radostawa Króla” w Wydminach
28. Uczniowski Klub Sportowy „Orły” przy Szkole Podstawowej w Gawlikach Wielkich
29. Uczniowski Klub Sportowy „SOWA” przy Szkole Podstawowej w Talkach
30. Uczniowski Klub Sportowy „Promień” przy Zespole Szkół Ogólnokształcących w Wydminach
31. Wydmińskie Stowarzyszenie Wędkarskie w Wydminach
32. Związek Hodowców Koni Fryzyjskich w Polsce z siedzibą w Czarnówce
33. Związek Ukraińców w Polsce Koło w Wydminach.⁶⁵

Stopień aktywności obywatelskiej mieszkańców gminy Wydminy określić można na podstawie analizy **frekwencji wyborczej** w wyborach. W głosowaniu w dniu 25.10.2015 r. w wyborach do Sejmu RP wzięło udział łącznie 1978 osób. Frekwencja wyniosła średnio 37,80% (w wojewódzkie – 42,32%).

Tabela. Frekwencja w wyborach do Sejmu RP i w wyborach samorządowych w gminie Wydminy

WYSZCZEGÓLNIENIE	Wybory do Sejmu RP z 25.10.2015 r.		
	liczba wyborców	liczba kart ważnych	frekwencja w %
Województwo	1139200	482135	42,32
Wydminy	5233	1978	37,80

Źródło: Dane Państwowej Komisji Wyborczej; <http://parlament2015.pkw.gov.pl/>.

⁶⁵ http://bip.spgizycko.warmia.mazury.pl/227/75/Stowarzyszenia_dzialajace_na_terenie_Powiatu_Gizyckiego/.

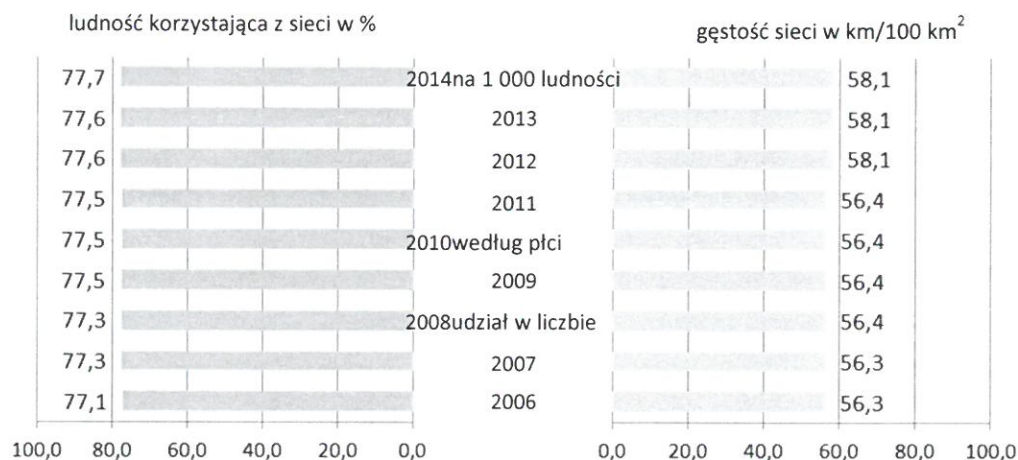
4. Potencjał gospodarczy

4.1. Wyposażenie w infrastrukturę techniczną

Ważnym elementem w ocenie rozwoju gospodarczego regionu, jest poziom rozwoju infrastruktury technicznej. Chodzi tutaj przede wszystkim o sprawnie funkcjonujący system transportowy, zaopatrzenie mieszkańców w wodę, gaz, kanalizację oraz system oczyszczania ścieków.

Wodociąg jest najlepiej rozwiniętą siecią infrastruktury technicznej w gminie Wydminy. Łączna długość rozdzielczej sieci wodociągowej przebiegającej przez teren gminy w 2014 r. wynosiła 135,3 km, a jej gęstość kształtowała się na poziomie 58,1 km/100 km² (w województwie – 64,5 km/100 km²) (rys. 22). Z sieci wodociągowej w 2014 r. korzystało 5053 mieszkańców gminy, co stanowiło 77,7% ogółu ludności (w województwie – 94,6%). W porównaniu do 2006 r. odnotowano nieznaczny wzrost długości i gęstości sieci wodociągowej oraz udziału ludności posiadającej do niej dostęp (rys. 22).

Poziom **skanalizowania** gminy w 2014 r., w przeciwieństwie do poziomu zwodociągowania, był bardzo niski. Łączna długość sieci kanalizacyjnej na koniec 2014 r. wynosiła 33,4 km, co w przeliczeniu na 100 km² powierzchni dało 14,3 km (w województwie – 27,8 km). Z sieci kanalizacyjnej w 2014 r. w gminie korzystało 2369 osób i było to 36,4% ogółu mieszkańców (w województwie – 73,4%). Podobnie, jak w przypadku sieci wodociągowej, w analizowanych latach zanotowano wzrost długości i gęstości sieci kanalizacyjnej oraz udziału ludności posiadającej do niej dostęp (rys. 23).

Rys. 22. Sieć wodociągowa rozdzielcza w gminie Wydminy w latach 2006-2014 (stan w dniu 31.12.)
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

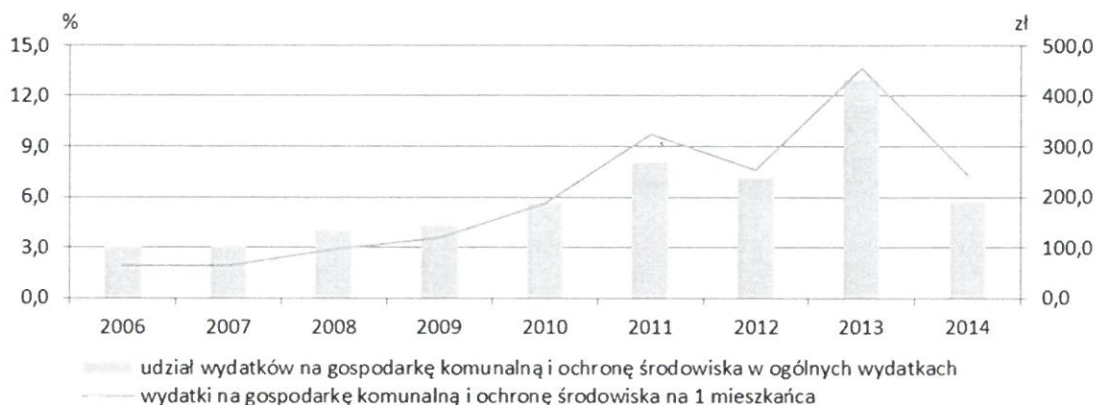

Rys. 23. Sieć kanalizacyjna rozdzielcza w gminie Wydminy w latach 2006-2014 (stan w dniu 31.12.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Kolejnym elementem infrastruktury technicznej ważnym dla rozwoju regionów jest **sieć gazowa**. Niestety przez teren gminy Wydminy nie przebiega rozdzielcza sieć gazowa.

Z budżetu gminy w 2014 r. 5,7% środków przeznaczono na zadania związane z gospodarką komunalną i ochroną środowiska (w województwie – 7,3%). W przeliczeniu na 1 mieszkańca dało to 242,6 zł (w województwie – 195,5 zł) (rys. 24).

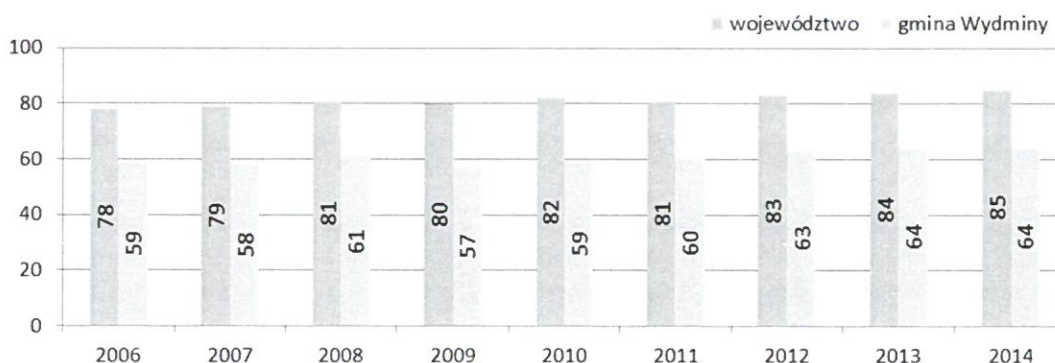

Rys. 24. Wydatki na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska z budżetu gminy Wydminy w latach 2006-2014
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

4.2. Podmioty gospodarcze

Rozwój gospodarczy gminy Wydminy tkwi przede wszystkim w potencjale środowiska naturalnego oraz kapitale ludzkim jaki posiada. Lokalizacja gminy w jednym z najczystszych ekologicznie regionów Polski, wśród licznych jezior i lasów, stanowi z kolei podstawowy atut na rzecz rozwoju funkcji rolniczych i turystycznych. Unikalne walory przyrodnicze nie powinny jednak kolidować także z rozwojem działalności o charakterze produkcyjnym oraz z szeroko rozumianymi usługami rynkowymi.

Na obszarze gminy w 2014 r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było 415 podmiotów gospodarki narodowej⁶⁶, tj. o 6,7% więcej niż w 2006 r. Średnio na 1000 mieszkańców na tym terenie przypadają 64 podmioty, podczas gdy w województwie – 85 (rys. 25). Z kolei na 1000 ludności w wieku produkcyjnym przypadają 100 podmiotów (w województwie – 133). Można więc stwierdzić, że gmina na tle województwa jest obszarem słabo rozwiniętym pod względem rozwoju przedsiębiorczości.

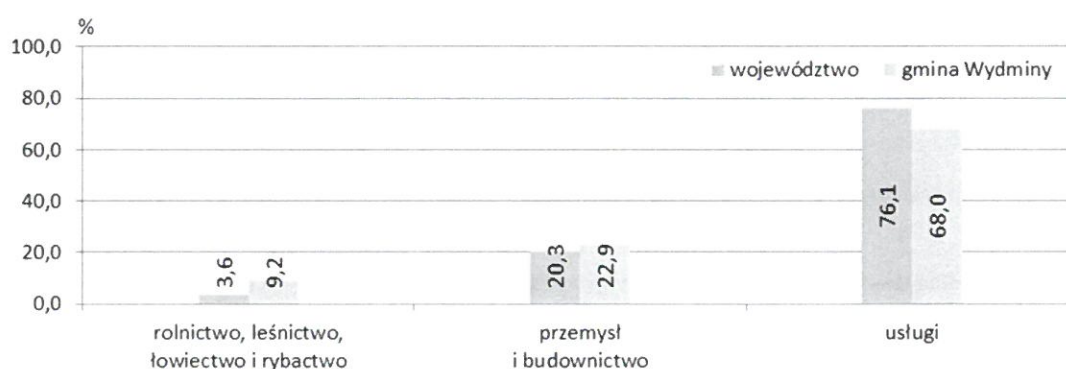
Rys. 25. Podmioty gospodarki narodowej na 1 000 ludności w gminie Wydminy w latach 2006-2014 (stan w dniu 31.12.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS. Rys. 21. Wydatki na pomoc społeczną z

⁶⁶ Dane dotyczące **podmiotów gospodarki narodowej** wpisanych do rejestru REGON obejmują osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zaklasyfikowane do poszczególnych sekcji PKD 2007 według przeważającego rodzaju działalności.

Ważne znaczenie z punktu widzenia rozwoju gospodarczego obszaru ma **struktura podmiotów gospodarki narodowej według rodzajów prowadzonej działalności**. Rodzaj prowadzonej działalności wyznacza bowiem zapotrzebowanie na pracowników o określonych kwalifikacjach, a także określa stopień dywersyfikacji gospodarki na danym obszarze. Gospodarka o zróżnicowanej i zharmonizowanej strukturze jest bardziej odporna na wahania koniunkturalne i ma większą zdolność adaptacyjną.⁶⁷

W 2014 r. na terenie gminy najwięcej jednostek prowadziło działalność w sektorze usługowym, tj. 282, co stanowiło 68,0% (w województwie – 76,1%) wszystkich zarejestrowanych podmiotów na tym terenie. Co piąty podmiot zarejestrowany w rejestrze REGON, podobnie jak w województwie, zajmował się działalnością przemysłową i budownictwem. Z kolei działalność rolniczą prowadziło 9,2% ogółu podmiotów prowadzących działalność gospodarczą na tym terenie (w województwie – 3,6%) (rys. 26).

Rys. 26. Podmioty gospodarki narodowej według rodzajów działalności w gminie Wydminy w 2014 r. (stan w dniu 31.12.)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W 2014 r. w porównaniu do 2009 r., na obszarze objętym diagnozą, nastąpił spadek udziału podmiotów zajmujących się działalnością rolniczą a wzrost udziału podmiotów prowadzących działalność usługową oraz przemysłową i budownictwem. Wzrastający odsetek podmiotów zajmujących się działalnością przemysłową i budowlaną jest zjawiskiem bardzo korzystnym, bowiem firmy te zatrudniają średnio znacznie więcej osób niż firmy w innych sektorach. Ponadto praktyka gospodarcza wskazuje, że jedno miejsce w sferze produkcji uruchamia kolejne miejsca pracy w handlu i usługach. Natomiast rosnące znaczenie usług, w tym głównie rynkowych, jest cechą charakterystyczną dla całego kraju. Sektor ten uznawany jest bowiem za główną sferę współczesnej gospodarki.

W 2014 r. co trzeci podmiot prowadzący działalność usługową⁶⁸ na terenie gminy należał do sekcji: G (Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle). Pozostałe

⁶⁷ Kołodziejczyk D. 2004. *Kierunki rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich*. W: *Polska przestrzeń wiejska: procesy i perspektywy*. Red. Bański J. Studia Obszarów Wiejskich, t. VI. Wyd. PTG PAN, Warszawa, s. 44.

⁶⁸ W skład działalności usługowej wchodzi sekcje: G (Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle), H (Transport i gospodarka magazynowa), I (Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi), J (Informacja i komunikacja), K (Działalność finansowa i ubezpieczeniowa), L (Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości), M (Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna), N (Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca), O (Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne), P (Edukacja), Q (Opieka zdrowotna i pomoc społeczna), R (Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją), S (Pozostała działalność usługowa), T (Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby).

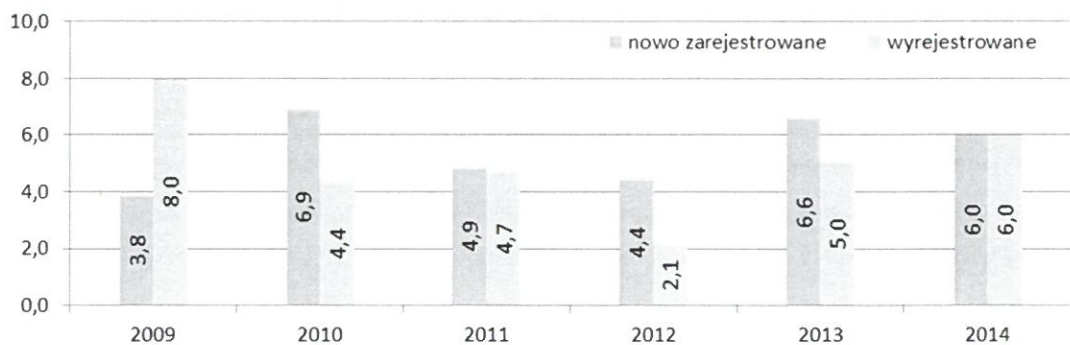
sekcje stanowiły odpowiednio: H – 5,0%, I – 5,3%, J – 1,8%, K – 3,2%, L – 16,7%, M – 8,9%, N – 1,8%, O – 1,1%, P – 7,1%, Q – 6,4%, R – 2,5%, S i T – 12,8%. W ramach najliczniejszej sekcji PKD 2007 – sekcji G dominowały podmioty zajmujące się handlem detalicznym, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi.

Drugą pod względem liczebności grupą podmiotów funkcjonujących na obszarze gminy Wydminy były jednostki zajmujące się działalnością przemysłową⁶⁹ i budownictwem. Wśród tych podmiotów: 60,0% stanowiły jednostki zajmujące się budownictwem (sekcja F), 34,7% przetwórstwem przemysłowym (sekcja C), 3,2% wytwarzaniem i zaopatrywaniem w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (sekcja D), 1,1% górnictwem i wydobywaniem (sekcja B) oraz 1,1% dostawą wody; gospodarowaniem ściekami i odpadami oraz działalnością związaną z rekultywacją (sekcja E).

W strukturze podmiotów prowadzących działalność rolniczą na obszarze gminy Wydminy w 2014 r. przeważały podmioty zajmujące się leśnictwem i pozyskiwaniem drewna (Dział 02). Stanowiły one 65,8% jednostek. Około 29% podmiotów zajmowało się uprawami rolnymi, chowem i hodowlą zwierząt, łowiectwem, włączając działalność usługową (Dział 01), z kolei 5,3% firm zajmowało się rybactwem (Dział 03).

Zjawiskiem bardzo korzystnym z punktu widzenia rozwoju gospodarki danego obszaru jest obserwowane co roku wpisywanie się nowych podmiotów do rejestru REGON. Wymiar tego zjawiska na terenie gminy jest bardzo mały. W 2014 r. na tym terenie do rejestru REGON wpisano 39 nowych podmiotów, co w przeliczeniu na 1000 mieszkańców dało 6 podmiotów (w województwie – 8). Biorąc pod uwagę rozkład tych podmiotów według rodzajów działalności w 2014 r. wśród nowo zarejestrowanych podmiotów – 26 zajmowało się działalnością usługową, 12 przemysłem i budownictwem, a 1 rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem.

Tak jak co roku do rejestru wpisują się kolejne podmioty, tak i co roku z rejestru wyrejestrowywane są kolejne jednostki. W 2014 r. z rejestru REGON wyrejestrowano w gminie 39 jednostek. Na 1000 ludności dało to 6 jednostek (w województwie – 7) (rys. 27). Należy tutaj jednak zauważyć, że od 2009 r. na omawianym terenie więcej podmiotów zarejestrowano (214) niż wyrejestrowano (198) z rejestru REGON.

Rys. 27. Podmioty gospodarki narodowej nowo zarejestrowane i wyrejestrowane na 1 000 ludności w gminie Wydminy w latach 2009-2014

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

⁶⁹ W skład działalności przemysłowej wchodzi sekcje: B (Górnictwo i wydobywanie), C (Przetwórstwo przemysłowe), D (Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych) i E (Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją).

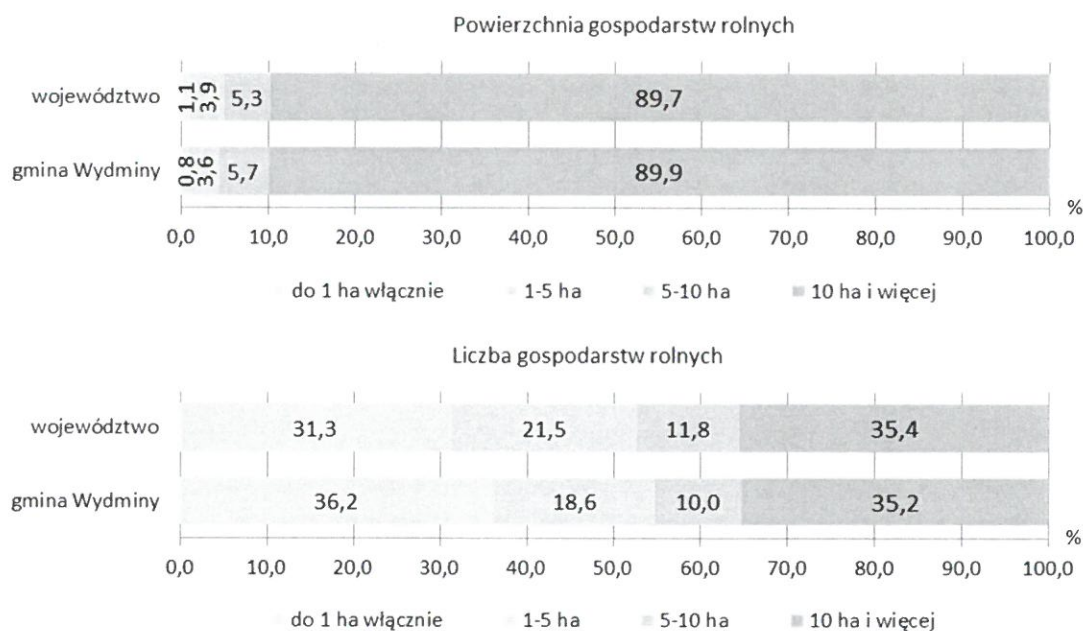

4.3. Sektor rolniczy

O ile ekonomiczna działalność na obszarze gminy przestaje być utożsamiana głównie z rolnictwem, a zatrudnienie w rolnictwie sukcesywnie spada, to sektor ten nadal pozostaje jedną z podstawowych sfer aktywności gospodarczej mieszkańców Warmii i Mazur. W związku z tym podkreśla się, że dynamiczny rozwój rolnictwa w analizowanym regionie może mu zapewnić przewagę konkurencyjną nad pozostałymi województwami Polski środkowej i zachodniej. Jako atut mogą być bowiem wykorzystane naturalne walory przyrodnicze tych terenów.⁷⁰ Alternatywnym źródłem dochodów może stać się produkcja żywności metodami ekologicznymi na większą skalę, czy też produkcja surowców stosowanych w energetyce.

Według danych Powszechnego Spisu Rolnego (statystyka nie dysponuje danymi z bieżącej sprawozdawczości na tak niskim poziomie agregacji jakim jest gmina) na terenie gminy w 2010 r. było 859 gospodarstw rolnych⁷¹ (1,3% ogółu gospodarstw w województwie warmińsko-mazurskim), spośród których 83,6% prowadziło działalność rolniczą. Łączna powierzchnia gospodarstw rolnych wynosiła 12511,3 ha (1,0% ogólnej powierzchni gospodarstw rolnych w województwie).

W strukturze obszarowej gospodarstw rolnych przeważały gospodarstwa małe (do 5 ha), które stanowiły 54,8% wszystkich gospodarstw i zajmowały 4,4% ogółu powierzchni gospodarstw rolnych analizowanego obszaru. Pozostałe 45,2% gospodarstw rolnych na tym terenie miało powierzchnię powyżej 5 ha, a zajmowały 95,6% powierzchni gospodarstw rolnych gminy (rys. 28).

Rys. 28. Struktura gospodarstw rolnych* w gminie Wydminy w 2010 r. (dane PSR 2010)

*Według siedziby gospodarstwa.

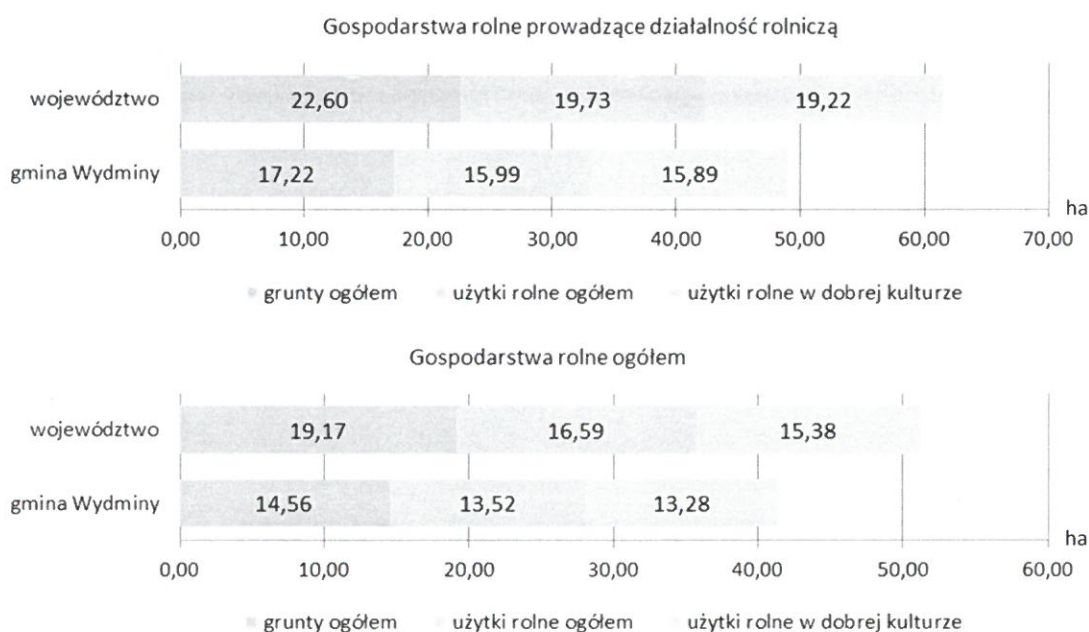
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

⁷⁰ Wilkin J. 2008. *Obszary wiejskie w warunkach dynamizacji zmian strukturalnych*. Ekspertyza na zamówienie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Wyd. MRR, Warszawa, s. 608.

⁷¹ **Gospodarstwo rolne** oznacza grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą oraz prawami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Rozpatrując przeciętną powierzchnię gospodarstwa rolnego i użytków rolnych w gminie zanotowano, że średnia:

- powierzchnia jednego gospodarstwa rolnego wynosiła 14,56 ha (w województwie – 19,17 ha),
- powierzchnia jednego gospodarstwa rolnego prowadzącego działalność rolniczą wynosiła 17,22 ha (w województwie – 22,60 ha),
- powierzchni użytków rolnych w gospodarstwach rolnych wynosiła 13,52 ha – (w województwie – 16,59 ha),
- powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych prowadzących działalność rolniczą wynosiła – 15,99 ha (w województwie – 19,73 ha),
- powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze w gospodarstwach rolnych wynosiła – 13,28 ha (w województwie – 15,38 ha),
- powierzchnia użytków rolnych w dobrej kulturze w gospodarstwach rolnych prowadzących działalność rolniczą wynosiła – 15,89 ha (w województwie – 19,22 ha) (rys. 29)

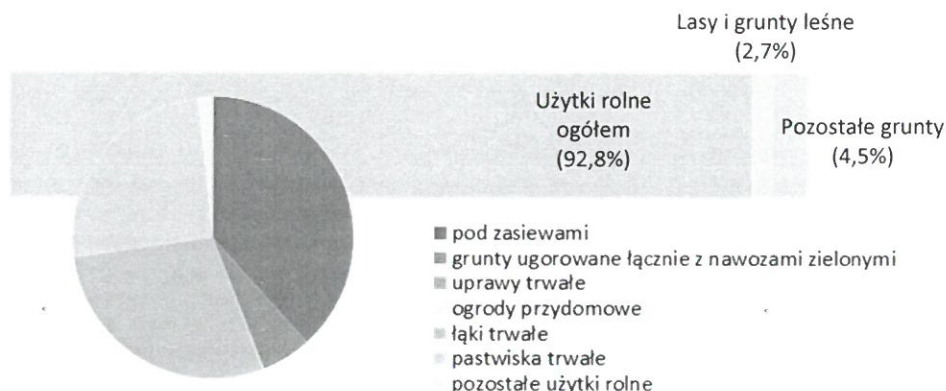
Rys. 29. Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego* w gminie Wydminy w 2010 r. (PSR 2010)

*Według siedziby gospodarstwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Powierzchnia użytków rolnych utrzymywanych w dobrej kulturze rolnej (wymagania w zakresie dobrej kultury rolnej przy zachowaniu wymogów ochrony środowiska określone są w zasadzie wzajemnej zgodności) w regionie w 2010 r. wynosiła 11410,8 ha, co stanowiło 98,2% powierzchni użytków rolnych ogółem. W strukturze użytków rolnych w gospodarstwach rolników największy udział miały grunty pod zasiewami 39,0%. Kolejne miejsca zajęły odpowiednio: łąki trwałe – 29,0%, pastwiska trwałe – 26,0%, grunty ugorowane łącznie z nawozami zielonymi – 5,8%, ogrody przydomowe – 0,1%, uprawy trwałe – 0,1% (rys. 30).

Wszystkie użytki rolne gminy zaliczone są do terenów o niekorzystnych warunkach gospodarowania (określone w rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 29 czerwca 2004 r., Dz. U. Nr 73 i Nr 158, z późn. zm.).

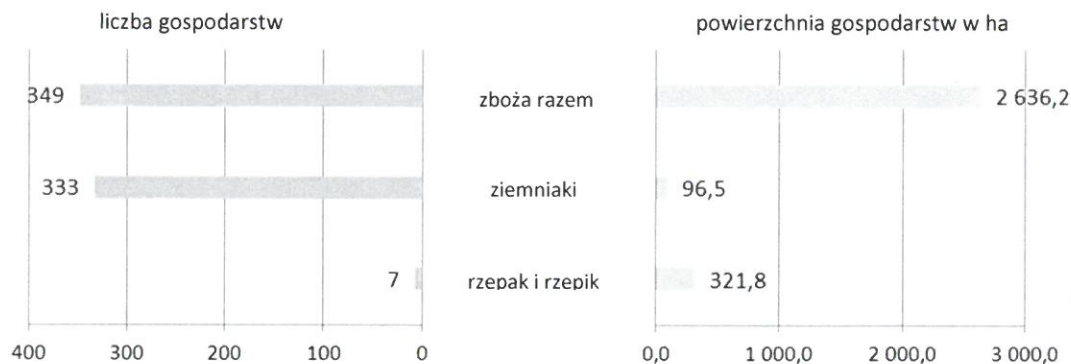
Rys. 30. Struktura użytków rolnych w gospodarstwach rolnych* w gminie Wydminy w 2010 r. (PSR 2010)

* Według siedziby gospodarstwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

W strukturze zasiewów w gminie Wydminy największą powierzchnię zajmowały zboża – 2636,2 ha (59,3% ogólnej powierzchni zasiewów w gminie). Ich uprawą zajmowało się 349 gospodarstwa rolne, a przeciętna powierzchnia zasiewów zbóż na jedno gospodarstwo zajmujące się ich uprawą wynosiła 7,6 ha. Spośród innych gatunków roślin największe powierzchnie zajmowały:

- rzepak i rzepik – 321,8 ha – ich uprawą zajmowało się 7 gospodarstw rolnych, a przeciętna powierzchnia ich zasiewów w jednym gospodarstwie rolnym zajmującym się ich uprawą wynosił 46,0 ha;
- ziemniaki – 96,5 ha; 333 gospodarstwa rolne, przeciętna powierzchnia – 0,3 ha (rys. 31).

Rys. 31. Zasiewy w gospodarstwach rolnych* w gminie Wydminy w 2010 r. (PSR 2010)

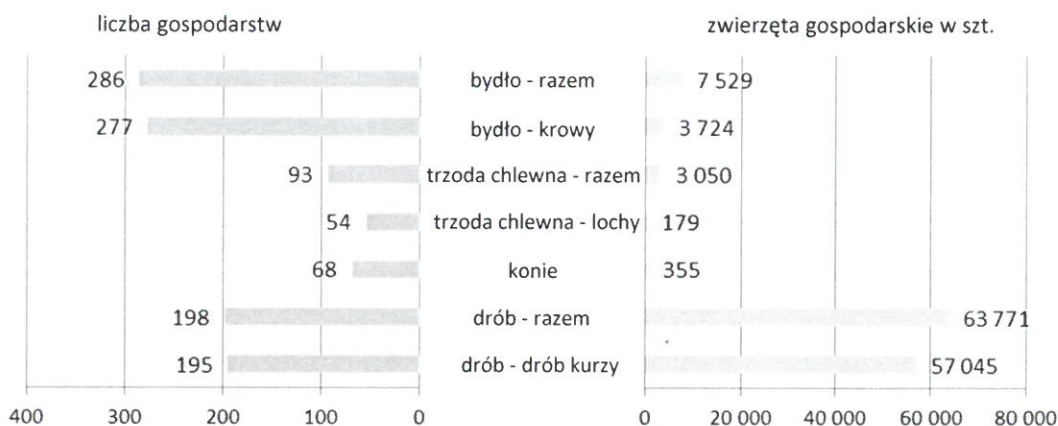
* Według siedziby gospodarstwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Duży udział powierzchni użytków zielonych w gospodarstwach rolnych przekłada się na produkcję zwierzęcą. Jak wynika z danych Powszechnego Spisu Rolnego w 2010 r. rolnicy z gminy Wydminy posiadali łącznie 7529 szt. bydła, w tym 3724 szt. krów. Bydło posiadało 286 gospodarstw rolnych, a krowy 277. Pogłowie pozostałych gatunków wynosiło odpowiednio:

- trzoda chlewna – 3050 szt. w 93 gospodarstwach rolnych,
- drób ogółem – 63771 szt. w 198 gospodarstwach rolnych,
- drób kurzy – 57045 szt. w 195 gospodarstwach rolnych,
- konie – 355 szt. w 68 gospodarstwach rolnych (rys. 32).

Średnio na analizowanym terenie obsada bydła na 100 ha użytków rolnych w 2010 r. wyniosła 64,8 szt., trzody chlewnej – 26,3 szt., drobiu – 549,0 szt., koni – 3,1 szt.

Rys. 32. Zwierzęta gospodarskie w gospodarstwach rolnych* w gminie Wydminy w 2010 r. (PSR 2010)

* Według siedziby gospodarstwa.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

4.4. Turystyka

Położenie gminy Wydminy peryferyjnie w stosunku do dużych ośrodków miejskich na terenach o unikatowych walorach przyrodniczych, determinuje w dużym stopniu dotychczasowe oraz przyszłe kierunki rozwoju tego obszaru, stanowiąc jednocześnie wyjątkową szansę oparcia lokalnej gospodarki o branżę turystyczną. Także w *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa do 2020 r.*⁷² turystyka traktowana jest jako wiodąca dziedzina i stanowi jeden z ośmiu głównych celów strategicznych rozwoju całego regionu. Podkreśla się, że ów rozwój będzie zachodził przy poszanowaniu wymagań środowiska przyrodniczego. Planuje się w tym celu podjęcie działań prowadzących do: opracowania koncepcji produktów turystycznych, wspierania rozwoju odpowiedniej infrastruktury turystycznej, poprawy jakości oferty turystycznej, współpracy na rzecz rozwoju turystyki oraz poprawy systemu informacji i promocji. Podjęcie wszelkich starań na rzecz rozwoju turystyki oraz promocji regionu na skalę ogólnopolską i europejską jest szczególnie uzasadnione ze społeczno-ekonomicznego punktu widzenia.

Na terenie obszaru objętego diagnozą, jak i całego województwa, istnieje możliwość rozwoju wielu typów turystyki, w tym: turystyki rekreacyjnej (wypoczynkowej), aktywnej i specjalistycznej, miejskiej i kulturowej, turystyki na obszarach wiejskich, zdrowotnej, biznesowej oraz w celach zakupów. Głównym elementem oferty turystycznej regionu jest wypoczynek nad jeziorami i turystyka wodna. Podstawowymi produktami są także turystyka piesza, wypoczynek w obszarach przyrodniczych, turystyka rowerowa, miejska i kulturowa, agroturystyka, wellness i spa oraz konferencje i kongresy.⁷³

Rozwój każdej ze wskazanych powyżej form turystyki wymaga inwestycji w infrastrukturę turystyczną, obejmującą zarówno bazę noclegową zbiorowego zakwaterowania, jak i dostępne dla turystów pokoje gościnne i kwatery agroturystyczne, a także punkty gastronomiczne, biura obsługi i informacji turystycznej, szlaki turystyczne, kolejki, mola, pomosty, przystanie, wypożyczalnie sprzętu wodnego i sportowego, boiska i obiekty sportowe, urządzone kąpieliska itp. Podejmując działania inwestycyjne w tym zakresie konieczna jest analiza potencjalnych wymagań turystów, do których skierowana będzie

⁷² *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa do 2020 r.* stanowiąca załącznik do Uchwały nr XXXIV/474/05 Sejmiku Woj. Warmińsko-Mazurskiego z dnia 31 sierpnia 2005 r. Zarząd Woj. Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, s. 37.

⁷³ *Strategia rozwoju turystyki województwa warmińsko-mazurskiego* przyjęta Uchwałą nr XLIII/831/10 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 września 2010 r. Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, s. 82.

oferta. Charakterystyka potencjalnych klientów powinna być podstawą do określenia rodzaju, standardu i lokalizacji nowych obiektów noclegowych oraz tworzenia dodatkowej oferty kulturalno-rozrywkowej. Ponadto, poza hotelami i pensjonatami, rozrasta się sukcesywnie sieć gospodarstw agroturystycznych, zapewniających turystom kompleksową obsługę, od noclegu i wyżywienia, po możliwość uprawiania sportów (przystanie żeglarskie, stadniny koni, korty i boiska do gier, miejsca do grillowania). Niestety obecnie nie ma pełnych badań, na podstawie których można określić wielkość i jakość infrastruktury agroturystycznej. Dane dostępne z badań GUS nie obejmują jednostek posiadających mniej niż 10 miejsc noclegowych. Trudności prowadzenia analizy aktywności mieszkańców w sferze turystyki wiejskiej wynikają z faktu, że wiele osób (indywidualnych gospodarstw rolnych) wynajmuje pokoje turystom, nigdzie tego nie rejestrując. Osoby chętne do skorzystania z takiej formy turystyki mogą coraz łatwiej znaleźć informacje o miejscach odpoczynku w Internecie. Analiza źródeł elektronicznych pokazuje, że właściciele obiektów agroturystycznych coraz częściej korzystają z pomocy fachowców w celu promocji prowadzonych obiektów. Widoczna jest poprawa jakości świadczonych usług i wzrost liczby atrakcji towarzyszących pobytowi. Szansą dalszego rozwoju tego typu turystyki jest wsparcie finansowe przedsięwzięć ze środków UE. Niezbędne jest także wsparcie doradcze i organizacyjne ze strony samorządu lokalnego, a także wzrost samoorganizacji społeczeństwa. Zwiększona aktywność i świadomość możliwości uzyskania wyższej zapłaty za dobrej jakości usługi turystyczne, może przyczynić się do wzrostu zatrudnienia w turystyce, poprawy dochodów właścicieli gospodarstw agroturystycznych, powstawania usług około turystycznych i związanych z obsługą turystów i infrastruktury⁷⁴. Warunkiem spełnienia tych oczekiwań wydaje się jednak być poprawa jakości i przyrost liczby miejsc wypoczynku dla turystów, promocja, a także przygotowanie szerszej oferty wypoczynku w miesiącach poza sezonem turystycznym.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2014 r. baza noclegowa zbiorowego zakwaterowania⁷⁵ gminy Wydminy składała się z zaledwie jednego obiektu, dysponującego 15 miejscami noclegowymi. W 2014 r. w obiekcie tym udzielono 140 noclegów dla 102 turystów.

Dla oceny poziomu rozwoju turystycznego obszaru można zastosować również wskaźniki charakteryzujące intensywność ruchu turystycznego. W pierwszej kolejności analizie poddano wskaźniki zagospodarowania turystycznego, tj. wskaźnik rozwoju bazy turystycznej, wskaźnik gęstości bazy turystycznej i wskaźnik funkcji turystycznej Baretje'a i Deferta. Pierwszym z nich jest **wskaźnik rozwoju bazy noclegowej** wyrażający liczbę osób korzystających z noclegów przypadających na liczbę miejsc noclegowych. Wskaźnik ten obrazuje ilu turystów przypada na jedno miejsce turystyczne na danym terenie⁷⁶. Dla obszaru objętego diagnozą w 2014 r. przyjął on wartość 6,8, co oznacza, że z jednego miejsca noclegowego korzystało prawie 7 turystów (w województwie – 27,7). Kolejną z miar stosowanych w ocenie poziomu zagospodarowania turystycznego jest **wskaźnik gęstości bazy**

⁷⁴ Senetra A., Suchta J. 2003. *Rolnictwo i turystyka w regionie Warmii i Mazur jako wiodące dziedziny gospodarcze w przeobrażaniu obszarów wiejskich i perspektywie ich rozwoju*. W: *Współczesne przeobrażenia i przyszłość polskiej wsi*. Red. Górz B., Guzik C., Studia Obszarów Wiejskich, tom IV. Wyd. PTG PAN, Warszawa, s. 93-94.

⁷⁵ **Baza noclegowa turystyki** dotyczy turystycznych obiektów zbiorowego zakwaterowania, tj. obejmuje obiekty hotelowe i pozostałe obiekty; nie obejmuje pokoi gościnnych i kwater agroturystycznych. Do obiektów hotelowych zaliczamy hotele, motele, pensjonaty i inne obiekty hotelowe (np. zajazdy, gościńce). Pozostałe obiekty obejmują: domy wycieczkowe, schroniska, schroniska młodzieżowe, szkolne schroniska młodzieżowe, ośrodki wczasowe, ośrodki kolonijne, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe, domy pracy twórczej, zespoły domków turystycznych, kempingi, pola biwakowe, hostele, zakłady uzdrowiskowe i pozostałe niesklasyfikowane (np. domy studenckie, internaty, ośrodki rekreacyjno sportowe itp.). W informacjach o obiektach i miejscach noclegowych turystyki nie uwzględnia się obiektów i miejsc w obiektach przejściowo nieczynnych z powodu przebudowy, remontu, itp.

⁷⁶ Szromek A.R. 2012. *Przegląd wskaźników funkcji turystycznej i ich zastosowanie w ocenie rozwoju turystycznego obszaru na przykładzie gmin województwa śląskiego*. Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, Seria: Organizacja i Zarządzanie, Zeszyt XX, s. 295-309.

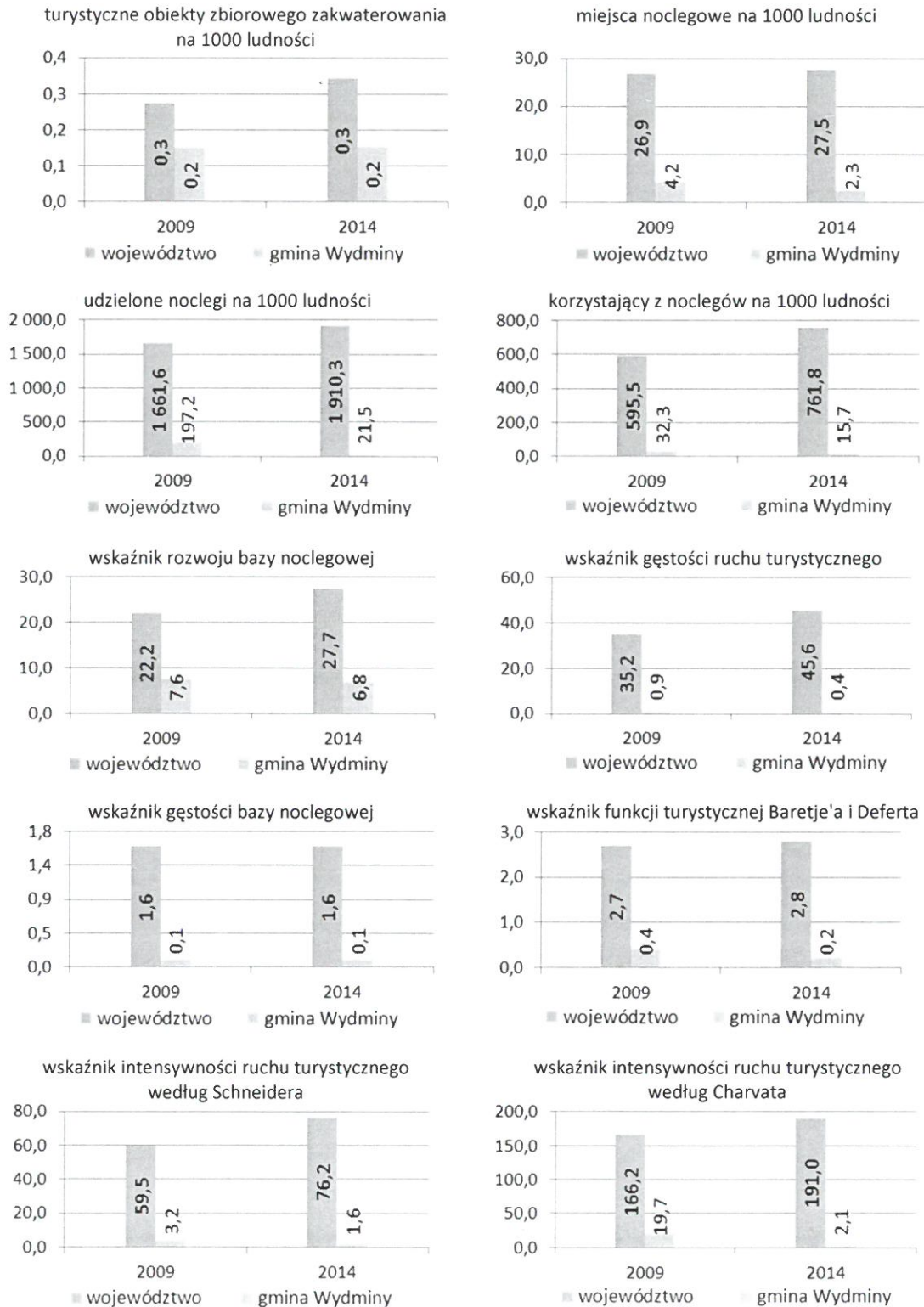
noclegowej. Określa on liczbę miejsc noclegowych zaoferowanych turystom przypadających na 1 km² powierzchni obszaru. Jego wartość dla obszaru gminy Wydminy w 2014 r. kształtowała się na poziomie 0,1, podczas gdy w województwie na poziomie 1,6. Na tej podstawie można więc wnioskować, że obszar gminy jest bardzo słabo rozwinięty pod względem liczby obiektów turystycznych. Ostatnim ze wskaźników zagospodarowania turystycznego jest **wskaźnik funkcji turystycznej Baretje'a i Deferta.** Wyraża on liczbę miejsc noclegowych przypadających na 100 mieszkańców danego terenu. Na obszarze gminy w 2014 r. na każde 100 osób przypadało 0,2 miejsc noclegowych, i było to 14-krotnie mniej niż w województwie (2,8) (rys. 33).

Drugą grupę wskaźników stanowią wskaźniki intensywności ruchu turystycznego. Pierwszy z nich, **wskaźnik gęstości ruchu turystycznego** to miara pozwalająca ocenić zatłoczenie badanego obszaru, gdyż dostarcza informacji o liczbie turystów przypadających na 1 km² obszaru. W 2014 r. dla gminy Wydminy przyjął on wartość 0,4 (w województwie – 45,6). Kolejną miarą rozwoju funkcji turystycznej jest **wskaźnik Schneidera.** Wyraża on liczbę turystów korzystających z noclegów przypadających na 100 mieszkańców obszaru. W 2014 r. na obszarze objętym analizą przyjął on wartość 1,6 (w województwie – 76,2). Ważnych informacji dotyczących ruchu turystycznego dostarcza także **wskaźnik średniej długości pobytu turysty** na danym terenie liczony poprzez porównanie liczby udzielonych noclegów oraz liczby osób korzystających z noclegów. Średnia długość pobytu turystów w 2014 r. w gminie Wydminy wynosiła 1,4 dnia (w województwie – 2,5 dnia) (rys. 33).

BIBLIOGRAFIA

1. Bank Danych Regionalnych GUS; <http://www.stat.gov.pl/>.
2. Bański J. 2008. *Wiejskie obszary sukcesu gospodarczego.* Studia Obszarów Wiejskich, tom XIV. Wyd. Polskie Towarzystwo Geograficzne, Polska Akademia Nauk, Warszawa.
3. *Dane Państwowej Komisji Wyborczej;* <http://parlament2015.pkw.gov.pl/>.
4. http://bip.spgizycko.warmia.mazury.pl/227/75/Stowarzyszenia_dzialajace_na_terenie_Powiatu_Gizyckiego/.
5. <http://gizycko.turystyka.pl/pl/index.php?Menu=2&Next=34>.
6. Informacje Fundacji Zielone Płuca Polski; www.fzpp.pl.
7. Kołodziejczyk D. 2004. *Kierunki rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich.* W: *Polska przestrzeń wiejska: procesy i perspektywy.* Red. Bański J. Studia Obszarów Wiejskich, t. VI. Wyd. PTG PAN, Warszawa.
8. Kondracki J. 2002. *Geografia regionalna Polski.* Wyd. PWN, Warszawa, 2002 r.
9. *Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Lider w EGO” na lata 2009-2015* zatwierdzona uchwałą nr 3/2012 Walnego Zebrania Członków Stowarzyszenia LGD „Lider w EGO”.
10. Paradowski M. 2007, *Znaczenie odnowy wsi dla rozwoju regionalnego.* Materiały z konferencji „VI Europejski Kongres Odnowy Wsi”, Urząd Marszałkowski Województwa Opolskiego, 23-26 maja, Kamień Śląski.
11. Rakowska J., Wojewódzka-Wiewiórska A. 2010. *Zróżnicowanie przestrzenne obszarów wiejskich w Polsce – stan i perspektywy rozwoju w kontekście powiązań funkcjonalnych.* W: Ekspertyza wykonana na zamówienie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, Warszawa.
12. Senetra A., Suchta J. 2003. *Rolnictwo i turystyka w regionie Warmii i Mazur jako wiodące dziedziny gospodarcze w przeobrażaniu obszarów wiejskich i perspektywie ich rozwoju.* W: *Współczesne przeobrażenia i przyszłość polskiej wsi.* Red. Górz B., Guzik C., Studia Obszarów Wiejskich, tom IV. Wyd. PTG PAN, Warszawa.
13. *Strategia polityki społecznej województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku, Załącznik do Uchwały Nr XIV/253/12 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 21 lutego 2012 r.*
14. *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa do 2020 r.* stanowiąca załącznik do Uchwały nr XXXIV/474/05 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 31 sierpnia 2005 r. Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn.
15. *Strategia rozwoju turystyki województwa warmińsko-mazurskiego* przyjęta Uchwałą nr XLIII/831/10 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 28 września 2010 r. Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn.

16. Szromek A.R. 2012. *Przegląd wskaźników funkcji turystycznej i ich zastosowanie w ocenie rozwoju turystycznego obszaru na przykładzie gmin województwa śląskiego*. Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej, Seria: Organizacja i Zarządzanie, Zeszyt XX.
17. www.mojemazury.pl.
18. Wilkin J. 2008. *Obszary wiejskie w warunkach dynamizacji zmian strukturalnych*. Ekspertyza na zamówienie Ministerstwa Rozwoju Regionalnego. Wyd. MRR, Warszawa.

Rys. 33. Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania w gminie Wydminy w latach 2006-2014
 Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

III. ANALIZA UWARUNKWAŃ ROZWOJU Z WYKORZYSTANIEM METODY SWOT

W przedstawionej macierzy SWOT zebrano zagadnienia wynikające z przeprowadzonych w dn. 29 czerwca 2016 r. konsultacji z mieszkańcami gminy Wydminy. Zgodnie z metodyką analizy SWOT w macierzy ujmuje się zdarzenia i zjawiska o wyraźnym „zabarwieniu”, czyli mocne i słabe strony lokalnego środowiska oraz szanse i zagrożenia o dużym prawdopodobieństwie wystąpienia i sile oddziaływania. Pomija się natomiast zjawiska, które w umiarkowany sposób oddziałują na rozwój gminy⁷⁷. Zidentyfikowane przez mieszkańców elementy analizy SWOT, to:

Mocne strony

1. Naturalne środowisko (lasy, jeziora)
2. Komunikacja drogowa (droga wojewódzka), połączenia kolejowe
3. Położenie geograficzne
4. Czyste powietrze
5. Aktywność sołtysów
6. Pracowitość, kreatywność społeczności lokalnej
7. Dziedzictwo historyczne (bitwa z "Ubecją" pod Gajrowskimi)
8. Bliskość lotniska Szymany
9. Bliskość granicy – wymiana handlowa
10. Wykwalifikowana kadra do pozyskania środków z UE
11. Władza lokalna ukierunkowana na rozwój infrastruktury (drogowej, społecznej, środowiskowej, edukacyjnej) ze środków zewnętrznych
12. Dobre zarządzanie środkami publicznymi potwierdzone nagrodami i statuetkami za jakość zarządzania przez organizacje publiczne
13. Wielokulturowe dziedzictwo – rzemiosło oraz kulinaria
14. Duży potencjał w rozwoju sportu – aktywność młodzieży i seniorów (orliki i stadion)
15. Aktywny Dom Kultury otwarty dla wszystkich
16. Funkcjonujący Dom Seniora
17. Linia kolejowa z istniejącą rampą do rozładunku towarów
18. Ekopiekarnia – zdrowe i tradycyjne pieczywo
19. Miody, sery, wędliny – produkcja rolników

Słabe strony

1. Niski poziom rozwoju infrastruktury drogowej, brak uporządkowanego stanu własnościowego niektórych dróg
2. Względnie wysoki poziom bezrobocia i związany z tym problemem odpływ ludzi młodych, kreatywnych, wykształconych
3. Niski poziom rozwoju przetwórstwa rolnego
4. Poczucie braku bezpieczeństwa publicznego – brak posterunku

⁷⁷ do weryfikacji zapisów analizy wykorzystano informacje o gminie i jej problemach, zawarte w diagnozie sytuacji społeczno-gospodarczej stanowiącej rozdz. 2 niniejszej Strategii.

5. Niedostateczne wykorzystanie położenia geograficznego Gminy, zwłaszcza miejscowości Wydminy jako ośrodka gospodarczego
6. Niezadowalający stan infrastruktury turystycznej
7. Słabo rozwinięta gospodarka mieszkaniowa (socjalna)
8. Niski poziom estetyki wsi
9. Względnie niski poziom dochodów Gminy ograniczający szybki jej rozwój
10. Brak lokalnych zakładów oferujących stałe miejsca pracy, w tym szczególnie dla kobiet
11. Słaba dostępność do wykwalifikowanej służby zdrowia
12. Brak działań informująco-promujących bazę turystyczną na terenie Gminy
13. Brak działań promujących lokalne produkty
14. Ograniczenia dotyczące rozwoju oferty rekreacyjnej związane ze strefą ciszy
15. Brak planu zagospodarowania przestrzennego Gminy Wydminy

Szanse

1. Rozwijająca się turystyka
2. Rozwijający się popyt na produkty ekologiczne
3. Stworzenie strefy ekonomicznej – tworzącej liczne miejsca pracy
4. Polityka socjalna państwa wspierająca rodziny
5. Dostępność funduszy europejskich oraz środków krajowych dedykowanych na wspieranie projektów rozwojowych
6. Wzrastające zainteresowanie przedstawicieli różnych instytucji potrzebą racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi
7. Rozwijające się sieci szlaków turystycznych
8. Powstanie trzech stref uzdrowiskowych
9. Zmiana regulacji prawnych dotyczących gospodarki jeziorowej (w kontekście gospodarowania zasobami ryb)
10. Wzrastające zainteresowanie przyjezdnych osiedlaniem się na Mazurach
11. Możliwość pozyskania wsparcia na promowanie lokalnych marek, w tym produktów z terenu „Mazur Garbatych”

Zagrożenia:

1. Podejmowane w regionie inicjatywy dotyczące budowy dużych ferm trzody chlewnej
2. Migracja zarobkowa ludności, w tym szczególnie młodych
3. Starzenie się społeczeństwa
4. Obserwowany stan tzw. „dziedziczenia biedy” na obszarach po byłych PGR
5. Niekorzystne warunki klimatyczne i związane z tym nasilające się z roku na rok zjawiska ekstremalne w pogodzie (grad, wiatry, ulewy)
6. Redukcja środków z UE na politykę rolną i strukturalną w związku z sytuacją wewnętrzną tak w Unii jak i w Polsce
7. Rabunkowa gospodarka prowadzona na jeziorach (ryb) - brak kontroli nad zarybieniem i gospodarką jeziorową

Lektura macierzy SWOT „parami” zazwyczaj prowadzi do sformułowania najbardziej efektywnych kierunków strategicznych. Dokonując korekty zidentyfikowanych elementów, w oparciu o diagnozę, zdefiniowano i uzgodniono analizę SWOT w następującym brzmieniu:

Analiza SWOT

MOCNE STRONY
<ol style="list-style-type: none">1. Położenie geograficznie na terenie Mazur Garbatych (Zielone Płuca Polski, czyste powietrze, liczne walory przyrodniczo-krajobrazowe – jeziora, Puszcza Borecka i inne obszary chronionego krajobrazu).2. Lokalizacja (bliskość granicy, bliskość regionalnego lotniska w Szymanach, droga krajowa Dk 16 i Dk 59 – szlak komunikacyjny łączący Mazury z centrum kraju, połączenia kolejowe).3. Wielokulturowe dziedzictwo (kulinaria, historia, rzemiosło).4. Wysoki poziom kapitału społecznego (aktywność władz samorządowych, w tym sołtysów, aktywność społeczności lokalnej wyrażona działaniami organizacji pozarządowych).5. Rozwinięta Infrastruktura sportowa (stadion, orliki).

SŁABE STRONY
<ol style="list-style-type: none">1. Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura turystyczna (niewystarczająco w stosunku do potrzeb zagospodarowane brzegi jezior, niski poziom intensywności ruchu turystycznego, niedostatecznie rozwinięta baza noclegowa, krótki czas pobytu turysty na terenie gminy – dominuje turystyka przejazdowa, niezagospodarowane obiekty zabytkowe).2. Brak perspektyw zarobkowych dla mieszkańców Gminy, co zwiększa skalę migracji ludzi młodych, kreatywnych i wykształconych (trudna sytuacja na rynku pracy – relatywnie wysoki poziom bezrobocia, niska podaż miejsc pracy, niski poziom dochodów rozporządzalnych, mniejsza wartość wydatków mieszkańców, wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej, „bieda dziedziczona”).3. Brak planu zagospodarowania przestrzennego Gminy oraz programu informująco-promującego Gminę jako miejsce atrakcyjne do pobytu i inwestowania.4. Niska dostępność do obiektów infrastruktury kulturalnej (biblioteki, muzea, kina).5. Brak wykreowanej marki Gminy – oferty wyróżniającej Gminę spośród innych obszarów Warmii i Mazur.

SZANSE

1. Polityka socjalna Państwa wspierająca osoby najuboższe i tereny zagrożone bezrobociem strukturalnym.
2. Regulacje prawne dotyczące zarybiania i gospodarki jeziornej, co pozytywnie wpłynęłoby na potencjał turystyczny wynikający z dostępności jezior.
3. Powstanie stref uzdrowiskowych i specjalnej strefy ekonomicznej (wiąże się z napływem kapitału).
4. Zwiększenie zainteresowania turystyką krajową ze względu na uwarunkowania geopolityczne.
5. Dostępność środków finansowych w ramach programów dedykowanych na rzecz przedsiębiorczości, innowacyjności i zrównoważonego rozwoju oraz rozwoju aktywności kulturalnej mieszkańców (programy rządowe i unijne).
6. Rosnąca popularność aktywnych form spędzania czasu wolnego, rozwój turystyki krótkoterminowej i specjalistycznej (gospodarstwa agroturystyczne, polowania, wędkowanie).

ZAGROŻENIA

1. Ryzyko zmniejszenia środków z budżetu UE ze względu na zmiany wewnętrzne zachodzące zarówno w Unii jak i w Polsce.
2. Konkurencja ze strony sąsiadujących gmin w zakresie wykorzystania potencjału turystycznego.
3. Niekorzystne regulacje prawne skutkujące możliwością pojawienia się wysokotowarowych ferm produkcji zwierzęcej – zanieczyszczenie środowiska, obniżenie wartości środowiska przyrodniczego.
4. Specyficzne warunki klimatyczne (teren zaliczany do najzimniejszych obszarów w Polsce, krótki okres wegetacji, przesunięcie czasowe pór roku, mniejsza liczba dni słonecznych, wysoka zmienność pogodowa) oraz niekorzystny przebieg warunków pogodowych (grad, wiatry, ulewy) skutkujący stratami gospodarczymi i ograniczeniem ruchu turystycznego.
5. System kształcenia zawodowego niedostosowany do potrzeb rynku pracy.
6. Negatywne procesy demograficzne (starzejące się społeczeństwo).

Lista zagrożeń i sposobów zapobiegania tym zagrożeniom

Lp.	Zagrożenie	Możliwy sposób przeciwdziałania (zapobiegania zanim się ujawnią)
1.	Promocja Wielkich Jezior Mazurskich może "przyćmić" okoliczne atrakcje.	<ul style="list-style-type: none"> - współpraca z organizatorami promocji Wielkich Jezior Mazurskich, - promocja gminy nawiązująca do jej walorów jako części Mazur, - poszukiwanie odmienności, które mogą sugerować turyście specyficzne, oryginalne atrakcje.
2.	Lokalna społeczność, pomimo dobrych przykładów, charakteryzuje się względnie niskim poziomem aktywności społecznej i gospodarczej, co w przypadku potwierdzenia może utrudnić opracowywanie i wdrażanie strategii.	<ul style="list-style-type: none"> - programy lokalne rozwijające zainteresowania i szkolące mieszkańców w zakresie animacji społecznej oraz przedsiębiorczości (we współpracy z samorządem i NGO), - powołanie (lub rozwój istniejących) instytucji/ośrodków animacji społecznej/ośrodków edukacyjnych/wsi tematycznych, - powołanie partnerstwa na rzecz wdrażania strategii.
3.	Generalnie baza turystyczna wydaje się uboga i o niskim standardzie, co może zniechęcić przyjezdnych do uczestniczenia w imprezach. Nieliczne obiekty turystyczne posiadające rozwiniętą bazę mogą okazać się niedostatecznie przygotowane do rozwoju usług turystycznych.	<ul style="list-style-type: none"> - popularyzowanie oryginalnego, lokalnego stylu urządzania terenów rekreacyjnych, - kolejne projekty powinny zmierzać do stopniowego wzbogacania oferty i bazy, również poprzez szkolenia, - współpraca z instytucjami szkoleniowymi, doradczymi i inwestorskimi, - partnerstwo/organizacja wsi tematycznych może uruchomić produkty dla lokalnego biznesu i go promować, - partnerstwo – promocja lokalnych produktów z terenu gminy.
4.	Pomimo postrzegania obszaru jako miejsca atrakcyjnego turystycznie gmina Wydminy może być traktowana jako „punkt” na trasie Giżycko - Olecko i na Wielkie Jeziora Mazurskie.	<ul style="list-style-type: none"> - skupienie uwagi na własnych atutach, - integracja celów i działań Strategii z programami samorządowymi (powiatu, województwa, sąsiednich gmin) - koncentracja działań wokół kwestii dostępności obszaru gminy dla przyjezdnych.

Wyzwania rozwojowe

W trakcie prowadzonych prac nad niniejszym dokumentem uznano, że celem nadrzędnym strategii jest:

Poprawa jakości życia mieszkańców i budowanie trwałych podstaw ekonomicznych, przy poszanowaniu zasobów środowiska przyrodniczego.

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy na lata 2017-2030 została oparta na trzech priorytetach określających obszary działania, takich jak:

I. GOSPODARKA I INFRASTRUKTURA

II. PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO

III. LOKALNA SPOŁECZNOŚĆ

W ramach **priorytetu I: GOSPODARKA I INFRASTRUKTURA** należy zwrócić szczególną uwagę na działania dążące do wzrostu poziomu życia mieszkańców gminy Wydminy, dzięki pełniejszemu (optymalnemu) wykorzystaniu gospodarczego potencjału, w tym szczególnie związanego z zasobami środowiska naturalnego i rozwijającą się turystyką pobytową.

Na pierwszy plan wyłaniają się potrzeby w zakresie ciągłego dynamizowania rozwoju gospodarczego i wykorzystania atutów Gminy (bliskość granicy, bliskość regionalnego lotniska w Szymanach, szlak komunikacyjny łączący Mazury z centrum kraju, połączenia kolejowe itp.). Należy zwrócić także uwagę na potrzebę integracji przestrzennej gminy i zapewnienie powiązań lokalnych, dla których centrum gospodarczym staną się Wydminy, docelowo zapewniające jednolity standard dostępności podstawowych usług i dóbr publicznych. Umocnienie pozycji Wydmin jako lokalnego centrum gospodarczego i ośrodka usług publicznych jest warunkiem rozwoju okalających ośrodek gminny terenów wiejskich. Projektowane działania opierają się na założeniu, że ważnymi elementami decydującymi o atrakcyjności obszaru są zasoby społeczne i kulturowe oraz przestrzeń publiczną. Wśród kluczowych działań w ramach wspomnianego kierunku przewidziano poprawę stanu infrastruktury, dostępności podstawowych usług publicznych o charakterze: edukacyjnym, kulturalnym, rekreacyjnym i sportowym oraz zdrowotnym.

Priorytet II: PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO znajduje uzasadnienie w walorach przyrodniczo-krajobrazowych będących ważnym zasobem gminy. Obszar Gminy Wydminy stanowi bardzo atrakcyjny teren turystyczno-rekreacyjny położony na szlaku Wielkich Jezior Mazurskich. Tu występują liczne szlaki piesze i rowerowe, obiekty zabytkowe i inne atrakcje. Ów potencjał wydaje się jednak niewykorzystany w pełnym zakresie. Przeważają pobyty krótkookresowe, które mimo znacznej liczby odwiedzających nie generują znaczących przychodów.

Korzystne położenie gminy, w dłuższej perspektywie, może znacząco poprawić atrakcyjność inwestycyjną. Stąd też na środowisko przyrodnicze gminy może być wywierana coraz większa presja ze strony inwestorów (nowe lokalizacje pod budownictwo mieszkaniowe, obiekty gospodarcze), ale również ze strony ruchu turystycznego. Wyzwaniem jest utrzymywanie równowagi między ochroną obszarów cennych przyrodniczo i krajobrazowo, a rosnącą powierzchnią terenów zagospodarowanych i presją na środowisko ze strony przyjezdnych. Tą

równowagę można utrzymać poprzez odpowiednie regulacje w zakresie planowania przestrzennego i ich konsekwentne egzekwowanie.

Niezbędne jest także tworzenie oryginalnych i innowacyjnych atrakcji turystycznych oraz produktów, stanowiących atrakcyjną ofertę dla turystów odwiedzających Mazury. Trwałe miejsce Wydmin na mapie turystycznej Wielkich Jezior Mazurskich może ugruntować organizacja takiej oferty, która zainteresuje przyjezdnych, tłumnie odwiedzających konkurencyjne dla Wydmin ośrodki miejskie - Giżycko, Węgorzewo, czy Ełk, Olecko.

Jednym z ważnych wyzwań dla Gminy Wydminy jest zachowanie równowagi przestrzennej między terenami cennymi przyrodniczo (a zarazem atrakcyjnymi turystycznie i rekreacyjnie), a obszarami przeznaczanymi np. pod zabudowę mieszkaniową i gospodarczą. Gmina Wydminy posiada unikalne walory przyrodnicze i kulturowe związane z przynależnością do "Krainy Tysiąca Jezior". Poprawie jakości życia mieszkańców służyć może zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznej, czy wdrożenie programów odnowy wsi.

W kontekście realizacji priorytetu III: **LOKALNA SPOŁECZNOŚĆ** należy zwrócić szczególną uwagę na wzrost poziomu kapitału społecznego dzięki wzmocnieniu aktywności mieszkańców i zwiększeniu poziomu partycypacji społecznej.

Do wyzwań o charakterze strategicznym zaliczyć należy aktywizację społeczności lokalnej oraz rozwój usług publicznych, które w kontekście przewidywanej migracji na teren gminy, wymagać będą ciągłego monitoringu i doskonalenia. Realizacja tego priorytetu, mającego wpływ na przyszłość Gminy Wydminy, wymaga wykazania się konkurencyjnością (w znaczeniu budowy oferty usług publicznych o wysokiej jakości). Mowa głównie o usługach edukacyjnych, zdrowotnych, kulturalnych, rekreacyjno-sportowych, administracyjnych, które jako kompleksowa oferta społeczna nierzadko decydują o jakości ww. kapitału społecznego.

Gmina Wydminy posiadając dogodne położenie stanowi atrakcyjny teren osadniczy, ale jednocześnie musi sprostać wyzwaniom zapewnienia wysokiej jakości usług. Wobec ogólnokrajowych, niekorzystnych tendencji demograficznych, rozwój funkcji rezydencjonalnych i osadniczych należy postrzegać jako poważną szansę rozwojową. Rozwój silnego centrum usług publicznych jest warunkiem koniecznym, aby tą szansę wykorzystać. Należy jednak zwrócić uwagę na równoległą optymalizację kosztów funkcjonowania usług publicznych i administracyjnych (szczególnie w przypadku rosnącej liczby osób z nich korzystających). Ważnym aspektem w tym kontekście może być współpraca z organizacjami pozarządowymi na rzecz rozwoju i poprawy efektywności niektórych usług publicznych oraz ustawiczne doskonalenie systemów zarządczych, które bezpośrednio mają wpływ na jakość usług administracyjnych.

IV. WIZJA, MISJA I CELE ROZWOJU GMINY WYDMINY

Przygotowanie dokumentu Strategii poprzedzono szczegółową diagnozą sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie gminy Wydminy w oparciu o dostępne dane statystyczne. Kluczowe wnioski, w postaci wyzwań rozwojowych, skonsultowano z mieszkańcami podczas spotkań i prezentacji dokumentu na forum publicznym⁷⁸. W efekcie prac i dyskusji wypracowano

⁷⁸ elementem konsultacji społecznych były także prowadzone badania ankietowe, w których uczestniczyło łącznie 226 mieszkańców gminy, co stanowi ok. 8% ogółu ludności w wieku produkcyjnym.

główne kierunki rozwoju gminy na najbliższe 13 lat, budując obraz gminy w przyszłości zawarty w jej wizji.

Wizja rozwoju gminy Wydminy

Wizja rozwoju Gminy Wydminy stanowi opis pożądanego stanu w perspektywie 2030 roku. Określa ona stan docelowy, do którego dążyć będzie społeczność lokalna, wykorzystując przy tym możliwości płynące z własnych atutów i szans pojawiających się w otoczeniu. Wizja określa cel do którego zmierza Gmina i wskazuje zasadniczy kierunek podejmowanych działań.

Dynamika i jakość procesu wdrażania Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy zadecyduje o skutecznej odpowiedzi na postawione wyzwania, a także pozwoli ukształtować warunki sprzyjające rozwojowi lokalnej społeczności.

Gmina Wydminy, w przekonaniu autorów strategii, jest w stanie przyciągać nowych mieszkańców wykorzystując istniejący i rozbudowujący się potencjał infrastruktury, bazując na dziedzictwie historycznym, lokalnych zasobach, a także na kreatywności i aktywności mieszkańców, co wyrazić można w postaci następującej wizji:

Przyjazna mieszkańcom i przyjeźdźcom gmina, o zrównoważonym rozwoju, o korzystnych warunkach do życia, pracy i inwestowania, wykorzystująca swój potencjał historyczny, infrastrukturalny i ludzki.

W kontekście dążenia do osiągnięcia przyjętej wizji jest ważne podjęcie działań służących wprowadzeniu nowych standardów usług publicznych, pełnemu wykorzystaniu atutów Gminy i racjonalizacji zarządzania majątkiem komunalnym.

Misja jest nadrzędnym celem rozwoju gminy i określa rolę władz samorządowych w procesie rozwoju wspólnoty lokalnej. Władze samorządowe, zgodnie z misją, inicjują i realizują przedsięwzięcia, a także wspierają te podejmowane przez różnych aktorów życia społeczno-gospodarczego, w tym m.in. liderów lokalnych, organizacje pozarządowe, instytucje publiczne, przedsiębiorców, grupy nieformalne mieszkańców. Ponadto władze samorządowe są realizatorem projektów związanych z wypełnianiem zadań własnych, jak też będących efektem uzgodnień i współpracy z innymi jednostkami samorządu terytorialnego. Wszystkie podejmowane inicjatywy w założeniach służą rozwojowi Gminy, rozpowszechnianiu informacji o jej walorach, ułatwianiu współpracy partnerów lokalnych, a także wdrażaniu innowacyjnych rozwiązań.

Misją Gminy Wydminy jest:

Inicjowanie zrównoważonego rozwoju Gminy Wydminy w partnerstwie z sektorami społecznym i gospodarczym.

Chcemy wspólnie kreować wizerunek gminy jako miejsca przyjaznego do życia i działania.

PLAN OPERACYJNY

Cel nadrzędny: Poprawa jakości życia mieszkańców i budowanie trwałych podstaw ekonomicznych, przy poszanowaniu zasobów środowiska przyrodniczego.

<p>Priorytet I: GOSPODARKA I INFRASTRUKTURA</p> <p><i>Cel strategiczny 1.1. Stworzenie korzystnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości</i></p> <p>Cele operacyjne:</p> <p>1.1.1. Wspieranie aktywności gospodarczej</p> <p>1.1.2. Stymulowanie dywersyfikacji źródeł dochodu mieszkańców</p>

<p><i>Cel strategiczny 1.2. Poprawa dostępności i jakości usług</i></p> <p>Cele operacyjne:</p> <p>1.2.1. Promowanie inicjatyw i przedsięwzięć zbiorowych</p> <p>1.2.2. Poprawa dostępności i jakości usług</p>
--

<p><i>Cel strategiczny 1.3. Modernizacja i rozwój infrastruktury</i></p> <p>Cele operacyjne:</p> <p>1.3.1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej</p> <p>1.3.2. Rozbudowa i modernizacja sieci infrastruktury socjalno-bytowej</p> <p>1.3.3. Działania na rzecz poprawy dostępności komunikacyjnej i rekreacyjnej</p>
--

<p>Priorytet II: PRZEFSTRZEŃ I ŚRODOWISKO</p> <p><i>Cel strategiczny 2.1. Stworzenie nowoczesnej przestrzeni służącej rozwojowi aktywności społecznej i gospodarczej</i></p> <p>Cele operacyjne:</p> <p>2.1.1. Opracowanie i wdrożenie programu rewitalizacji Centrum Wydmín</p> <p>2.1.2. Działania na rzecz poprawy estetyki wsi</p> <p>2.1.3. Działania informacyjno-edukacyjne dotyczące zachowania ładu środowiskowego i przestrzennego</p>
--

<p><i>Cel strategiczny 2.2. Wspieranie inwestycji proekologicznych</i></p> <p>Cele operacyjne:</p> <p>2.2.1. Realizacja i popularyzowanie termomodernizacji budynków</p> <p>2.2.2. Wspieranie inwestycji popularyzujących odnawialne źródła energii (<i>m.in. solary, kotłownie na biomasę itp.</i>)</p> <p>2.2.3. Podnoszenie świadomości mieszkańców i turystów dotyczącej korzystania ze środowiska</p>

<p><i>Cel strategiczny 2.3. Opracowanie i wdrożenie spójnego systemu promocji gminy</i></p> <p>Cele operacyjne:</p> <p>2.3.1. Wdrożenie programu Marki Gminy Wydmíny</p> <p>2.3.2. Promowanie masowych imprez sportowych i turystycznych</p> <p>2.3.3. Racjonalizacja zarządzania majątkiem i zasobami gminy</p>

<p>Priorytet III: LOKALNA SPOŁECZNOŚĆ</p> <p><i>Cel strategiczny 3.1. Budowanie więzi społecznych, partycypacji obywatelskiej i wspólnoty samorządowej</i></p> <p>Cele operacyjne:</p> <p>3.1.1. Działania na rzecz wzrostu aktywności społecznej mieszkańców</p> <p>3.1.2. Wspieranie kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy (e-integracja)</p> <p>3.1.3. Budowa i rozwój bazy instytucjonalnej służącej optymalizowaniu pomocy społecznej</p>
--

<p><i>Cel strategiczny 3.2. Podnoszenie kompetencji i świadomości społecznej</i></p> <p>Cele operacyjne:</p> <p>3.2.1. Zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych</p> <p>3.2.2. Wspieranie przedsięwzięć służących rozwojowi lokalnego rynku pracy</p> <p>3.2.3. Promowanie kultury</p>

KIERUNKI REALIZACJI STRATEGII - JEJ CELE I DZIAŁANIA

Priorytet 1: GOSPODARKA I INFRASTRUKTURA

Cele	Rekomendowane działania w ramach celu	Warunki wdrażania strategii
1	2	3
Cel strategiczny 1.1. Stworzenie korzystnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości		
<p>Cel operacyjny 1.1.1. Wspieranie aktywności gospodarczej</p>	<p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Przygotowanie gminnej oferty inwestycyjnej i jej rozpowszechnienie b) Działania na rzecz pozyskania i uzbrojonych terenów pod inwestycje c) Działania na rzecz pozyskiwania inwestorów z perspektywicznych dla rozwoju Gminy branż⁷⁹ d) Inicjowanie i wspieranie projektów związanych z pobudzeniem przedsiębiorczości wśród mieszkańców e) Wspieranie inicjatyw i przedsięwzięć z zakresu ekonomii społecznej⁸⁰ f) Promowanie lokalnych produktów i usług g) Stworzenie gminnej strefy ekonomicznej 	<p>Prowadzenie konsultacji społ. dotyczących pozyskania i uzbrojenia terenów. Problemem może być brak przedsiębiorców i inwestorów zainteresowanych współdziałaniem.</p>
<p>Cel operacyjny 1.1.2. Stymulowanie dywersyfikacji źródeł dochodu mieszkańców</p>	<p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Wspieranie przedsięwzięć związanych z rozwojem „alternatywnych kierunków produkcji rolniczej” (w tym m.in. produkcji biopaliw, ziół itp.) b) Wspieranie działań na rzecz popularyzowania sprzedaży produktów pochodzenia rolniczego – sprzedaż przyzagrodowa c) Wspieranie przedsięwzięć związanych z prosumpcją⁸¹, w tym w zakresie odnawialnych źródeł energii, turystyki itp. d) Wspieranie inicjatyw na rzecz powstawania i rozwoju wsi tematycznych (Radzie, Ranty, Talki) e) Wspieranie różnych form współdziałania, w tym szczególnie podmiotów sektora agrobiznesu 	<p>Jest niezbędne uzupełnienie ww. działań wsparciem merytorycznym mającym na celu aktywizację lokalnej społeczności.</p>

⁷⁹ kluczowymi dla gospodarki lokalnej pozostają oprócz rolnictwa, działalność targowa i turystyka (przede wszystkim pobytowa). Gmina będzie aktywnie poszukiwać inwestorów z branż związanych z przetwórstwem rolno-spożywczym i zaopatrzeniem w środki produkcji.

⁸⁰ realizacja działania posłużyć może m.in. współdziałanie Gminy w organizacji spółdzielni socjalnej, czy klubu integracji społecznej.

⁸¹ prosumpcja oznacza produkcję na własny użytek, samodzielnie wytworzoną.

1	2	3
<p>Cel strategiczny 1.2. Poprawa dostępności i jakości usług</p> <p>Działania:</p> <p>a) Współdziałanie na rzecz rozwoju systemu informacji turystycznej b) Wspieranie inicjatyw mających na celu rozwój turystyki aktywnej kwalifikowanej, w tym pieszej, rowerowej, jeździeckiej, kajakarstwa itp. c) Koordynacja działań oraz wspieranie (merytoryczne, organizacyjne, finansowe) lokalnych wydarzeń o charakterze turystycznym d) Promowanie lokalnego biznesu - forum biznesu e) Organizowanie cyklicznego konkursu na najlepszy obiekt i usługę turystyczną f) Opracowanie i wdrożenie katalogu prezentującego ofertę usług turystycznych g) Współdziałanie na rzecz rozwoju systemu informacji turystycznej h) Wsparcie inicjatyw związanych z rozwojem produkcji „żywności ekologicznej” i) Wsparcie działań informacyjnych dotyczących możliwości uzyskania dopłat w rolnictwie i uczestniczenia mieszkańców gminy w programach finansowanych ze środków UE</p> <p>Działania:</p> <p>a) Organizacja punktu stomatologicznego w szkole dla uczniów i mieszkańców b) Poprawa warunków świadczenia usług zdrowotnych c) Wspieranie profilaktyki prozdrowotnej d) Organizacja centrum usługowego w sąsiedztwie Rynku e) Organizacja i wyposażenie w niezbędne urządzenia tzw. "miejsce spotkań" f) Opracowanie i wdrożenie programów Bezpieczna Gmina⁸² i Ekomuzeum⁸³ g) Wspieranie rozwoju usług związanych z obsługą ruchu turystycznego (gastronomia, wypożyczalnie sprzętu itp.) h) Stworzenie portalu informującego o usługach na terenie gminy i) Opracowanie i wdrożenie programu e-urząd</p>	<p>Cel operacyjny 1.2.1. Promowanie inicjatyw i przedsięwzięć zbiorowych</p> <p>Cel operacyjny 1.2.2. Poprawa dostępności i jakości świadczonych usług</p>	<p>Jest potrzebne tworzenie bazy instytucjonalnej doradztwa i wsparcia finansowego. Problemem może okazać się niewystarczająca względem potrzeb dostępność środków zewnętrznych na szkolenia, konferencje, a także inwestycje.</p> <p>Zainteresowanie ze strony mieszkańców wdrażanymi rozwiązaniami.</p>

⁸² podniesienie poziomu bezpieczeństwa dzięki poprawie porządku publicznego, czystości i estetyki, monitoringowi, oświetleniu miejsc publicznych.

⁸³ chodzi o organizację w poszczególnych miejscowościach miejsc z informacją i prezentacją graficzną lokalnych zasobów przyrodniczych, kulturowych itp., wykonanie i montaż tablic informujących o historii i atrakcjach poszczególnych miejscowości (z mapami lokalizacyjnymi).

1	2	3
Cel strategiczny 1.3. Modernizacja i rozwój infrastruktury		
<p><u>Cel operacyjny 1.3.1.</u> Rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej</p>	<p>Działania:</p> <p>a) Modernizacja/budowa drogi w Mazuchówce, Gawlikach Wielkich, Zelkach, Czarnówce - Syba, Rogu Orłowskim, Pamrach</p> <p>b) Budowa chodników w miejscowościach: Wydminy, Dudka, Biała Gizycka, Berkowo, Orłowo, Pańska Wola, Radzie, Ranty, Siedliska</p> <p>c) Modernizacja dróg dojazdowych do miejscowości Gawliki Małe i Gawliki Wlk., Radzie, Dudka, Grądzkie, Orłowo, Pamry, Radzie, Sucholaski</p> <p>d) Modernizacja dróg lokalnych na terenie miejscowości, a także do siół i koloni (m.in. w Wydminach)</p> <p>e) Wybudowanie zatok autobusowych przy przystankach w miejscowościach Berkowo, Hejbuty, Pańska Wola, Ranty i w innych miejscowościach, gdzie istnieje potrzeba poprawy bezpieczeństwa</p> <p>f) Wspólne przedsięwzięcia z sąsiednimi samorządami gminnymi z terenu powiatu giżyckiego oraz innymi zarządcami dróg w zakresie modernizacji ciągów drogowych Gajrowskie, Pietrasze, Siemionki</p>	<p>Nieznany harmonogram ogłaszania konkursów w zakresie pozyskania funduszy europejskich oraz brak pewności co do pozyskania w trybach konkursowych środków niezbędnych do realizacji wszystkich, planowanych inwestycji.</p>
<p><u>Cel operacyjny 1.3.2.</u> Rozbudowa i modernizacja sieci infrastruktury socjalno-bytowej</p>	<p>Działania:</p> <p>a) Rozbudowa sieci wodociągowej w miejscowościach Pietrasze, Syba, Siemionki, Siedliska</p> <p>b) Modernizacja stacji uzdatniania wody w Orłowie, Pamrach, Wydminach, Biała Gizycka</p> <p>c) Rozbudowa sieci kanalizacyjnej w Wydminach - ul. Etęka i Leśna oraz w Łękuku Małym, Berkowie, Pamrach i Gawlikach Małych</p> <p>d) Budowa lokalnych oczyszczalni ścieków w miejscowościach: Borkowo, Pamry, Dudka, Gawliki Małe, Radzie (Cegielnia Ranty)</p> <p>e) Wsparcie budowy oczyszczalni przydomowych (300)</p> <p>f) Budowa sieci wodociągowej w Siemionkach, Czarnówce - Syba, Okragłe</p> <p>g) Budowa/modernizacja świetlic w Gawlikach Wielkich i Małych, Zelkach, Radziach, Mazuchówce, Talkach, Grądzkich</p> <p>h) Modernizacja domu kultury w Wydminach i innych placówek o charakterze społecznym</p> <p>i) Wsparcie organizacji żłobków</p> <p>j) Wsparcie budownictwa społecznego</p>	

<p>Cel operacyjny 1.3.3. Działania na rzecz poprawy dostępności komunikacyjnej i rekreacyjnej</p>	<p>Działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> Budowa i organizacja ścieżek rowerowych i ich oznakowanie (Szybały Orłowskie, Łękuk - Wydminy - Okragłe) Wspólne przedsięwzięcia z sąsiednimi samorządami oraz innymi zarządcami dróg w zakresie modernizacji ciągów pieszych i rowerowych Wsparcie organizacji małej infrastruktury turystycznej (pola namiotowe, miejsca wypoczynku, platformy widokowe, tablice informacyjne, wyposażalnie różnych środków transportu, parkingi na rowery) Budowa boisk, miejsc aktywnej rekreacji oraz placów do gier i zabaw Działania na rzecz przejęcia w administrowanie części dróg dojazdowych do miejscowości Gawliki Małe Usprawnienie transportu dzieci do szkół w Gawlikach Wielkich i Wydminach Budowa pomostów w miejscowościach Gawliki Wielkie, Wydminy, Łękuk Mały, Pamry, Okragłe, Gębałka, Talki, Sucholaski 	<p>Stała wymiana doświadczeń między partnerami służąca analizie możliwości pozyskania środków i finansowania poszczególnych przedsięwzięć. Precyzyjne identyfikowanie potrzeb w zakresie opracowania proj. rozwojowych.</p>
--	--	--

Priorytet 2

PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO

<p>Cele szczegółowe</p>	<p>Rekomendowane działania w ramach celu</p>	<p>Warunki wdrażania strategii</p>
<p>1</p>	<p>2</p>	<p>3</p>
<p>Cel strategiczny 2.1. Stworzenie nowoczesnej przestrzeni służącej rozwojowi aktywności społecznej i gospodarczej</p>		
<p>Cel operacyjny 2.1.1. Opracowanie i wdrożenie programu rewitalizacji Centrum Wydmin</p>	<p>Działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> Opracowanie Projektu Rewitalizacji placu przy Urzędzie Gminy Stworzenie strefy publicznej - rynek miejski⁸⁴ Wsparcie przedsięwzięć na rzecz zachowania istotnych elementów tkanki urbanistycznej stanowiących o tożsamości i historii Wydmin Przygotowanie aplikacji i działania na rzecz uzyskania praw miejskich przez Wydminy 	<p>Determinacja ze strony władz, radnych i mieszkańców. Proces długofalowy wymagający opracowania wieloletniego planu.</p>

⁸⁴ chodzi o urządzenie terenu, budowę niezbędnych elementów infrastruktury, adaptację miejsca pod potrzeby usługowe z nadaniem mu klimatu "miejskiego rynku".

1	2	3
<p><u>Cel operacyjny 2.1.2.</u> Działania na rzecz poprawy estetyki wsi</p>	<p>Działania: a) Podnoszenie świadomości mieszkańców w zakresie dbałości o otoczenie b) Lobbowanie na rzecz estetyzacji obecnego oraz budowy nowych budynków i budowli nawiązujących do istniejącej architektury c) Zagospodarowanie i rewitalizacja miejsc o szczególnych walorach (np. cmentarzy z okresu I Wojny Światowej w Siedliskach, Gawlikach Wielkich, Mazuchówce, Rostkach) a) Urządzenie miejsc rekreacji (scen, wiat, placów zabaw) b) Zagospodarowanie wyrobiska po żwirowni w Mazuchówce c) Organizacja konkursów dotyczących dobrych praktyk w zakresie zagospodarowania przestrzeni (np. estetyczna zagroda, energooszczędny budynek, tradycyjne budownictwo)</p>	<p>Wysoka świadomość społeczna i zaangażowanie ze strony mieszkańców.</p>
<p><u>Cel operacyjny 2.1.3.</u> Działania informacyjno- edukacyjne dotyczące zachowania ładu środowiskowego i przestrzennego</p>	<p>Działania: a) Organizacja spotkań, seminariów, imprez o charakterze ekologicznym b) Współpraca z lokalnym biznesem w zakresie zagospodarowania przestrzennego c) Inwentaryzacja lokalnych zasobów, w tym związanych z jakością środowiska d) Działania na rzecz wdrożenia stref uzdrowiskowych: - w obrębie geodezyjnym Orłowo - nad jeziorem Łękuk - w obrębie geodezyjnym Wężówka, teren miejscowości Gawliki Małe, - w obrębie geodezyjnym Okragłe e) Działania na rzecz wdrożenia stref uzdrowiskowych - Łękuk Mały, Okragłe i Talki f) Opracowanie i wdrożenie programu Zielona, uporządkowana gmina – zachowanie i porządkowanie przestrzeni, w tym obszarów służących rekreacji</p>	<p>Niewystarczająca, względem potrzeb, dostępność środków zewnętrznych na tego typu przedsięwzięcia. Wydużające się procedury administracyjne i brak jasnych kryteriów.</p>

1	2	3
Cel strategiczny 2.2. Wspieranie inwestycji proekologicznych		
<p>Cel operacyjny 2.2.1. Realizacja i popularyzowanie termomodernizacji budynków</p>	<p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Termomodernizacja obiektów komunalnych, w tym budynku Urzędu Gminy i szkół b) Kompleksowa modernizacja systemu grzewczego budynków użyteczności publicznej (szkoły, Urząd) c) Propagowanie wśród mieszkańców idei termomodernizacji budynków mieszkalnych 	<p>Warunkiem realizacji zaplanowanych działań jest uzyskanie dofinansowania zewnętrznego.</p> <p>Barierą może się okazać załamanie się trendu i brak preferencji ekonomiczno-finansowych dla tego typu przedsięwzięć.</p>
<p>Cel operacyjny 2.2.2. Wspieranie inwestycji popularyzujących odnawialne źródła energii (m.in. solary, kotłownie na biomasę itp.)</p>	<p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w obiektach użyteczności publicznej (m.in. urząd gminy, szkoły), tj. montaż solarów, paneli fotowoltaicznych, modernizacja kotłowni na biomasę, LNG b) Wspieranie przedsięwzięć gospodarczych zorientowanych na produkcję i wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych w ramach prosumpcji c) Tworzenie warunków dla wzrostu udziału energii wytwarzanej z OZE (urządzenia solarne, geotermalne, pozyskanie energii z biomasy) 	
<p>Cel operacyjny 2.2.3. Podnoszenie świadomości mieszkańców i turystów dotyczącej korzystania ze środowiska</p>	<p>Działania:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) Opracowania i wykonanie tablic informacyjnych z mapą sytuacyjną dla poszczególnych miejscowości b) Oznakowanie istniejących w gminie miejsc związanych z historią obszaru c) Podejmowanie inicjatyw na rzecz podnoszenia świadomości ekologicznej oraz edukacji ekologicznej wśród młodzieży i dorosłych d) Stworzenie systemu monitoringu usług turystycznych, świadczonych na terenie gminy e) Wspieranie inicjatyw na rzecz budowy szlaków, tras tematycznych, pieszych, konnych, rowerowych, kajakowych, itp. f) Wspieranie organizacji imprez lokalnych, w tym dożynek, dnia dziecka, pikników itp. g) Propagowanie rekreacji i turystyki wodnej na terenie gminy h) Wspieranie projektów międzygminowych wymiany młodzieży 	<p>Podejmowane działania na rzecz ochrony środowiska wymagają znacznych środków, przewyższających możliwości finansowe Gminy, dlatego warunkiem realizacji zaplanowanych działań jest ich długoterminowa perspektywa.</p>

1	2	3
Cel strategiczny 2.3. Opracowanie i wdrożenie spójnego systemu promocji gminy		
<p>Cel operacyjny 2.3.1. Wdrożenie strategii marki</p>	<p>Działania: a) Opracowanie Programu Marki Gminy Wydminy b) Wdrożenie programu</p>	<p>Opracowana programu marki powinna zostać rozpropagowana i wdrożona.</p>
<p>Cel operacyjny 2.3.2. Promowanie masowych imprez sportowych i turystycznych</p>	<p>Działania: a) Opracowanie i wdrożenie kalendarza imprez o charakterze sportowym i rekreacyjnym b) Wspieranie cyklicznych imprez, w tym rajdu samochodowego (organizowanego przez PZM), półmaratonu "Wydminy", rozgrywek piłki nożnej, Dni Wydm (w tym imprezy Ekorancho, Święto Mleka), Jarmarku Twórców Ludowych, Dożynek gminnych, Kiermaszu Świętecznego Bożonarodzeniowego oraz innych c) Udostępnienie zorganizowanym grupom młodzieży obiektów sportowych w godzinach pozalekcyjnych</p>	<p>Mieszkańcy gminy będą czynnie uczestniczyć w podejmowanych przedsięwzięciach.</p>
<p>Cel operacyjny 2.3.3. Racjonalizacja zarządzania majątkiem i zasobami gminy</p>	<p>Działania: a) Wdrożenie wysokich standardów świadczenia usług publicznych b) Wsparcie inicjatyw rad sołeckich, zwiększające zakres współdecydowania mieszkańców o kształcie otaczającej ich przestrzeni c) Wprowadzenie elementów budżetu partycypacyjnego, jako narzędzia współdecydowania mieszkańców o kształcie inwestycji lokalnych</p>	<p>Podjęcie działań na rzecz budowy i rozwoju bazy instytucjonalnej wymaga zaangażowania liderów życia społecznego gospodarczego gminy (radnych, sołtysów, przedstawicieli NGO).</p>

Priorytet 3

LOKALNA SPOŁECZNOŚĆ

1	2	3
Cele szczegółowe	Rekomendowane działania w ramach celu	Warunki wdrażania strategii
<p>Cel operacyjny 3.1.1. Działania na rzecz wzrostu aktywności społecznej mieszkańców</p> <p>Cel operacyjny 3.1.2. Wspieranie kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy (e-integracja)</p> <p>Cel operacyjny 3.1.3. Budowa i rozwój bazy instytucjonalnej służącej optymalizowaniu pomocy społecznej</p>	<p>Działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> Zorganizowanie forum służącego budowaniu porozumienia między różnymi grupami społecznymi Stworzenie systemu monitorowania opinii społecznej - budowanie „public relations” Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi funkcjonującymi na terenie gminy Wspieranie działań instytucji/ organizacji pozarządowych/óśrodków animacji społecznej Inicjowanie i wspieranie przedsięwzięć dotyczących organizowania się społeczności lokalnych <p>Działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> Utworzenie w internetowym portalu gminy serwisu informacyjnego dla mieszkańców Wsparcie procesu tworzenia sieci szerokopasmowej, w szczególności na obszarach objętych wykluczeniem cyfrowym Tworzenie zintegrowanych usług publicznych dostępnych na platformach cyfrowych Wsparcie rozwoju nowoczesnej infrastruktury teleinformatycznej, w tym poprawy szybkości transferu, organizacji Punktów Publicznego Dostępu do Internetu <p>Działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> Inicjowanie i wspieranie projektów z zakresu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu Stymulowanie rozwoju systemu instytucjonalnego wsparcia grup i osób zagrożonych ubóstwem Stymulowanie działań na rzecz budowy systemu instytucjonalnego wsparcia grup i osób defaworyzowanych Promowanie wolontariatu i inicjatyw pozarządowych rozwiązujących problemy społeczne Tworzenie systemowych rozwiązań mających na celu aktywizację i poprawę jakości życia seniorów Przeciwdziałanie depopulacji poprzez zapewnienie większej dostępności do żłobków i przedszkoli 	<p>Praktycznym wymiarem będzie portal służący przetwarzaniu i gromadzeniu informacji ukierunkowanych na potrzeby mieszkańców.</p> <p>Zainteresowanie mieszkańców gminy ideą tworzenia społeczeństwa informacyjnego poprzez inicjatywy szkoleniowo - edukacyjne pozwalające na dokształcanie.</p> <p>Podjęcie działań na rzecz budowy i rozwoju bazy instytucjonalnej wymaga zaangażowania liderów życia społecznego-gospodarczego. Uszczegółowienie działań znajduje odzwierciedlenie w Strategii rozwiązywania problemów spot.</p>

1	2	3
<p>Cel strategiczny 3.2. Podnoszenie kompetencji i świadomości społecznej</p> <p>Cel operacyjny 3.2.1. Zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych</p>	<p>Działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> Podnoszenie standardu wyposażenia placówek edukacyjnych i kulturalnych (szkoły, Dom Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna) – modernizacja bazy, rozbudowa systemów informatycznych, wyposażenie w nowoczesne środki dydaktyczne i techniczne Realizacja polityki rozwijania talentów młodzieży i wyrównywania szans rozwojowych poprzez konkursy, turnieje, stypendia Współdziałanie w popularyzowaniu i organizacji szkolnych konkursów wiedzy Współuczestnictwo w działaniach na rzecz poprawy jakości nauczania i motywowania dzieci do nauki Wdrożenie programów służących kształtowaniu postaw przedsiębiorczych wśród dzieci i młodzieży Wsparcie działań organizacji społecznych służących edukacji oraz włączeniu społecznemu – zwłaszcza najmłodszych 	<p>Brak zainteresowania mieszkańców zdobywaniem nowej wiedzy. Niewystarczająca względem potrzeb dostępność środków zewnętrznych na inicjatywy związane z popularyzowaniem wiedzy.</p>
<p>Cel operacyjny 3.2.2. Wsparcie przedsiębiorców służących rozwojowi lokalnego rynku pracy</p>	<p>Działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> Wsparcie różnych form aktywizacji zawodowej i społecznej osób bezrobotnych Wsparcie działalności punktów informacyjno-konsultacyjnych dla przedsiębiorców Aktywizacja zawodowa i działania na rzecz zapewnienia pracodawcom odpowiednio przygotowanych kadr Wsparcie inicjatyw na rzecz doskonalenia systemu kształcenia ustawicznego dla wszystkich grup wiekowych Wsparcie działań na rzecz zwiększenia stopnia aktywności zawodowej kobiet 	<p>Pogłębianie się problemów gospodarczych może się przyczynić do ubożenia mieszkańców oraz turystów i tym samym do ograniczenia ruchu turystycznego.</p>
<p>Cel operacyjny 3.2.3. Promowanie kultury</p>	<p>Działania:</p> <ol style="list-style-type: none"> Upowszechnianie dostępu do kultury i działań kulturotwórczych Wsparcie kształcenia na rzecz edukacji obywatelskiej i kulturalnej Rozwój kapitału kulturowego i kreatywnego tworzącego atrakcyjność obszaru gminy, jako miejsca zamieszkania dla nowych mieszkańców Wdrożenie programu pt. "Świadkowie historii", w tym budowa Panteonu Żołnierzy Niezłomnych w Orłowie, stworzenie miejsca pamięci "O Odzyskaniu Niepodległości" w Wydminach 	<p>Podjętym w tym zakresie działaniami, często niedocenianymi, budują kapitał społeczny.</p>

V. PROCES WDRAŻANIA STRATEGII

Zarządzanie

Wdrażanie strategii odbywa się na poziomie celów i działań (zadań) oraz ewentualnie projektów wchodzących w skład zadań strategicznych. Na każdym z tych poziomów ustalono układ instytucjonalny, podmioty zaangażowane w zarządzanie oraz funkcje i zasady pracy poszczególnych gremiów.

Proces zarządzania strategicznego można przedstawić w postaci macierzy obejmującej:

- poziomy realizacji strategii - cele, działania, projekty;
- poziomy instytucjonalnego zarządzania - decydenci, Zespół Koordynujący Proces Wdrażania Strategii (ZKPWS), inicjatorzy działań i zadań strategicznych, kierownicy projektów;
- etapy - planowania, realizacji, monitorowania, ewaluacji.

Wdrażanie *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy* będzie realizowane z wykorzystaniem techniki zarządzania projektami. To podejście umożliwi stworzenie sprawnego systemu zarządzania strategicznego w oparciu o zapisy niniejszego dokumentu Strategii. Osiągnięcie wyznaczonych celów będzie możliwe poprzez współpracę partnerów lokalnych skupionych wokół celów strategicznych i działań. Taka współpraca stanowi warunek powodzenia przyjętej misji.

Umieszczenie poszczególnych poziomów zarządzania strategicznego w strukturze organizacyjnej Urzędu i jednostek organizacyjnych będzie miało następujący układ:

Poziom realizacji strategii	Poziom instytucjonalny	Umieszczenie w strukturze
<i>Strategia</i>		Wójt Gminy
<i>Priorytety i cele strategiczne</i>	Zespół Koordynujący Proces Wdrażania Strategii	Zespół Koordynujący Proces Wdrażania Strategii będą tworzyć: wójt, wytypowani urzędnicy i kierownicy jednostek organizacyjnych oraz wybrani przedstawiciele innych instytucji (skład Zespołu może ulegać zmianie). Dobór członków Zespołu Koordynującego Proces Wdrażania Strategii będzie się odbywał według kryteriów kompetencji, umiejętności pracy w tego typu gremium oraz woli. Na zebrania Zespołu będą zapraszane osoby według kryterium tematycznego omawianych projektów. Do udziału w pracach Zespołu Koordynującego Proces Wdrażania Strategii mogą być zapraszane osoby spoza ww. gremium.
<i>Cele operacyjne</i>	Kierownicy wydziałów i jednostek organizacyjnych	Osobami czuwającymi nad realizacją przyjętych w Strategii celów operacyjnych będą właściwi kierownicy jednostek organizacyjnych Urzędu Gminy, a także inne wskazane przez Wójta osoby. Na jednego przedstawiciela Urzędu może przypadać więcej niż jedno zadanie strategiczne, jednak nie więcej niż trzy.
<i>Działania</i>	Jednostki organizacyjne Urzędu Gminy	Kierownikiem projektu może zostać każdy urzędnik i pracownik jednostek organizacyjnych lub inna osoba posiadająca niezbędne kompetencje i doświadczenie.

Organem nadzorującym realizację *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy* jest Rada Gminy. Poza funkcją nadzorczą, kompetencją Rady Gminy jest uchwalenie zmian w Strategii. Odpowiedzialnym za wykonanie ujętych w Strategii założeń jest Wójt Gminy Wydminy. Wójt realizuje zapisy Strategii poprzez:

1. Nadzór nad realizacją działań operacyjnych w oparciu o sprawozdania i bieżące wnioski Zespołu Koordynującego Proces Wdrażania Strategii, powołanego decyzją Wójta Gminy;
2. Podejmowanie czynności zmierzających do zapewnienia środków finansowych na przyjęte do realizacji działania operacyjne, a w szczególności: uwzględnianie zadań wynikających ze Strategii w projekcie budżetu Gminy, Wieloletnim Planie Inwestycyjnym oraz pozyskiwanie pozabudżetowych źródeł finansowania, np. funduszy z programów unijnych, wkładu własnego inwestorów zewnętrznych itp.;
3. Nawiązanie współpracy z partnerami w realizacji działań operacyjnych wymagających zaangażowania innych podmiotów, m.in. organów samorządowych innych gmin lub powiatu, samorządu województwa, instytucji administracji publicznej, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców.

Podstawowymi instrumentami wdrażania Strategii są:

- Wieloletni Plan Inwestycyjny,
- Roczny Budżet Gminy,
- inne gminne programy np. Strategia marki, Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy Wydminy itp.

Ośrodkami koordynującymi współpracę w ramach poszczególnych priorytetów (tj.: I. GOSPODARKA I INFRASTRUKTURA; II. PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO; III. LOKALNA SPOŁECZNOŚĆ) są stosowne wydziały merytoryczne Urzędu Gminy, realizujące zadania w ramach współpracy instytucjonalnej na rzecz realizacji *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy*. Istnienie takiej współpracy jest ważne ze względu na ogólne korzyści dla gminy w formie: polepszenia kanałów informacyjnych, wymiany doświadczeń i przeglądu aktualnej sytuacji, a także wzmacniania partnerstwa społecznego.

Monitorowanie i ewaluacja

Monitorowanie to systematyczne obserwowanie zmian zachodzących w ramach poszczególnych celów strategicznych. To także ogół działań polegających na zbieraniu i przetwarzaniu informacji (na potrzeby zarządzania strategicznego) w zakresie rzeczowo-finansowego wykonania projektów (określonych w ramach celów operacyjnych i działań). Jest ono podstawowym warunkiem realizacji celów określonych w strategii.

Monitoring służy kontroli postępu realizacji kierunków działań i konkretnych zadań, weryfikacji osiągniętych rezultatów i porównywaniu ich zgodności z celami strategicznymi. Z czasem będzie on również narzędziem oceny założeń, które mogą się dezaktualizować w związku ze zmianami sytuacji zewnętrznej.

Odpowiedzialnym za monitorowanie Strategii będzie powołany przez Wójta **Zespół Koordynujący Proces Wdrażania Strategii**. Osiągnięcie wyznaczonych celów będzie możliwe poprzez strategiczną współpracę. Taka współpraca stanowi warunek powodzenia przyjętej misji.

Monitoring wdrażania niniejszej Strategii będzie prowadzony na poziomie:

- wskaźników produktu⁹³ i wskaźników rezultatu⁹⁴,
- pojedynczego projektu lub pakietu projektów zebranych w ramach poszczególnych działań strategicznych.

W oparciu o zapisy Strategii Wójt określi szczegółowe terminy wykonania poszczególnych zadań oraz liczbowe wskaźniki osiągania zakładanych efektów w ujęciu rocznym i docelowym. Poprzez dobór właściwych wskaźników, mierzalnych i dostępnych w statystyce publicznej lub w wewnętrznym systemie sprawozdawczości Urzędu Gminy, będzie możliwe efektywne monitorowanie procesu wdrażania niniejszego programu strategicznego. Podstawą monitorowania efektywności wdrażania przyjętych zapisów będą mierniki określone dla celów operacyjnych.

Dla zapewnienia kontroli nad stopniem realizacji poszczególnych celów Strategii stworzono listę mierników. Każdemu z celów operacyjnych przyporządkowano zestaw rekomendowanych cech. Mierniki te są użyteczne przede wszystkim w czasie dokonywania monitoringu realizacji Strategii, a także służą do analizy potrzeb w zakresie aktualizacji działań. Listę mierników należy traktować jako propozycję, która podczas prowadzenia procesów monitorowania i przeglądu strategicznego może być modyfikowana i uzupełniana.

Raz na rok będą poddawane monitorowaniu wskaźniki produktu na poziomie celu strategicznego. *Raport z monitoringu wskaźników produktu* będzie służył na każdym poziomie zarządzania strategicznego do oceny postępów wdrażania działań. Identyczne wskaźniki produktów będą agregowane, z zastrzeżeniem, że jest ona dokonana wyłącznie do celów poglądowych. Wskaźniki produktu, dla każdego podjętego projektu, będą się odnosić do specyficznych efektów podejmowanych działań.

Procedury monitorowania działań strategicznych, na poziomie wskaźników rezultatu, nakładają na Zespół Koordynujący Proces Zarządzania Strategicznego obowiązek zebrania i zestawienia danych dotyczących osiągniętych wielkości. Rezultaty, ze względu na to, że są bezpośrednim efektem powstałych produktów, powstają dopiero po zrealizowaniu projektu, można mierzyć w większości przypadków w okresie trzech lat. Taka perspektywa czasowa pozwala na pełną weryfikację osiągniętych rezultatów. Danych do pomiaru wskaźników rezultatu dostarczą zarządcy danego typu infrastruktury, a w przypadku tzw. projektów miękkich (np. szkoleń, wydarzeń, imprez masowych itp.) wskaźniki rezultatów będą mierzone jeszcze przed ostatecznym zakończeniem projektu. W takich przypadkach wskaźniki będą przekazywane do Zespołu Koordynującego Proces Zarządzania Strategicznego bezpośrednio przez kierowników projektów. Dostarczone dane będą weryfikowane przez Zespół pod kątem formalnym, sprawdzając, czy przedstawiono je we właściwych jednostkach oraz pomierzono w odpowiedni sposób. Następnie będą one agregowane tworząc bazę wskaźników rezultatów, wykorzystywanych na potrzeby ewaluacji strategii. Będą one upubliczniane w ramach raportu ewaluacyjnego. Procedury zatwierdzania raportu ewaluacyjnego zostały zaprezentowane w punkcie dotyczącym ewaluacji Strategii.

⁹³ Produkty są to dobra materialne i efekty usług osiągane przez Beneficjenta w wyniku realizacji projektów, mierzone w jednostkach rzeczowych lub monetarnych.

⁹⁴ Rezultaty odnoszą się do bezpośrednich i natychmiastowych efektów dla bezpośrednich beneficjentów działania. Dostarczają one informacji na temat zmian m. in. w zachowaniu, potencjale lub działalności odbiorców.

Ewaluacja, to ocena realizacji strategii rozwoju pod względem skuteczności, efektywności, użyteczności i trwałości zaplanowanych i wdrażanych działań, zgodnych z celami strategicznymi zapisanymi w dokumencie programowym.

Ocena będzie dokonywana za pomocą badań uwzględniających źródła wtórne i źródła pierwotne. Ewaluacja niniejszej strategii będzie miała charakter *ex post*⁹⁵.

Ewaluacja będzie przeprowadzana co trzy lata, przy czym:

- pierwsze badanie zostanie przeprowadzone w 2020 roku i obejmie lata 2017–2019,
- drugie badanie zostanie przeprowadzone w 2023 roku i obejmie lata 2020–2022,
- trzecie badanie zostanie przeprowadzone w 2026 roku i obejmie lata 2023–2025,
- czwarte badanie zostanie przeprowadzone w 2029 roku i obejmie lata 2026–2028.

Przeprowadzenie ewaluacji będzie koordynowane przez Zespół Koordynujący Proces Zarządzania Strategicznego. Do zadań Zespołu, związanych z ewaluacją, będzie należało:

- gromadzenie niezbędnych danych (dokumentów, raportów, danych statystycznych) do przeprowadzenia ewaluacji na różnych jej etapach,
- przygotowanie formalnej procedury przeprowadzenia badań, w tym m.in. wybór sposobu przeprowadzenia ewaluacji – wykonanie własnymi siłami/zlecenie wykonania badania na zewnątrz,
- wybór zespołu/wykonawcy przeprowadzającego badanie, w tym: opracowanie lub przyjęcie szczegółowej metodyki, opracowanie lub przyjęcie narzędzi badawczych,
- przeprowadzenie badania,
- przygotowanie/przyjęcie raportu z przeprowadzonej ewaluacji i przekazanie do przyjęcia przez Wójta i Radę Gminy.

Jeśli wnioski z przeprowadzonej ewaluacji Strategii będą negatywne w całości lub w części, Zespół Koordynujący Proces Zarządzania Strategicznego, umocowany jako jednostka zarządzania strategicznego, będzie rekomendował podjęcie odpowiednich środków zaradczych. Przede wszystkim zleci on przeprowadzenie analizy pozwalającej na uzyskanie odpowiedzi - czy i które z negatywnych wniosków podjętych w ramach ewaluacji mogą dotyczyć innych działań i projektów strategicznych oraz działań zaradczych. Ewaluacja *ex post* obejmuje projekty i działania wykonane, a zatem niekoniecznie negatywne wnioski z ewaluacji będą się przekładać na projekty podejmowane w przyszłości.

Mierniki realizacji Strategii

Dla zapewnienia kontroli nad stopniem realizacji poszczególnych celów Strategii stworzono listę mierników. Każdemu z celów operacyjnych przyporządkowano zestaw rekomendowanych mierników (wskaźniki rezultatu). Mierniki te służą do badania potrzeb w zakresie aktualizacji zadań. Poniższą listę mierników należy traktować jako propozycję, która podczas prowadzenia procesów monitorowania i przeglądu strategicznego może być modyfikowana i uzupełniana.

⁹⁵ Można wyróżnić następujące rodzaje ewaluacji:

- *Ex ante* (przed): ma na celu poprawę procesu planowania, a więc ma poprawić trafność podejmowanych decyzji odnośnie wyboru projektów do realizacji, ich efektywność i skuteczność.
- *On going* (w trakcie): ma na celu poprawę procedur wdrażania, poprawę jakości i potencjału instytucji realizujących strategię rozwoju.
- *Ex post* (po): pokazuje, co się udało osiągnąć, jakim kosztem, co się nie udało, z jakich powodów i kto za to odpowiada. W ramach ewaluacji *ex post* można ocenić, jaki miała wpływ realizacja strategii na mieszkańców.

Mierniki realizacji priorytetu I: GOSPODARKA I INFRASTRUKTURA

Mierniki celu strategicznego 1.1. Stworzenie korzystnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości

<p>Wskaźniki produktu</p> <p>A. Przygotowana oferta inwestycyjna. B. Przygotowany pod inwestycje teren. C. Liczba, rodzaj i skala nowych inwestycji o charakterze gospodarczym. D. Liczba wdrożonych projektów na rzecz animacji przedsiębiorczości. E. Liczba podjętych inicjatyw i utworzonych podmiotów ekonomii społecznej.</p>	<p>F. Liczba wypromowanych lokalnych produktów i usług. G. Liczba powstałych przedsiębiorstw okołorolniczych. H. Funkcjonujący system sprzedaży przyzagrodowej. I. Liczba gospodarstw domowych i obiektów turystycznych produkujących energię. J. Liczba funkcjonujących wsi tematycznych. K. Liczba powstałych partnerstw o charakterze gospodarczym.</p>
<p>Cele operacyjne</p>	<p>Mierniki realizacji:</p> <p>1. przyrost liczby przedsiębiorstw zarejestrowanych w REGON na 1000 mieszkańców gminy o 10% do 2030 r.</p> <p>1. odsetek przedsiębiorstw z obszaru gminy w ogólnej liczbie przedsiębiorstw działających w powiecie zarejestrowanych w REGON (wzrost o 3%).</p> <p>2. sporządzona do 2018 r. inwentaryzacja zasobów gminy (branży lokalnej gospodarki, zasobów ludzkich, oferty usług okołobiznesowych itp.)</p> <p>2. od 2018 r. istniejąca gminna oferta inwestycyjna</p> <p>3. do 2020 r. funkcjonująca strefa ekonomiczna</p> <p>4. zorganizowane min. 1 spotkanie w roku z potencjalnymi inwestorami</p> <p>5. zorganizowane min. 2 szkolenia i kursy dotyczące popularyzowania wiedzy z zakresu przedsiębiorczości</p> <p>6. zorganizowana min. 1 wizyta studyjna dla przedsiębiorców</p> <p>7. funkcjonujący od 2019 r. internetowy portal gminy z serwisem informacyjnym dla inwestorów</p> <p>8. prowadzone min. 2 akcje w roku o charakterze informacyjnym dot. perspektyw rozwoju gminy</p> <p>9. funkcjonujący od 2019 r. system informacji dot. możliwości podjęcia nowych inwestycji na terenie gminy</p> <p>10. od 2019 r. kolportowana gminna oferta inwestycyjna</p> <p>11. do 2020 r. przygotowane i uzbrojone tereny pod inwestycje</p> <p>12. do 2030 r. uruchomione min. 5 zakładów pracy z udziałem kapitału zewnętrznego</p> <p>13. do 2018 r. stworzony w partnerstwie z lokalnymi podmiotami system promocji gospodarczej gminy</p> <p>14. do 2020 r. funkcjonujące min. 2 nowe podmioty sektora ekonomii społecznej</p>
<p>1.1.2.</p> <p>Stymulowanie dywersyfikacji źródeł</p>	<p>1. od 2017 r. prowadzone systematycznie kampanie dotyczące promowania produkcji lokalnej żywności, w tym szczególnie ekologicznej</p> <p>2. od 2020 r. co najmniej jeden zorganizowany system zaopatrzenia i zbytu gospodarstw rolnych</p> <p>3. systematycznie wzrastająca rok do roku powierzchnia upraw roślin na potrzeby energetyczne</p> <p>4. do 2030 r. min. 15% rolników produkujących metodami zintegrowanymi lub ekologicznymi</p>

dochodu mieszkańców	<ol style="list-style-type: none"> 5. od 2018 r. cykliczny udział Gminy w imprezach promocyjnych o charakterze wystawowym 6. min. 1 inicjatywa w roku dot. uruchomienia punktów sprzedaży produktów pochodzących bezpośrednio z gospodarstw 7. do 2030 r. min. 30% udział energii ze źródeł odnawialnych w zaspokajaniu potrzeb gospodarstw domowych i obiektów agroturystycznych 8. do 2019 r. funkcjonujące min. 3 wsie tematyczne 9. do 2020 r. funkcjonujące min. 2 grupy producentów rolnych 10. do 2030 r. min. 5% lokalnych firm zorientowanych na produkcję i wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych
--------------------------------	--

Mierniki celu strategicznego 1.2. **Poprawa dostępności i jakości usług**

Wskaźniki produktu

- A. Liczba wypromowanych inicjatyw i przedsięwzięć zbiorowych.
- B. Liczba, rodzaj i zakres aktywności nowopowstałych podmiotów świadczących usługi.
- C. Poprawiająca się jakość świadczonych usług.

Cele operacyjne	Mierniki realizacji:
1.2.1. Promowanie inicjatyw i przedsięwzięć zbiorowych	<ol style="list-style-type: none"> 1. funkcjonujący od 2019 r. system informacji turystycznej 2. opracowana i rozpowszechniona kompleksowa oferta usług turystycznych do 2018 r. 3. do 2020 r. funkcjonujące min. 3 inicjatywy związane z organizacją turystyki pieszej, rowerowej, jeździeckiej, kajakarstwa itp. 4. zorganizowany do 2019 r. system wsparcia wydarzeń o charakterze turystycznym 5. opracowana do 2019 r. i wdrożona kompleksowa oferta usług turystycznych 6. funkcjonujące od 2019 r. min. 2 sieci współpracy w branży turystycznej 7. od 2018 r. funkcjonujące forum lokalnego biznesu 8. od 2019 r. organizowany cykliczny konkurs na najlepszy obiekt i usługę turystyczną 9. w 2018 r. wydany katalog prezentujący ofertę usług turystycznych 10. od 2017 r. systematycznie prowadzone kampanie informacyjne nt. możliwości uzyskania wsparcia z UE
1.2.2. Poprawa dostępności i jakości usług	<ol style="list-style-type: none"> 1. do 2018 r. funkcjonujący punkt stomatologiczny w szkole podstawowej 2. do 2019 r. rozwiązany problem lokalizacji ośrodka zdrowia 3. od 2017 r. sukcesywnie wdrażane programy profilaktyki prozdrowotnej 4. do 2026 r. funkcjonujące centrum usługowe w sąsiedztwie Rynku

	<p>5. do 2020 r. zorganizowane i wyposażone w niezbędne urządzenia 4 tzw. "miejsc spotkań"</p> <p>6. funkcjonujący od 2019 r. programu Bezpieczna Gmina</p> <p>7. do 2030 r. utworzone i funkcjonujące min. 2 EKOMUZEA</p> <p>8. organizowane od 2017 r. cykliczne spotkania organizatorów bazy turystycznej</p> <p>9. od 2019 r. funkcjonujący portal informujący o usługach na terenie gminy</p> <p>10. od 2022 r. funkcjonujący program e-urząd</p>
--	--

Mierniki celu strategicznego 1.3. Modernizacja i rozwój infrastruktury

<u>Wskaźniki produktu</u>	<p>H. Liczba oddanych do użytku oczyszczalni przydomowych</p> <p>I. Liczba zmodernizowanych świetlic wiejskich Długość oddanych do użytku i oznakowanych ścieżek rowerowych w km</p> <p>J. Łączna długość zmodernizowanych ciągów pieszych w km</p> <p>K. Liczba nowopowstałych obiektów infrastruktury turystycznej</p> <p>L. Liczba nowopowstałych miejsc aktywnej rekreacji</p> <p>M. Średni czas dojazdu dzieci do szkół</p> <p>N. Liczba oddanych do użytku pomostów</p>
Cele operacyjne	Mierniki realizacji:
<p>1.3.1.</p> <p>Rozbudowa i modernizacja infrastruktury komunikacyjnej</p>	<p>1. do 2022 r. zmodernizowane odcinki dróg w Mazuchówce, Gawlikach Wielkich, Zelkach, Czarnówce - Syba, Rogu Orłowskim, Pamrach</p> <p>2. do 2026 r. wybudowane chodniki w miejscowościach: Wydminy, Dudka, Biała Giżycka, Berkowo, Orłowo, Pańska Wola, Radzie, Ranty, Siedliska</p> <p>3. do 2024 r. zmodernizowane drogi dojazdowe do miejscowości Gawliki Małe, Radzie, Dudka i drogi lokalne do siół i koloni (m.in. w Wydminach, Grądzkich, Orłowie, Pamrach, Radziach, Suchołaskach)</p> <p>4. do 2028 r. wybudowane zatoki autobusowe przy przystankach w miejscowościach Berkowo, Hejbuty, Pańska Wola, Ranty i w min. 4 innych miejscowościach,</p> <p>5. do 2022 r. zmodernizowane, we współpracy, ciągi drogowe - Gajrowskie, Pietrasze, Siemionki</p>

<p>1.3.2.</p> <p>Rozbudowa i modernizacja sieci infrastruktury socjalno-bytowej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. do 2022 r. rozbudowane sieci wodociągowe w miejscowościach Pietrasze, Syba, Siemionki, Siedliska 2. do 2024 r. zmodernizowane stacje uzdatniania wody w Orłowie, Pamrach, Wydminach, Biała Gizycka 3. do 2021 r. rozbudowana sieć kanalizacyjna w Wydminach - ul. Ełcka i Leśna oraz w Łęku Małym, Berkowie, Pamrach i Gawlikach Małych 4. do 2024 r. wybudowane lokalne oczyszczalnie ścieków w miejscowościach: Borkowo, Pamry, Dudka, Gawliki Małe, Radzie (Cegielnia Ranty) 5. do 2030 r. funkcjonujące min. 300 nowych oczyszczalni przydomowych 6. do 2024 r. wybudowana sieć wodociągowa w Siemionkach, Czarnówce - Syba, Okragłe 7. do 2024 r. oddane do użytku zmodernizowane świetlice w Gawlikach Wielkich, Zelkach, Radziach i Mazuchówce, Talkach, Grądzkich 8. do 2020 r. zmodernizowany i wyposażony dom kultury w Wydminach 9. do 2020 r. rozwiązany problem dostępu do żłobków 10. do 2022 r. zmodernizowane, poddane adaptacji lub wybudowane nowe lokale mieszkalne 11. do 2022 r. opracowane i wdrożone nowe formy wsparcia budownictwa mieszkaniowego społecznego 12. do 2024 r. przygotowane i udostępnione pomieszczenia dla potrzeb Centrum Aktywności Lokalnej.
<p>1.3.3.</p> <p>Działania na rzecz poprawy dostępności komunikacyjnej i rekreacyjnej</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. do 2026 r. wybudowana i oznakowana ścieżka rowerowa na trasie Łęk - Wydminy - Okragłe 2. do 2024 r. zrealizowane wspólne przedsięwzięcie z sąsiednimi samorządami w zakresie zmodernizowania 6 km ciągów pieszych i rowerowych 3. do 2024 r. stworzony system wypożyczalni środków transportu 4. do 2026 r. ustawione tablice informacyjne (z mapami i lokalnymi atrakcjami) we wszystkich sołectwach 5. do 2030 r. wybudowane min. 4 nowe boiska (Berkowo, Cybulki, Orłowo, Siedliska), 6 miejsc aktywnej rekreacji i min. 4 place do gier i zabaw (Cybulki, Pańska Wola, Siedliska, Szybały Orłowskie) 6. do 2019 r. przejęta w administrowanie droga dojazdowa do miejscowości Gawliki Małe 7. do 2018 r. rozwiązany problem transportu dzieci do szkół w Gawlikach Wielkich i Wydminach 8. do 2024 r. wybudowane pomosty w miejscowościach Gawliki Wielkie, Wydminy, Łęk Mały, Pamry, Okragłe, Gębałka, Talki, Sucholaski

Mierniki priorytetu II. PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO**Mierniki celu strategicznego 2.1. Stworzenie nowoczesnej przestrzeni służącej rozwojowi aktywności społecznej i gospodarczej**

Wskaźniki produktu	
A. Zrewitalizowane centrum Wydmin B. Liczba urządzonych miejsc rekreacji C. Liczba zagospodarowanych i zrewitalizowanych miejsc	D. Liczba imprez związanych z popularyzowaniem urządzania przestrzeni E. Liczba zorganizowanych seminariów, szkoleń, spotkań wiejskich F. Obszar mający charakter strefy uzdrowiskowej G. Poprawiona estetyka obejmująca i miejsc publicznych na terenie gminy
Cele operacyjne	Mierniki realizacji:
2.1.1. Opracowanie i wdrożenie programu rewitalizacji Centrum Wydmin	1. do 2020 r. opracowany Projekt Rewitalizacji placu przy Urzędzie Gminy 2. do 2030 r. istniejąca tzw. "strefa publiczna - rynek miejski" ⁹⁶ 3. od 2017 r. wspierane inicjatywy związane z zachowaniem istotnych elementów tkanki urbanistycznej stanowiących o tożsamości i historii Wydmin 4. w 2018 r. przygotowana i złożona aplikacja związana z uzyskaniem praw miejskich przez Wydminy
2.1.2. Działania na rzecz poprawy estetyki wsi	5. od 2017 r. prowadzone cykliczne akcje propagujące dbałość o otoczenie 6. od 2018 r. prowadzona cykliczna kampania propagująca mazurską architekturę 7. do 2026 r. zagospodarowane i miejsca o szczególnych walorach, w tym cmentarze z okresu I Wojny Światowej w Siedliskach, Gawlikach Wielkich, Mazuchówce i Rostkach oraz pozostałe pomniki 8. do 2030 r. urządzone 3 miejsca rekreacji (scena, wiat, placów zabaw) 9. do 2028 r. zagospodarowane wyrobisko po żwirowni w Mazuchówce 10. od 2018 r. prowadzone konkursy "Laur Gminy Wydminy" w kategoriach: estetyczna zagroda, energooszczędny budynek, "mazurski projekt" ⁹⁷
2.1.3. Działania informacyjno-edukacyjne dotyczące zachowania ładu	1. od 2018 r. organizowane min. 1 spotkanie/seminarium/impreza o charakterze ekologicznym 2. do 2019 r. wdrożony program współpracy z lokalnym biznesem w zakresie zagospodarowania przestrzennego 3. do 2020 r. sporządzona i opublikowana kompleksowa inwentaryzacja lokalnych zasobów 4. do 2030 r. funkcjonujące 3 strefy uzdrowiskowe:

⁹⁶ chodzi o urządzenie terenu, budowę niezbędnych elementów infrastruktury, adaptację miejsca pod potrzeby usługowe z nadaniem mu klimatu miejskiego rynku.⁹⁷ chodzi o budownictwo lub innego typu rozwiązanie nawiązujące do tradycji regionu.

środkowiskowego i przestrzennego	<p>5. - w obrębie geodezyjnym Orłowo - nad jeziorem Łękuk</p> <p>6. - w obrębie geodezyjnym Wężówka, teren miejscowości Gawliki Małe,</p> <p>7. - w obrębie geodezyjnym Okragłe</p> <p>8. Do 2019 r. opracowany i wdrożony program Zielona, uporządkowana gmina</p>
---	---

Mierniki celu strategicznego 2.2. Wspieranie inwestycji proekologicznych

Wskaźniki produktu	
Cele operacyjne	Mierniki realizacji:
<p>2.2.1. Realizacja i popularyzowanie termomodernizacji budynków</p>	<p>A. Liczba obiektów poddanych termomodernizacji i zakres robót</p> <p>B. Liczba budynków mieszkalnych objętych termomodernizacją</p> <p>C. Udział procentowy energii ze źródeł odnawialnych</p> <p>D. Liczba i skala inwestycji związanych z wykorzystaniem OZE</p> <p>E. Liczba inicjatyw sprzyjających wzrostowi świadomości społecznej w zakresie dbałości o środowisko</p>
<p>2.2.2. Wspieranie inwestycji popularyzujących odnawialne źródła energii (m.in. solary, kotłownie na biomasę itp.)</p>	<p>1. do 2024 r. przeprowadzona termomodernizacja obiektów komunalnych, w tym budynku Urzędu Gminy i 3 szkół</p> <p>2. do 2022 przeprowadzona kompleksowa modernizacja systemu grzewczego budynków użyteczności publicznej w gminie</p> <p>3. do 2030 r. min. 30 budynków mieszkalnych poddanych termomodernizacji</p> <p>1. do 2030 r. wszystkie obiekty użyteczności publicznej na terenie gminy (m.in. urząd gminy, szkoły), wyposażone w OZE</p> <p>2. do 2030 r. min. 20% gospodarstw domowych i min. 40% obiektów turystycznych produkuje i wykorzystuje energię ze źródeł odnawialnych</p> <p>3. do 2030 r. 20% wykorzystywanej energii to energia ze źródeł odnawialnych</p>
<p>2.2.3. Podnoszenie świadomości mieszkańców</p>	<p>1. do 2028 r. wykonane i postawione we wszystkich miejscowościach tablice informacyjne z mapą sytuacyjną</p> <p>2. do 2024 r. zewidencjonowane i oznakowane miejsca związanych z historią gminy</p> <p>3. od 2018 r. podjęta min. 1 raz w roku inicjatywa na rzecz podnoszenia świadomości ekologicznej lub edukacji ekologicznej wśród młodzieży i dorosłych</p> <p>4. od 2019 r. funkcjonujący system monitoringu usług turystycznych, świadczonych na terenie gminy</p>

<p>i turystów dotyczącej korzystania ze środowiska</p>	<p>5. do 2030 r. opracowane i wytyczone min. 4 trasy tematyczne 6. od 2018 r. opracowane i wdrożone zasady wspierania organizacji imprez lokalnych 7. do 2030 r. wzrost liczby turystów odwiedzających gminę min. o 30% 8. do 2030 r. zrealizowane min. 5 projektów międzygminowej wymiany młodzieży</p>
---	---

Mierniki celu strategicznego 2.3. Opracowanie i wdrożenie spójnego systemu promocji gminy

Cele operacyjne	Mierniki realizacji:
Wskaźniki produktu	
<p>A. Liczba i skala masowych imprez organizowanych na terenie gminy B. Liczba i skala wykorzystania obiektów sportowych</p>	<p>C. Wysoka jakość świadczonych usług D. Liczba oraz skala podjętych i zrealizowanych inicjatyw oddolnych</p>
<p>2.3.1. Wdrożenie strategii marki</p>	<p>1. do 2017 r. opracowany i wdrażany program marki 2. do 2018 r. zatwierdzony herb gminy</p>
<p>2.3.2. Promowanie masowych imprez sportowych i turystycznych</p>	<p>1. od 2017 r. odbywające się cyklicznie imprezy, w tym m.in. rajdu samochodowego (organizowanego przez PZM), półmaraton "Wydminy", rozgrywki piłki nożnej, Dni Wydmyn (w tym impreza Ekoranczo, Święto Mleka), Jarmark Twórców Ludowych, Dożynki gminne, Kiermasz Święteczny Bożonarodzeniowy. 2. od 2018 r. funkcjonujący kalendarz imprez o charakterze sportowym i rekreacyjnym 3. od 2017 r. wdrożone rozwiązanie propagujące korzystanie przez młodzież z obiektów sportowych</p>
<p>2.3.3. Racjonalizacja zarządzania majątkiem i zasobami gminy</p>	<p>1. do 2020 r. opracowane i wdrożone standardy świadczenia usług publicznych 2. od 2017 r. wdrażane ustalenia zawarte w przyjętych planach odnowy wsi 3. od 2017 r. kontynuowany program wykorzystania funduszu sołeckiego jako narzędzia współdecydowania mieszkańców o kształcie inwestycji lokalnych</p>

Mierniki priorytetu III. LOKALNA SPOŁECZNOŚĆ

Mierniki celu strategicznego 3.1. **Budowanie więzi społecznych, partycypacji obywatelskiej i wspólnoty samorządowej**

<p>A. Wskaźniki produktu</p> <p>B. Liczba przeprowadzonych spotkań o charakterze debaty publicznej</p> <p>C. Częstotliwość i skala monitorowania opinii społecznej</p>	<p>D. Liczba organizacji współpracujących z Gminą</p> <p>E. Liczba wspólnych przedsięwzięć Gminy z sektorem NGO</p> <p>F. Liczba przedsięwzięć mających charakter akcji społecznych</p>
<p>Cele operacyjne</p>	<p>Mierniki realizacji:</p>
<p>3.1.1.</p> <p>Działania na rzecz wzrostu aktywności społecznej mieszkańców</p>	<p>1. do 2020 r. funkcjonujące "forum mieszkańców"</p> <p>2. od 2019 r. wdrożony system monitorowania opinii społecznej</p> <p>3. do 2030 r. funkcjonujący program wsparcia sektora NGO</p> <p>4. funkcjonujący od 2019 r. system wsparcia na rzecz osób starszych, niepełnosprawnych i chorych</p> <p>5. funkcjonujący od 2020 r. zintegrowany system profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień</p> <p>6. do 2030 r. powstanie min. 5 nowych organizacji pozarządowych</p>
<p>3.1.2.</p> <p>Wspieranie kompetencji cyfrowych mieszkańców gminy (e-integracja)</p>	<p>1. do końca 2017 r. funkcjonujący serwis informacyjny dla mieszkańców</p> <p>2. do 2030 r. cały obszar gminy z dostępem do sieci szerokopasmowej</p> <p>3. do 2020 r. wdrożony program obsługi mieszkańców - e-urząd</p> <p>4. do 2030 r. uruchomione min. 3 Punkty Publicznego Dostępu do Internetu</p>
<p>3.1.3.</p> <p>Budowa i rozwój bazy instytucjonalnej służącej optymalizowaniu pomocy społecznej</p>	<p>1. do 2030 r. wdrożone min. 5 projektów z zakresu przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu</p> <p>2. do 2030 r. funkcjonujący sprawnie system instytucjonalnego wsparcia grup i osób</p> <p>3. do 2030 r. rozwinięty system wolontariatu</p> <p>4. od 2018 r. organizowane cyklicznie spotkania, seminaria, imprez dotyczących zaspokajania potrzeb grup defaworyzowanych</p> <p>5. do 2030 r. optymalny dostęp do żłobków i przedszkoli</p>

Mierniki celu strategicznego 3.2. Podnoszenie kompetencji i świadomości społecznej

<p>A. Wskaźniki produktu B. Liczba i standard wyposażonych placówek C. Liczba i jakość inicjatyw wsparcia edukacyjnego młodzieży D. Średnia ocen (poziom) egzaminów</p>	<p>E. Poziom bezrobocia F. Poziom aktywności kobiet G. Liczba inicjatyw kulturalnych i społecznych H. Liczba objętych opieką obiektów</p>
<p>Cele operacyjne</p> <p>3.2.1. Zapewnienie wysokiej jakości usług edukacyjnych</p> <p>3.2.2. Wspieranie przedsięwzięć służących rozwojowi lokalnego rynku pracy</p> <p>3.2.3. Promowanie kultury</p>	<p>Mierniki realizacji:</p> <p>1. do 2028 r. szkoły, Dom Kultury, Gminna Biblioteka Publiczna zmodernizowane i wyposażone w nowoczesne środki dydaktyczne i techniczne</p> <p>2. od 2019 r. opracowany i wdrożony program rozwijania talentów młodzieży i wyrównywania szans rozwojowych</p> <p>3. od 2018 r. organizowany szkolny konkurs wiedzy o gminie</p> <p>4. od 2019 r. wdrożony program kształtowaniu postaw przedsiębiorczych wśród dzieci i młodzieży</p> <p>5. Od 2018 r. zawieranie stałej współpracy z NGO na rzecz włączenia społecznego, w tym szczególnie dzieci</p> <p>1. spadek bezrobocia o 20% do 2030 r.</p> <p>2. do 2030 r. utworzonych min. 100 nowych miejsc pracy</p> <p>3. do 2030 r. wzrost aktywności zawodowej kobiet o 25%</p> <p>e) od 2019 r. organizowana co najmniej jedna impreza w roku propagująca kulturę wśród mieszkańców</p> <p>f) do 2030% wzrost uczestnictwa mieszkańców w wyborach o 25%</p> <p>g) od 2020 r. organizowane cyklicznie imprezy integracyjne</p> <p>h) do 2019 r. wdrożony program pt. "Świadkowie historii", w tym wybudowany Panteon Żołnierzy Niezłomnych w Orlowie, zorganizowane miejsce pamięci "O Odzyskaniu Niepodległości" w Wydminach</p>

VI. SPÓJNOŚĆ DOKUMENTU STRATEGII Z DOKUMENTAMI KOMPLEMENTARNYMI

Układ zależności oraz hierarchię europejskich, krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych przedstawiono na poniższym schemacie⁹⁸.

Układ zależności i hierarchia europejskich, krajowych i regionalnych dokumentów strategicznych

Nadrzędnym dokumentem strategicznym dla gminy, przygotowywanym zgodnie z wytycznymi dotyczącymi sprawowania polityki regionalnej, jest **Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2025 r.**, której aktualizacja miała miejsce w 2013 r.

Przyjęty we ww. dokumencie scenariusz inteligentnej konkurencyjności regionu zakłada:

- pełne i efektywne wykorzystanie najlepszych zasobów wewnętrznych,
- koncentrację tematyczną w myśleniu o czynnikach rozwoju,
- traktowanie procesów polaryzacji i dyfuzji jako zapewniających obszarom peryferyjnym możliwość włączenia się w procesy rozwojowe,
- współpracę na rzecz rozwoju regionu,

⁹⁸ dokonując przeglądu wskazanych przez Gminę wybranych dokumentów strategicznych, takich jak: Strategia Rozwoju Kraju 2020, Raport „Polska 2030. Wyzwania Rozwojowe”, Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030, Polityka Transportową Państwa uznano, że nie mają one bezpośredniego związku przyczynowo-skutkowego z realizacją celów zawartych w niniejszej Strategii.

– konkurencyjność i innowacyjność.

Cel główny Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2025 r. - "*Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy*", w kontekście regionalnym ma być osiągnięty dzięki **inteligentnej specjalizacji regionu** obejmującej ekonomię wody, drewno i meble oraz żywność wysokiej jakości. Te trzy obszary regionalnej gospodarki stanowią o potencjale wewnętrznym woj. warmińsko-mazurskiego.

W Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego wyodrębniono trzy priorytety obejmujące: konkurencyjną gospodarkę, otwarte społeczeństwo i nowoczesne sieci. Z przyjętych priorytetów wynikają 4 cele strategiczne:

1. **Wzrost konkurencyjności gospodarki**, który obejmuje najważniejsze zagadnienia na styku gospodarka-społeczeństwo,
2. **Wzrost aktywności społecznej** – zawierający cele operacyjne ze sfery społeczeństwo-sieci,
3. **Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych** – ukierunkowany głównie na sferę rozwoju gospodarczego regionu,
4. **Nowoczesna infrastruktura rozwoju** – mający wpływ na realizację wszystkich pozostałych celów strategicznych.

Niniejszy dokument wpisuje się w podstawowe kierunki rozwoju przyjętego, regionalnego dokumentu planistycznego. W przypadku Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy pierwszy priorytet GOSPODARKA I INFRASTRUKTURA odpowiada założeniom celu pierwszego i czwartego strategii wojewódzkiej. Z kolei drugi z priorytetów PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO można powiązać z obszarami kluczowymi 1 i 3. Kolejny, trzeci priorytet . LOKALNA SPOŁECZNOŚĆ koresponduje z celem strategicznym 2.

Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2014-2020.

Cele Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2014-2020 osiągnęte będą poprzez realizację działań w ramach siedmiu merytorycznych osi priorytetowych, wspartych środkami pomocy technicznej.

1. Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur
2. Kadry dla gospodarki
3. Cyfrowy region
4. Efektywność energetyczna
5. Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów
6. Kultura i dziedzictwo
7. Infrastruktura transportowa
8. Obszary wymagające rewitalizacji
9. Dostęp do wysokiej jakości usług publicznych
10. Regionalny rynek pracy
11. Włączenie społeczne
12. Pomoc techniczna

Przedsięwzięcia rozwojowe w ramach RPO WiM 2014-2020 będą lokowane tak w miastach jak i na terenach wiejskich, przy czym co najmniej 11% środków będzie przeznaczonych na rozwój obszarów wiejskich. Odpowiednio dobrane kryteria „dostępu” zapewnią równe szanse projektom „miejskim” i „wiejskim”. Realizacja projektów na terenach wiejskich przyczyniać się

będzie do wyrównywania szans rozwojowych i zmian strukturalnych.

Korelacja celów strategicznych i operacyjnych *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy* z osiami priorytetowymi RPO 2014-2020⁹⁹ przedstawiono w tabeli.

Korelacja celów strategicznych i operacyjnych *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy* z osiami priorytetowymi RPO 2014-2020.

Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy	ODNIESIENIE DO OSI PRIORYTETOWEJ RPO		
Priorytet I. GOSPODARKA I INFRASTRUKTURA			
<i>Cele strategiczne:</i>			
1.1. Stworzenie korzystnych warunków do rozwoju przedsiębiorczości	1	2	
1.2. Poprawa dostępności i jakości usług	9	2	
1.3. Modernizacja i rozwój infrastruktury	7	3	8
Priorytet II. PRZESTRZEŃ I ŚRODOWISKO			
<i>Cele strategiczne:</i>			
2.1. Stworzenie nowoczesnej przestrzeni służącej rozwojowi aktywności społecznej i gospodarczej	8	1	
2.2. Wspieranie inwestycji proekologicznych			4 5
2.3. Opracowanie i wdrożenie spójnego systemu promocji gminy			9
Priorytet III. LOKALNA SPOŁECZNOŚĆ			
<i>Cele strategiczne:</i>			
3.1. Budowanie więzi społecznych, partycypacji obywatelskiej i wspólnoty samorządowej			3 11
3.2. Podnoszenie kompetencji i świadomości społecznej			6 10

Powiązania *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy* z innymi dokumentami planistycznymi związanymi z subregionem

W ramach oceny powiązań *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy* z zapisami innych dokumentów strategicznych przeprowadzono szczegółową analizę przyjętych celów strategicznych i operacyjnych oraz planowanych przedsięwzięć niniejszego dokumentu w odniesieniu do wdrażanych na poziomie subregionalnym i lokalnym programów strategicznych.

W ramach analizy powiązań wzięto pod uwagę takie dokumenty strategiczne, jak:

- Strategia zintegrowanego rozwoju powiatów Wielkich Jezior Mazurskich na lata 2014-2024
- Lokalna strategia rozwoju na lata 2016-2023 Stowarzyszenie LGD „Wielkie Jeziora Mazurskie”

⁹⁹ cele RPO Warmia i Mazury na lata 2014-2020 osiągnęte będą poprzez realizację działań w ramach 11 merytorycznych osi priorytetowych, wspartych środkami pomocy technicznej.

Korelacja celów strategicznych i operacyjnych Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy na lata 2017-2030 z zapisami Strategii zintegrowanego rozwoju powiatów Wielkich Jezior Mazurskich na lata 2014-2024

Cele strategiczne i operacyjne Strategii zintegrowanego rozwoju powiatów Wielkich Jezior Mazurskich	Cele strategiczne/operacyjne Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy							
	1.1.	1.2.	1.3.	2.1.	2.2.	2.3.	3.1.	3.2.
1. Podniesienie poziomu edukacji oraz jej dostosowanie do rynku pracy								
1.1. Racjonalizacja systemu nauczania – dostosow. szkolnictwa zawod. do potrzeb rynku pracy	1.1.1							3.2.2
1.2. Podnoszenie jakości kształcenia								3.2.1; 3.2.2
1.3. Modernizacja i reorganizacja bazy edukacyjno-sportowej na obszarze WJM								3.2.1
1.4. Wsparcie procesu rozwoju społeczeństwa obywatelskiego							3.1.1	
2. Wspieranie procesu powstawania i rozwoju konkurencyjnego rynku pracy								
2.1. Poprawa sytuacji absolwentów szkół ponadgimnazjalnych na rynku pracy								3.2.2
2.2. Wspieranie inicjatyw na rzecz ograniczenia bezrobocia na lokalnym rynku pracy								3.2.2
2.3. Aktywizacja pracodawców oraz osób bezrobot. na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy								3.2.2
2.4. Promocja i pomoc w zatrudnieniu osób dotkniętych wykluczeniem społecznym								3.2.1
3. Zapewnienie mieszkańcom wysokiej jakości usług związanych z ochroną zdrowia, bezpieczeństwem publicznym oraz pomocą i integracją społeczną								
3.1. Poprawa funkcjonowania systemu opieki zdrowotnej i dostępności do świadczonych usług		1.2.2					2.3.3	
3.2. Promowanie wśród mieszkańców profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia		1.2.2						
3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców i turystów przebywających nad WJM		1.2.3	1.3.3					

1.2. Poprawa wykorzystania OZE i oszczędzania energii						2.2.1; 2.2.2		
Cel ogólny 2. Wzrost konkurencyjności lokalnej gospodarki i liczby atrakcyjnych miejsc pracy								
Cele szczegółowe:								
2.1. Poprawa stanu rozwoju lokalnej przedsiębiorczości		1.1.1; 1.1.2						
2.2. Przedłużenie sezonu turystycznego i zwiększenie dochodów z turystyki			2.1.1; 2.1.2; 2.1.3		2.2.3	2.3.1; 2.3.2		
2.3. Poprawa poziomu wykorzystania unikalnych zasobów subregionu				1.2.2				3.2.3
Cel ogólny 3. Zaktywizowanie i zintegrowanie zasobów społecznych subregionu								
Cele szczegółowe:								
3.1. Poprawa poziomu aktywności społecznej mieszkańców subregionu				1.2.1				3.1.1
3.2. Poprawa stanu potencjału ludzkiego i profesjonalizacji działania organizacji pozarządowych						2.3.3		3.1.3

Spójność celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wydminy na lata 2016-2023 z celami Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy na lata 2017-2030¹⁰⁰

Cele strategiczne i operacyjne Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wydminy na lata 2016-2023		Cele strategiczne i operacyjne Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy na lata 2017-2030						
		1.1.	1.2.	1.3.	2.1.	2.2.	2.3.	3.1.
Cel strategiczny 1: Zmniejszenie poziomu bezrobocia								
1.1. Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych, w tym osób długotrwale bezrobotnych								
1.2. Rozwój samozatrudnienia i przedsiębiorczości								
Cel strategiczny 2: Zapobieganie uzależnieniom i przemocy w rodzinie								
2.1. Profilaktyka i ograniczanie zjawisk alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie								
Cel strategiczny 3: Doskonalenie systemu wsparcia osób niepełnosprawnych								
3.1. Likwidacja barier architektonicznych i transportowych								
3.2. Ułatwienie dostępu do usług rehabilitacyjnych								
Cel strategiczny 4: Rozszerzenie wsparcia dla osób starszych oraz osób obłożnie i psychicznie chorych i ich rodzin								
4.1. Wsparcie i aktywizacja osób starszych								
4.2. Pomoc osobom obłożnie i psychicznie chorym i ich rodzinom								
Cel strategiczny 5: Aktywizacja społeczna								

¹⁰⁰ w tym przypadku to cele dokumentu niższego rzędu, czyli Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Wydminy powinny wpisywać się w cele Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy.

5.1. Wzrost aktywności społecznej											3.1.1
5.2. Wsparcie inicjatyw lokalnych, organizacji pozarządowych i liderów społecznych											3.1.1
Cel strategiczny 6: Poprawa sytuacji mieszkaniowej rodzin											
6.1. Zwiększenie dostępności lokali socjalnych i komunalnych dla mieszkańców											3.1.3
Cel strategiczny 7: Wspieranie aktywności młodzieży											
7.1. Wspieranie aktywności i rozwoju zainteresowań młodzieży											3.2.1;
7.2. Wsparcie edukacyjne młodzieży											3.2.1; 3.2.3

Załączniki

Prognoza oddziaływania na środowisko Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy na lata 2017-2030

Wersja elektroniczna dokumentu Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego gminy Wydminy na lata 2017-2030

